

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

**FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİNİN LİSE TÜRÜNE VE MESLEK
SEÇİMİNE YÖNELİK REHBERLİK ROLLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Bilal ŞAHİN

Danışman
Prof. Dr. Kadir BİLEN

ALANYA
2024

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİNİN LİSE TÜRÜNE VE MESLEK
SEÇİMİNE YÖNELİK REHBERLİK ROLLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Bilal ŞAHİN
Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı
Fen Bilgisi Eğitimi

Danışman
Prof. Dr. Kadir BİLEN

ALANYA
(2024)

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Bilal ŞAHİN

TEŞEKKÜR

Tez çalıőmamda en büyük destekçim sayın hocam, danıőmanım Prof. Dr. Kadir BİLEN'e teşekkür ederim. Ayrıca yüksek lisans eēitimim sırasında derslerine katılma imkânı bulduēum Alaaddin Keykubat niversitesinin güzide hocalarına da ayrı ayrı teőekkürü borç bilirim.

Bu hayattaki en büyük Őansım olan hayat arkadaőım Őerife'ye bu zorlu süreçte destekleri için sonsuz teşekkür ederim. Neőe kaynaēım ocuklarım Zeynep ve Kamil baőta olmak üzere tüm çocuklar için daha donanımlı bir oēretmen olmak için ıktıēım bu yolculukta bir basamaēı daha bitirmenin mutluluēu içindeyim.

ÖZET

FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİNİN LİSE TÜRÜNE VE MESLEKSEÇİMİNE YÖNELİK REHBERLİK ROLLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

BİLAL ŞAHİN

Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Aralık, 2024 (128)

Fen Bilimleri öğretmenleri tarafından öğrencilerin meslek seçim süreçlerine yönelik sağlanan rehberlikte, ailevi, toplumsal ve ekonomik faktörlerin etkilerinin dikkate alınması önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu rehberlik faaliyetleri, öğrencilerin bireysel yetenek ve ilgilerinin yanı sıra çevresel koşulların da analiz edilmesini sağlamaktadır. Özellikle lise türü seçiminde ve gelecekteki meslek tercihlerini şekillendirme sürecinde, öğretmen rehberliğinin yönlendirici bir rol oynadığı görülmektedir. Fen bilimleri öğretmenleri tarafından öğrencilerin bilinçli meslek seçimleri yapmalarına katkı sunulurken, karşılaşılan zorluklar ve sınırlamaların bu sürecin etkinliğini azalttığı görülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin meslek seçimi süreçlerinde rehberlik yaparken dikkate aldıkları faktörleri ve bu süreçte karşılaştıkları zorlukları anlamaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Çalışma grubu için; Antalya ilinin Alanya ilçesinde görev yapan 15 fen bilimleri öğretmen amaçlı örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Görüşlerine başvuru fen bilimleri öğretmenlerine, demografik özelliklerin sorulduğu form doldurtulmuştur ve araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorular görüşlerine başvuru fen bilimleri öğretmenlerine yöneltilmiştir. Katılımcıların izinleri dâhilinde ses kaydı alınmış ve notlar tutulmuştur. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin, öğrencilerin ilgi ve becerilerini dikkate alarak yönlendirme yapmaları, öğrencilerin meslek seçimlerinde etkili olabileceği, fen bilimleri dersleri; öğrencilerin bilimsel kariyerlere olan ilgilerini artırabildiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte, öğretmenlerin bilgi eksiklikleri ve aile/toplum baskıları, rehberlik süreçlerinin verimliliğini sınırlamaktadır. Branşlar arası

işbirliği ve öğretmenlerin meslek liseleri gibi alternatif okul türlerine yönelik daha fazla farkındalık yaratmaları, öğrencilerin meslek seçimlerinde daha bilinçli tercihler yapmalarına yardımcı olabileceği araştırmamız sonucunda ortaya konmuştur.

Araştırmaya katkı sunan öğretmen görüşlerine göre; öğretmenlerin rehberlik sürecinde daha aktif rol oynamaları, öğrencilerin daha sağlıklı meslek seçimleri yapmalarını sağlayacaktır. Öğrencilerin kişisel ve akademik gelişimlerini göz önünde bulundurarak daha kapsamlı rehberlik sunulması, eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirecek ve meslek seçiminde daha bilinçli kararlar alınmasına katkı sağlayabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Meslek Seçimi, Fen Bilimleri Öğretmeni, Mesleki Rehberlik, Branşlar Arası İşbirliği, Okul Türü Seçimi, Öğretmen Rehberliği, Kariyer Kararları

ABSTRACT

SCIENCE TEACHERS' OPINIONS ON THEIR GUIDANCE ROLES TOWARDS HIGH SCHOOL TYPE AND CHOICE OF PROFESSION

Bilal ŞAHİN

Department of Mathematics and Science Education

Graduate School of Alanya Alaaddin Keykubat University

December, 2024

In the guidance provided by science teachers for students' career choice processes, considering the effects of family, social and economic factors is considered an important element. These guidance activities allow students' individual talents and interests as well as environmental conditions to be analyzed. It is seen that teacher guidance plays a guiding role especially in the selection of high school type and in the process of shaping future career choices. While science teachers contribute to students' conscious career choices, it is seen that the difficulties and limitations encountered reduce the effectiveness of this process.

The aim of this research is to understand the factors that science teachers take into consideration when guiding students in their career choice processes and the difficulties they encounter in this process. The research was conducted with a case study design, which is one of the qualitative research methods. For the study group; 15 science teachers working in the Alanya district of Antalya province were selected with the purposive sampling method. The science teachers who were consulted were asked to fill out a form asking about their demographic characteristics, and the open-ended questions in the semi-structured interview form developed by the researcher after receiving expert opinion were directed to the science teachers whose opinions were consulted. With the permission of the participants, audio recordings were made and notes were taken. The data obtained as a result of the interviews were subjected to content analysis and codes and themes were created.

According to the findings obtained in the research; It was concluded that teachers' guidance by taking into account the interests and skills of the students can be effective in students' career choices, and science courses can increase students' interest in scientific

careers. However, teachers' lack of knowledge and family/societal pressures limit the efficiency of guidance processes. Our research has shown that cooperation between branches and teachers' creating more awareness of alternative school types such as vocational high schools can help students make more conscious choices in their career choices. According to the opinions of the teachers who contributed to the research; teachers playing a more active role in the guidance process will enable students to make healthier career choices. Providing more comprehensive guidance by considering the personal and academic development of students will strengthen equal opportunities in education and contribute to more conscious decisions in career choices.

Keywords: Career Choice, Science Teacher, Vocational Guidance, Interbranch Collaboration, School Type Choice, Teacher Guidance, Career Decisions

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar	5
2. LİTERATÜR	7
2.1. Meslek Seçiminde Aile, Toplum ve Öğretmen Rehberliğinin Etkisi	7
2.1.1. Meslek seçimi ve bireysel faktörler	7
2.1.2. Ailenin meslek seçimindeki rolü	9
2.1.3. Toplumun meslek seçimine etkisi.....	10
2.1.4. Sosyal medyanın gençlerin meslek seçimindeki rolü	12
2.1.6. Ekonomik faktörlerin meslek seçimine etkisi.....	14
2.1.7. Öğretmenlerin rehberlik rolü	15
2.1.8. Meslek seçimi üzerine yapılan çalışmalardaki boşluklar.....	17
2.2. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Türü Tercihlerindeki Etkisi.....	17
2.2.1. Okul türü ve öğrenci başarısı	18
2.2.2. Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü tercihlerindeki rolü	20

2.2.3. Öğrencilerin kişisel ilgi ve becerileri ile okul türü tercihleri	21
2.2.4. Toplumun okul türü algısı ve prestij sorunu	23
2.2.5. Öğrencilerin okul türü tercihlerinde aile ve toplumun etkisi	25
2.2.6. Literatürde fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü rehberliği üzerine yapılan araştırmalar.....	26
2.3. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mesleki Rehberlik Rolü ve Öğrencilerin Meslek Seçimlerine Etkisi	28
2.3.1. Fen bilimleri öğretmenlerinin mesleki rehberlik rolü.....	29
2.3.2. Bireysel rehberlik ve öğrencilerin meslek seçiminde kişisel gelişim	32
2.3.3. Öğretmenlerin meslek tanıtımı sürecinde karşılaştığı engeller.....	34
2.3.4. Meslek seçiminde öğrencilerin ilgi alanları ve fen bilimleri eğitimi ilişkisi.....	35
2.3.5. Meslek seçiminde öğrencilerin karar alma süreci.....	36
2.3.6. Fen öğretmenlerinin etkisi	37
2.3.7. Fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik yöntemleri ve etkisi üzerine yapılan araştırmalar.....	39
3. YÖNTEM	43
3.1. Araştırma Modeli	43
3.2. Çalışma Grubu	44
3.3. Veri Toplama Aracı	45
3.4. Verilerin Analizi	47
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik.....	49
4. BULGULAR.....	51
4.1. Öğrenci İlgi ve Meslek Yönelimi.....	52
4.1.1. Öğrencilerin Meslek Yönelimlerini Şekillendiren Etkenler	52
4.1.2. Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörler.....	54
4.1.3. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Öğrencilerin Meslek Seçimine Etkisi	57
4.1.4. Etkili İletişim ve Veri Toplama	61
4.2. Okul Tercihleri ve Lise Yönelimleri.....	64

4.2.1. Öğrenci Yönlendirmesi.....	64
4.2.2. Fen Bilimleri Eğitiminin Öğrenci Kariyerine Etkisi.....	68
4.2.3. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerine Göre Yönlendirilmesi ve Meslek Liselerinin Rolü	71
4.2.4. Öğrenme Etkileşimi ve İşbirliğinin Etkisi	74
4.2.5. Öğrenci Tercihleri ve Eğitim Faktörünün Etkisi	77
4.3. Meslek Yönelimine Etki Eden Faktörler	79
4.3.1. Eğitimde Dışsal Faktörlerin Etkisi.....	79
4.3.2. Lise Seçiminin Öğrenci Üzerindeki Etkileri.....	83
4.3.3. Branşlar Arası İş Birliği ve Mesleki Rehberlikte Karşılaşılan Zorluklar	86
4.3.4. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kariyer Yönlendirmedeki Rolü.....	89
4.4. Mesleki Rehberlik ve Bilgilendirme Çalışmaları.....	92
4.4.1. Meslek Tanıtımı ve Meslek Seçiminde Rehberlik.....	92
4.4.2. Yaş ve Gelişim Düzeyine Göre Meslek Yönlendirmesi	95
4.4.3. Öğretmenlerin Mesleki Rehberlik Yaklaşımları.....	98
4.4.4. Öğretmenlerin Meslek Tanıtımındaki Deneyimleri ve Karşılaştıkları Engeller.....	101
5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	107
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	107
5.1.1. Meslek Seçiminde Aile, Toplum ve Öğretmen Rehberliğinin Etkisi	107
5.1.2. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Türü Tercihlerindeki Etkisi_	109
5.1.3. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mesleki Rehberlik Rolü ve Öğrencilerin Meslek Seçimlerine Etkisi	110
5.2. Öneriler	111
5.2.1. Araştırmacılara yönelik öneriler	111
5.2.2. Eğitimcilere yönelik öneriler	112
KAYNAKÇA.....	113
EKLER.....	120
EK: 1 Görüşme Soruları.....	120

EK: 2.1 Araştırma izni (Enstitü)	123
EK: 2.2 Araştırma izni (Üniversite).....	124
EK: 2.3 Araştırma izni (Rektörlük).....	125
EK: 2.4 Araştırma izni (İl Milli Eğitim Müdürlüğü)	126
EK: 3 Etik Kurul Kararı	127
ÖZGEÇMİŞ	128

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1 Görüşmeye Katılan Öğretmenlere ait demografik bilgiler.....	45
Tablo 4.1 Ana Temalar ve Alt Temalar.....	51
Tablo 4.2 Öğrencilerin Meslek Yönelimlerini Şekillendiren Etkenlere İlişkin Öğretmen Görüşleri	52
Tablo 4.3 Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	55
Tablo 4.4 Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Meslek Seçimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	58
Tablo 4.5 Etkili İletişim ve Veri Toplamaya İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	61
Tablo 4.6 Öğrenci Yönlendirmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	65
Tablo 4.7 Fen Bilimleri Eğitiminin Öğrenci Kariyer Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	68
Tablo 4.8 Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerine Göre Yönlendirilmesi ve Mesleki Liselerinin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	71
Tablo 4.9 Öğrenme Etkileşimi ve İşbirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	74
Tablo 4.10 Öğrenci Tercihleri ve Eğitim Faktörlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	77
Tablo 4.11 Eğitimde Dışsal Faktörlerin Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	80
Tablo 4.12 Lise Seçiminin Öğrenci Üzerindeki Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	83
Tablo 4.13 Branşlar Arası İş Birliği ve Mesleki Rehberlikte Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	86
Tablo 4.14 Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kariyer Yönlendirmedeki Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	89
Tablo 4.15 Meslek Tanıtımı ve Meslek Seçiminde Rehberliğe İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	92
Tablo 4.16 Yaş ve Gelişim Düzeyine Göre Meslek Yönlendirmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	95
Tablo 4.17 Öğretmenlerin Mesleki Rehberlik Yaklaşımlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	98
Tablo 4.18 Öğretmenlerin Meslek Tanıtımındaki Deneyimleri ve Karşılaştıkları Engellere İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	102

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

f	Frekans
%	yüzde
N	Örneklem sayısı

Kısaltmalar

ALKÜ	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi
A-Level	Advanced Level
FeTeMM	Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik
GCSE	General Certificate of Secondary Education
LGS	Liselere Geçiş Sistemi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MESEM	Mesleki Eğitim Merkezi
STEM	Science, Technology, Engineering, Mathematics

1. GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve anahtar kavramların tanımları sunulmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Her geçen gün dünyada meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeler, eğitimin bireyler ve toplumlar üzerindeki önemini artırmaktadır (Ömerustaoğlu, 2004). Eğitim, bireylerin yetenek ve davranış biçimlerini geliştiren, bireysel ve sosyal yeterliliklerini artıran süreçler bütünüdür (Ören & Yüksel, 2012). Eğitim programları, bireylere bilgi, tutum ve beceri kazandırmak için amaç, içerik, öğretim süreçleri ve ölçme-değerlendirme öğelerini sistematik bir şekilde bir araya getirir (Coşkun & Demirel, 2012).

2005 yılında Türkiye’de yenilenen öğretim programı, öğrencilerin girişimci bireyler olarak yetişmesini, bilgiyi ezberlemekten ziyade hayatla ilişkilendirerek öğrenmelerini ve eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim gibi beceriler geliştirmelerini hedeflemiştir (MEB, 2005). Bununla birlikte, eğitim sisteminin önemli bir bileşeni olan ölçme-değerlendirme, bireylerin akademik başarılarını ve eğitim süreçlerinin etkinliğini belirlemede anahtar rol oynamaktadır (Okur & Azar, 2011).

Eğitimdeki yenilikçi yöntem ve uygulamalar, öğretmenlerin yalnızca öğrencilerine bilgi aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda onları hayata hazırlayan güçlü bir rehberlik rolü üstlenmelerine olanak tanımaktadır (Ören & Yüksel, 2012). Bu bağlamda, etkili bir fen bilimleri öğretmeni, öğrencilere doğa sevgisini aşılıyarak çevre bilincini geliştirmekte, insan sevgisini kazandırarak empati yeteneklerini güçlendirmektedir (Yurtsever, 2021).

Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçim süreçlerinde daha etkin rehberlik yapabilmesi için bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, öğretmenlerin rehberlik kapasitesini artırmaya yönelik stratejilerin belirlenmesi, onların meslek seçim rehberliği yaparken daha etkili olabilmelerini sağlayacaktır. Eğitimde öğretmenlerin görüşlerinin dikkate alınması, ders içerikleriyle entegre edilen rehberlik sistemlerinin etkinliğini artırma potansiyeline sahiptir (Bacanak & Kaya, 2013).

Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin meslek seçim süreçlerinde daha etkin rehberlik yapabilmesi için bu alanda bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi büyük önem

taşımaktadır. Bu doğrultuda, öğretmenlerin rehberlik kapasitesini artırmaya yönelik stratejilerin belirlenmesi, onların meslek seçim rehberliği yaparken daha etkili olabilmelerini sağlayacaktır. Araştırma, öğretmenlerin bu konuda sahip oldukları bilgi ve becerilerin tespit edilmesini ve öğretmenlerin gelişimlerini destekleyecek yolların ortaya konulmasını hedeflemektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik rolleri, okul türü tercihleri ve meslek seçimi üzerindeki etkileri önemli soruları ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, fen bilimleri öğretmenlerinin lise türüne ve meslek seçimine yönelik rehberlik rollerinin, özellikle aile, toplum ve öğretmenlerin mesleki rehberlik sorumluluklarının daha etkili ve anlamlı bir şekilde güçlendirilmesi için atılabilecek adımlar tartışılmaktadır. Eğitimde öğretmenlerin görüşlerinin dikkate alınması, ders içerikleriyle entegre edilen rehberlik sistemlerinin etkinliğini artırma potansiyeline sahip olarak görülmektedir. Bununla birlikte, yapılan literatür taramasında, fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçiminde aile, toplum ve öğretmen rehberliğinin etkisi, öğretmenlerin okul türü tercihlerindeki rolü ve mesleki rehberlik rollerinin öğrencilerin meslek seçimlerine etkisi üzerine yapılan yeterli sayıda araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, araştırma, belirtilen ana problem ve alt problemlere yönelik çözüm arayışında bulunmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi "Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin meslek seçim süreçlerinde ailevi, toplumsal ve ekonomik faktörlerin etkilerini dikkate alarak sağladığı rehberlik ve bu rehberliğin öğrencilerin meslek tercihlerini şekillendirmedeki rolü nedir?"

Ana problem çerçevesinde şu alt problemlere yer verilmiştir:

1. Fen bilimleri derslerinde öğrenciler hangi ders içeriklerinde ve etkinliklerde olmak istedikleri mesleki karakterlerden bahsetmektedirler?
2. Derslerde öğrenciler hangi meslek dallarına daha çok ilgi göstermektedirler. Bu meslek dallarına ilgi göstermelerinin altında yatan neden sizce nedir?
3. Fen bilimleri derslerinin etkisi ile öğrenciler fen bilimleri öğretmenliği dışında hangi meslekleri seçmektedir?
4. Fen bilimleri öğretmenleri, öğrencilerin bir üst eğitim kurumları ve meslekler ile ilgili yönelimlerini nasıl öğrenmektedir.
5. Fen bilimleri öğretmenleri ders içeriklerinde öğrencileri en çok hangi okul türlerine yönlendirmektedir?

6. Öğrencilerin ortaokuldan sonraki okul türü tercihlerinde fen bilimleri dersinin etkisi nedir?

7. Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin daha çok meslek liselerine yönlendirilmesi hakkındaki düşüncesi nedir?

8. Fen bilimleri öğretmenlerinin okullarından mezun olan öğrencilerin hangi okullara gittiği hakkında ne kadar bilgi sahibidir?

9. LGS sonrasında bir üst eğitim kurumunun seçimi (Tercih sistemi) hakkında fen bilimleri öğretmenleri ne kadar bilgi sahibidir?

10. Fen bilimleri öğretmenleri öğrencilerin mesleki yönelimine etki eden faktörleri nasıl sıralamaktadır?

11. Fen bilimleri öğretmenleri, öğrencilerin bir üst eğitim kurumu olan liseler hakkında bilgi sahibi olmaları hakkında ne düşünmektedir?

12. Fen bilimleri öğretmenleri fen derslerinde mesleki rehberlik kapsamında yardım almakta mıdır?

13. Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrenci üzerinde diğer branş öğretmenlerine göre mesleğe yönelimde etkisini nedir?

14. Fen bilimleri derslerinin işlenişinde mesleki rehberlik kapsamında fen bilimleri öğretmenleri hangi çalışmaları yapmaktadır?

15. Fen bilimleri öğretmenleri meslekler hakkında bilgilendirmeler ve bu mesleklere ulaşmak adına gidilebilecek okul türleri hakkında öğrencilerine yaptığı bilgilendirmeleri en çok hangi sınıf düzeyinde ve konularda yapmaktadır?

16. Fen bilimleri öğretmenleri derslerini planlarken konuya özgü bir mesleki rehberlik kapsamında hazırlığı oluyor mu?

17. Fen bilimleri öğretmenleri ders içeriklerinde mesleki tanıtımlar ile ilgili sınıfa konu içeriğine uygun meslek sahibi kişileri davet etmekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin meslek seçimi süreçlerinde rehberlik yaparken dikkate aldıkları faktörleri ve bu süreçte karşılaştıkları zorlukları anlamaktır. Araştırma, öğretmenlerin ailevi, toplumsal, ekonomik ve psikolojik etkenlerin yanı sıra öğrencilerin bireysel gelişim düzeylerini göz önünde bulundurarak meslek seçimine yönelik rehberlik yaklaşımlarını incelemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, öğretmenlerin meslek seçiminde bilinçli kararlar almalarını teşvik etmek amacıyla

kullandıkları rehberlik stratejileri, yöntemler ve araçlar da araştırmanın kapsamına alınacaktır. Bu bağlamda, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik anlayışları, uyguladıkları yöntemler ve öğrencilere sağladıkları desteklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırma, MEB'in yeni eğitim öğretim müfredatındaki beceri temelli eğitim anlayışını ve öğrenci merkezli yaklaşımlarını da göz önünde bulundurarak, öğretmenlerin meslek seçimi konusundaki rehberlik pratiklerini güncel eğitim politikalarıyla uyumlu şekilde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle 2024-2025 eğitim-öğretim yılı güz dönemi itibariyle yürürlüğe giren *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı* ile birlikte, meslek seçimi rehberliği konusunda öğretmenlerin öğrencilerinin yeteneklerini ve ilgi alanlarını daha derinlemesine anlamaları gerektiği vurgulanmıştır. MEB (2024), öğretmenlerin yalnızca akademik başarıyı değil, aynı zamanda öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimlerini de dikkate alarak meslek seçim süreçlerinde etkin rehberlik yapmalarını beklemektedir. Bu araştırma, öğretmenlerin bu güncel müfredat çerçevesinde öğrencilerinin meslek seçim süreçlerini nasıl desteklediklerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin meslek seçimi süreçlerindeki rehberlik rollerini incelemekte ve bu sürecin daha etkili hale gelmesine yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Öğrencilerin meslek seçimleri, bireysel yaşamlarında ve toplumsal kalkınmada kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle öğretmenlerin rehberlik becerileri, bu süreçte öğrencilerin bilinçli tercihler yapmalarını sağlama açısından büyük önem taşımaktadır (Kaya & Bacanak, 2013).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli olarak adlandırılan ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2024 yılı yeni eğitim öğretim müfredatında yer alan yaklaşım, bireylerin tüm yönleriyle gelişimini hedefleyen bütüncül bir eğitim anlayışını temel almakta ve alan becerileri, kavramsal beceriler, sosyal-duygusal beceriler, değerler ile okuryazarlığın bir bütün olarak ele alınmasını öngörmektedir. Bu kapsamda, öğretmenlerin, öğrencilerin meslek seçimi süreçlerindeki rehberlik rollerinin daha da önemli hale geldiği vurgulanmakta ve öğrencilerin çok yönlü gelişimlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Fen bilimleri

öğretmenlerinin, müfredat çerçevesinde öğrencilerin potansiyellerini daha iyi tanınması ve ilgi ile yeteneklerine uygun meslek seçimlerine yönlendirilmesi gerekliliği ortaya konulmakta; bu durumun yalnızca bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de değer yaratma potansiyeline sahip olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarının ve kullandıkları yöntemlerin değerlendirilmesinin, eğitim politikaları açısından önemli bir referans noktası oluşturacağı ifade edilmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulguların, öğretmenlerin meslek seçimi rehberliği konusunda daha etkili stratejiler geliştirmelerine ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın güncel eğitim programlarıyla uyumlu yöntemlerin kullanılmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, öğrenci-öğretmen etkileşimlerinin meslek seçim süreçlerini nasıl şekillendirdiğinin anlaşılmasının, hem eğitimcilerin mesleki gelişimlerine destek olacağı hem de öğrencilerin kariyer yönelimlerini daha sağlıklı bir şekilde belirlemelerine olanak tanıyacağı değerlendirilmektedir. Araştırma bulgularının, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik uygulamalarını iyileştirmeye yönelik öneriler sunarak, eğitim sisteminin ilgili alanlarda daha etkin hale getirilmesine katkıda bulunabileceği ifade edilmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Fen bilimleri öğretmenlerin lise türüne ve meslek seçimine yönelik rehberlik rollerine ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmada;

- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında çalışan 15 fen bilimleri öğretmeni ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırmaya ilişkin bulguların elde edilmesi için uygulanan veri toplama aracı olarak "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Ölçeği" ile sınırlandırılmıştır.
- Veri toplama süreci 2023-2024 öğretim yılı güz dönemi ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Varsayımlar

Veri toplama sürecinde çalışma grubundaki fen bilimleri öğretmenlerinin çalışmaya samimiyetle katıldığı ve sorulara içtenlikle cevap verdiği varsayılmıştır.

1.7. Tanımlar

Meslek Seçimi: Bireyin yetenekleri, ilgileri ve değerleri doğrultusunda bir mesleği tercih etme sürecidir (Özgeldi& Kılıç, 2019).

Fen Bilimleri Öğretmeni Rehberliği: Fen Bilimleri öğretmenlerinin rehberlik rolü, öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini geliştirmelerine, doğa ve çevreye karşı olumlu tutumlar kazanmalarına, ayrıca kariyer planlamalarında bilinçli kararlar almalarına yardımcı olmayı içerir (Kuuk, 2023).

Pedagojik Alan Bilgisi: Pedagojik Alan Bilgisi (PAB), öğretmenlerin belirli bir konu alanını etkili bir şekilde öğretmek için sahip olmaları gereken bilgi türüdür. Bu bilgi, öğretim stratejileri, öğrenci zorlukları ve kavramsal anlayışın nasıl geliştirileceği gibi unsurları içerir. (Özmantar& Aslan, 2017).

Toplumsal ve Ailevi Faktörler: Bireylerin davranışlarını, tutumlarını ve değer yargılarını şekillendiren, toplumun genel yapısı ve aile içi dinamiklerden kaynaklanan etkenlerdir. (Kurtuldu & Şahin 2018).

Rehberlik: Bireyin kendini tanıması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, ilgi ve yeteneklerini geliştirmesi, çevresine sağlıklı ve dengeli bir uyum sağlaması ve böylece kendini gerçekleştirme için ilgili kişilerce yürütülen hizmetlerdir(Poyraz, 2007).

2. LİTERATÜR

Bu bölümde, meslek seçimini etkileyen bireysel, ailevi, toplumsal, ekonomik ve kültürel faktörler ile öğretmen rehberliğinin rolü incelenmiştir. Ayrıca, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin okul türü tercihleri ve meslek seçimlerindeki etkisi üzerine yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Literatürdeki boşluklara da değinilerek, bu faktörlerin öğrencilerin kariyer ve eğitim seçimlerine olan etkileri sistematik bir şekilde analiz edilmiştir.

2.1. Meslek Seçiminde Aile, Toplum ve Öğretmen Rehberliğinin Etkisi

Meslek seçimi, bireylerin yaşamlarını derinden etkileyen ve çok boyutlu bir karar sürecidir (Haşimoğlu & Aslandoğan 2018). Bu süreç, bireysel ilgi ve yeteneklerin yanı sıra, aile, toplum, ekonomik koşullar ve eğitim gibi dışsal faktörlerden de büyük ölçüde etkilenmektedir. Özellikle aile ve toplum, bireylerin meslek tercihlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Aileler, genellikle çocuklarının güvenli, prestijli ve maddi açıdan tatmin edici mesleklerde başarılı olmalarını arzulamaktadır (Vurucu, 2010). Ancak bu beklentiler, çoğu zaman öğrencilerin kişisel ilgi alanları ve yetenekleriyle örtüşmemekte ve bu durum bireysel potansiyelin tam anlamıyla değerlendirilememesine yol açabilmektedir (Razon,1983).Toplumda prestijli olarak görülen meslekler ile sosyal medyada öne çıkarılan kariyer seçenekleri de gençlerin tercihlerine yön veren önemli faktörler arasındadır (Memiş& Akkaş, 2016). Bunun yanı sıra, ekonomik kaygılar, genellikle yüksek gelir vaat eden mesleklerin öncelikli olarak tercih edilmesine neden olmaktadır (Sarıkaya &Khorshid, 2009). Literatürde, öğretmenlerin özellikle kariyer rehberliği bağlamındaki rolleri sıklıkla vurgulanmaktadır (Saçmalioğlu, 2019). Fen bilimleri öğretmenleri, öğrencilerin meslekler hakkında bilinçlenmesi ve farklı kariyer seçeneklerini tanıması sürecinde kritik bir rehberlik rolü üstlenmektedir. Ancak, bu rehberlik çabaları, aile ve toplum kaynaklı güçlü beklenti ve baskılar nedeniyle sınırlı kalabilmektedir (Durmaz &Altun, 2014).

2.1.1. Meslek seçimi ve bireysel faktörler

Kişisel değerler ve yaşam hedefleri, bireylerin meslek seçimlerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bireylerin değerleri, ailelerinden, çevrelerinden ve toplumsal normlardan aldığı etkilerle şekillenir ve bu değerler, kişisel tatmin ve anlam arayışı içinde meslek

tercihlerini yönlendirir (Akdağ. vd, 2014). Bu bağlamda, meslek seçiminde bireylerin toplumsal sorumluluk, kişisel gelişim ve finansal güvence gibi farklı değerleri ön plana çıkarttıkları gözlemlenmiştir. Kariyer hedeflerinin şekillenmesinde ise, bireylerin yaşam hedeflerine paralel olarak meslekle ilgili beklentileri de gelişir. Kimi bireyler, toplumda prestij sağlayan ve finansal güvence sunan meslekleri tercih ederken, diğerleri daha çok kişisel tatmin ve topluma fayda sağlama amacıyla seçimler yapmaktadır (Kuzgun, 2009). Ayrıca, kişisel hedeflerin zaman içinde değişmesi, bireylerin kariyer yolculuklarını farklı aşamalarda etkileyebilir ve meslek seçiminde esneklik gerektiren durumlar ortaya çıkabilir (Memiş& Akkaş, 2016). Bu bilgiler ışığında kişisel değerler ve yaşam hedefleri, meslek seçiminde ve kariyer hedeflerinin şekillenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu unsurların öğrenciler tarafından fark edilmesi ve anlaşılması, daha tatmin edici ve başarılı kariyerlerin gelişmesine olanak tanıyacaktır.

Öz-değer ve öz-yeterlilik, bireylerin meslek tercihleri üzerinde belirleyici rol oynayan önemli psikolojik kavramlardır. Öz-değer, bireyin kendisine duyduğu saygı ve değer anlamına gelir ve kişinin kendi varlığını ve becerilerini kabul etme, sevme biçimiyle ilişkilidir. Öz-değerin yüksek olması, bireylerin daha özgüvenli ve tatmin edici kariyer hedefleri belirlemelerini sağlar. Örneğin, yüksek öz-değere sahip bireyler, genellikle daha prestijli ve tatmin edici meslekleri tercih etme eğilimindedirler (Çetin, & Beceren, 2007).

Öz-yeterlilik, Bandura'nın geliştirdiği sosyal bilişsel teoride, "bireyin belirli bir durumu başarıyla tamamlayabileceğine dair inanç" olarak tanımlanır (Bandura, 1977, s. 193). Öz-yeterliliği yüksek olan bireyler, zorlu görevleri ve sorumlulukları üstlenmeye daha istekli olup, karşılaştıkları engelleri aşmak için daha fazla çaba sarf ederler. Öz-yeterlilik inancı, meslek seçiminde de önemli bir rol oynar; çünkü bireyler, kendi beceri ve yeteneklerine güvenerek, kendilerini başarılı görecekları meslekleri tercih ederler (Yılmaz & Şahin, 2016).

Bu iki kavram, meslek seçimi sürecini etkileyen önemli faktörlerdir. Öz-değer ve öz-yeterlilik arasındaki ilişki, bireylerin kendilerini daha güçlü hissetmelerine ve daha sağlıklı kariyer kararları almalarına olanak tanır. Bireylerin öz-değerlerini ve öz-yeterliliklerini artırmak, onların daha tatmin edici ve başarılı kariyer yolculukları oluşturmalarına katkı sağlayabilir (Sümer vd., 2010).

2.1.2. Ailenin meslek seçimindeki rolü

Ailenin, çocuğunun eğitimi ve kariyeri hakkında belirlediği hedefler, öğrenciler üzerinde önemli baskılara yol açabilmektedir. Özellikle ailelerin, çocuklarının gelecekteki başarısını belirleyen meslek seçiminde ve akademik hedeflerde önemli bir rol oynadıkları bilinmektedir. Ailelerin çocuklarına yönelik yüksek beklentiler, genellikle başarıya giden yolu daha belirgin hale getirmek amacıyla oluşturulsa da, bazen bu baskılar öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir (Turan& Kayıkçı, 2019). Ailelerin meslek seçimindeki müdahaleleri, çocukların kendi ilgi ve yeteneklerinden ziyade, ebeveynlerinin isteklerine yönlendirdiği durumlar oluşturabilir. Bu da öğrencilerin içsel motivasyonlarını zayıflatabilir ve onların meslek seçimlerinde daha az tatmin olmalarına neden olabilir (Gökcan, & Kavas, 2018). Ailelerin eğitime yönelik hedef koyması, genellikle öğrencilerin yüksek başarı göstermelerini sağlamak amacıyla yapılır. Ancak bu durum, öğrencilerin kişisel hedefleriyle çatışma yaratabilir ve stres, kaygı gibi psikolojik sorunlara yol açabilir. Çalışmalar, aile baskısının öğrencilerin meslek seçimindeki özgürlüklerini kısıtlayabileceğini ve kariyerlerine yönelik olumsuz duygusal tepkilere neden olabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, ailelerin belirlediği kariyer hedefleri, öğrencilerin akademik performanslarını artırmada başlangıçta motive edici olabilse de, uzun vadede bu baskılar öğrencilerin tükenmişlik hissetmelerine yol açabilir (Özgeldi, & Kılıç, 2019). Özellikle Türk toplumunda, ailelerin çocuklarının eğitim ve kariyer planları üzerindeki etkisi daha belirgin hale gelmektedir. Ailelerin, özellikle anne ve babaların çocuklarının akademik ve mesleki hedeflerinde etkili olmaları, öğrencilerin psikolojik sağlığını doğrudan etkileyebilmektedir. Bu bağlamda, aile baskısının öğrencilerin kariyer tercihleri üzerinde oluşturduğu psikolojik baskılar, modern eğitim sistemlerinde önemli bir tartışma konusu olmuştur (Gökcan, & Kavas, 2018). Ayrıca ailenin ekonomik durumu, öğrencilerin meslek seçimlerini önemli ölçüde etkileyen faktörlerden biridir. Özellikle düşük gelirli ailelerin çocukları, finansal güvence ve ekonomik istikrar sağlamaya yönelik meslekleri tercih etme eğiliminde olabilirler. Ailelerin ekonomik durumu, yalnızca öğrencilerin meslek tercihlerini değil, aynı zamanda eğitim sürecindeki başarılarını ve hedeflerini de doğrudan etkileyebilir. Ailelerin maddi gücü, öğrencilerin eğitim materyallerine ulaşımını, okul dışı etkinliklere katılımını ve ek ders alma imkânlarını sınırlayabilir. Bu durum, öğrencilerin meslek seçimlerinde dar bir perspektife sahip olmalarına neden olabilir ve genellikle yüksek gelir vaat eden alanlara yönelmelerine yol açar (Turan& Kayıkçı, 2019). Ailelerin ekonomik

durumunun etkisi, bireysel motivasyon ve toplumsal baskılarla birleşerek meslek seçiminde belirleyici rol oynamaktadır. Ailelerin finansal kaygıları, çocuklarının daha kısa sürede ekonomik bağımsızlıklarını kazanmayı hedeflemelerine yol açabilir. Bu nedenle, tıp, mühendislik gibi yüksek gelir getiren meslekler, ailelerin beklentileri doğrultusunda daha fazla tercih edilebilir (Gökcan, & Kavas, 2018). Ayrıca, ekonomik zorluklar yaşayan aileler, çocuklarına üniversite eğitimi için gereken maddi desteği sağlayamayabilir ve bu da öğrencilerin meslek seçiminde pratik bir yaklaşım benimsemelerine neden olabilir. Eğitimdeki eşitsizlikler, düşük gelirli ailelerden gelen öğrencilerin meslek seçimlerinde daha sınırlı seçeneklere sahip olmalarına yol açmaktadır (Turan & Kayıkçı, 2019).

2.1.3. Toplumun meslek seçimine etkisi

Toplumda değer verilen ve prestijli kabul edilen meslekler, gençlerin meslek seçiminde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu tür meslekler, genellikle yüksek sosyal statü, gelir seviyesi ve toplumsal saygı ile ilişkilendirilir. Ancak, toplumda prestijli olarak görülen mesleklerin gençler üzerindeki etkisi, bireysel tercihler, aile baskıları ve sosyal çevre ile şekillenen karmaşık bir süreçtir. Toplumsal normlar ve değerler, özellikle gelişimsel dönemdeki gençler üzerinde güçlü bir yönlendirici etkisi sağlar. Toplumda değer gören meslekler, genellikle sağlık, hukuk, mühendislik ve bilim gibi alanlarda yoğunlaşır. Bu meslekler, genellikle yüksek eğitim gereksinimleri, güçlü kariyer olanakları ve toplumsal fayda sağlama gibi unsurlar nedeniyle prestijli kabul edilir. Birçok çalışmada, bu mesleklerin gençler üzerinde belirli bir cazibe oluşturduğu ve bu cazibenin meslek seçimlerini etkilediği vurgulanmaktadır (Gündüz & Tarhan, 2017). Özellikle gelişimsel dönemdeki gençler, toplumsal normlara uyum sağlama çabasıyla, prestijli meslekleri seçmeye eğilimli olurlar. Bu da, bireylerin kendi ilgi ve yeteneklerinden çok, dışsal ödülleri (prestij, gelir, güvenlik) gözeterek kariyer planlaması yapmalarına yol açar (Gezen & Köroğlu, 2014). Ancak, prestijli mesleklerin gençlerin meslek tercihlerine olan etkisi sadece bireysel düzeyde değil, aile ve toplumsal baskılarla da şekillenir. Ailelerin, çocuklarının prestijli mesleklerde başarılı olmalarını istemesi, gençlerin bu meslekleri tercih etmelerinde önemli bir etken oluşturur. Bu bağlamda, toplumsal değerlerin ve aile beklentilerinin birleşimi, öğrencilerin meslek seçiminde belirleyici bir faktör haline gelir. Ailelerin bu meslekler üzerindeki baskıları, gençlerin daha fazla prestijli meslekleri seçmeye yönelmelerine neden olabilir (Gök & Derin,

2014). Bununla birlikte, toplumsal prestijın öne çıkması, bireylerin kendi içsel motivasyonları ve kişisel ilgileriyle çelişebileceği için, meslek seçiminde bir içsel çatışmaya da yol açabilir. Toplumsal değerlerin ve prestijli mesleklerin gençler üzerindeki etkisi, yalnızca bireysel tercihlerden değil, aynı zamanda aile ve sosyal çevre tarafından yönlendirilen bir süreçten kaynaklanır. Gençler, toplumda değer gören meslekleri tercih ederken, hem toplumsal saygı hem de güvenli bir gelecek arayışında olabilirler. Ancak, bu tercihler genellikle bireysel tatmin ve kişisel ilgi ile çatışabilir. Bu nedenle, meslek seçimi sürecinde toplumsal normlar, aile beklentileri ve bireysel motivasyonların dikkatlice değerlendirilmesi önemlidir. Toplumun saygı duyduğu mesleklerin, özellikle gençlerin meslek seçimlerinde önemli bir etkisi olduğu literatür çalışmalarında sıklıkla vurgulanmaktadır. Gençler, genellikle toplumsal saygı ve prestij arayışıyla meslek tercihlerini şekillendirirler. Bu tercihler, sadece bireysel ilgi ve becerilerle değil, aynı zamanda toplumun değer verdiği mesleklerin cazibesiyle de yönlendirilir. Toplumda saygın kabul edilen meslekler, genellikle yüksek gelir, iş güvencesi ve toplumsal statü ile ilişkilendirilir. Bu nedenle, bireyler sıklıkla toplumsal normlara uymak ve saygınlık kazanmak amacıyla bu meslekleri tercih ederler. Örneğin, yapılan bir araştırmada, öğrencilerin meslek seçiminde iş güvencesi, gelir ve toplumsal statünün önemli faktörler olduğu belirtilmiştir (Gündüz & Tarhan, 2017). Toplumun saygı duyduğu mesleklerin, gençlerin kariyer tercihlerindeki etkisi üzerine yapılan araştırmalar, özellikle bireylerin toplumsal değerler doğrultusunda hareket ettiklerini göstermektedir. Örneğin, öğretmenlik, tıp, hukuk gibi meslekler, toplumda prestijli olarak görülürken, bu mesleklerde çalışan bireyler de genellikle toplumsal saygı görürler (Gezen & Köroğlu, 2014). Bu mesleklerin gençler üzerinde prestij yaratması, aynı zamanda ailelerin ve sosyal çevrenin de bu meslekleri daha çok teşvik etmesine neden olmaktadır. Aileler, çocuklarını bu tür mesleklere yönlendirme eğilimindedirler, çünkü bu meslekler genellikle toplumsal kabul görmüş mesleklerdir ve çocuklarına güvenli bir gelecek vaat ederler (Gündüz & Tarhan, 2017). Ayrıca, gençlerin toplumda saygın kabul edilen meslekleri tercih etmeleri, bireysel tatminin önüne geçerek, çoğu zaman içsel motivasyonlardan ziyade toplumsal prestije odaklanmalarına yol açabilir. Bu da, gençlerin meslek seçimlerinde kendi ilgi alanlarından ziyade, toplumun belirlediği başarı ölçütlerine yönelmelerine neden olabilir. Bu süreçte, ailelerin ve toplumun baskıları, gençlerin meslek seçimlerini önemli ölçüde şekillendirebilir (Gök & Derin, 2014).

2.1.4. Sosyal medyanın gençlerin meslek seçimindeki rolü

Sosyal medya, özellikle gençler arasında, meslek tercihlerinin şekillenmesinde giderek daha etkili bir araç haline gelmiştir. Dijital platformlar, gençlerin kariyer seçenekleri hakkında bilgi edinmelerini, farklı meslek dallarına ilgi duymalarını ve bu meslekleri benimsemelerini sağlayan önemli bir etkileşim alanı oluşturmuştur. Sosyal medya üzerinden yapılan etkileşimler, bireylerin sadece kişisel ilgi alanlarına değil, aynı zamanda toplumsal normlara ve prestije de etki eder. Araştırmalar, sosyal medya platformlarının gençlerin meslek tercihleri üzerinde önemli bir yönlendirme gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle YouTube, Instagram ve Twitter gibi platformlar, popüler kariyerler hakkında içerikler sunarak, gençlerin hangi mesleklerin prestijli ve geleceği parlak olduğuna dair fikir edinmelerine olanak sağlar (Olgaç & Yılmaz, 2020). Örneğin, YouTube'daki popüler kariyer videoları veya Instagram'daki influencer'lar, gençlerin belirli mesleklere olan ilgilerini artırabilir. Bu platformlarda yayımlanan içerikler, çoğu zaman mesleklerin sadece iş yönünü değil, aynı zamanda prestij ve yaşam tarzı ile ilgili yönlerini de ele alır, bu da gençlerin kararlarını etkiler (Eryılmaz & Zengin, 2014). Sosyal medya, aynı zamanda bireylerin meslek seçimlerini sosyal çevrelerinden bağımsız olarak yapmalarını sağlayan bir alan sunar. Geleneksel olarak, aileler ve yakın çevre, meslek seçiminde önemli bir etkiye sahipken, sosyal medya sayesinde bireyler, daha geniş bir ağdan fikir ve ilham alabilmektedir. Bu durum, özellikle kariyer konusunda toplumsal baskıların etkisi altında olan bireyler için önemlidir, çünkü sosyal medya, çeşitli meslek gruplarını keşfetme ve farklı bakış açıları ile etkileşimde bulunma fırsatı sunar (Lafçı, 2018). Sosyal medyanın meslek tercihleri üzerindeki etkisi, aynı zamanda bireylerin öz-yeterlilik inançları ve hedef belirleme süreçlerinde de önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal medya, gençlere rol model olacak kişiler sunarak, onları kariyer hedefleri belirleme konusunda teşvik eder. Özellikle sosyal medyada başarı hikayeleri ve deneyim paylaşımları, bireylerin meslek seçimi konusunda daha fazla bilgi edinmelerini ve kariyer hedeflerini netleştirmelerini sağlayabilir (Eryılmaz & Zengin, 2014). Ancak, sosyal medyada paylaşılan içeriklerin yanıltıcı olabileceği ve toplumsal beklentilerle bireylerin gerçeklikleri arasında bir uyumsuzluk yaratabileceği unutulmamalıdır (Gür vd., 2018). Sosyal medya platformları, gençlerin meslek tercihlerinde hem pozitif hem de negatif etkiler yaratabilmektedir. Bu nedenle, sosyal medyanın meslek seçimi üzerindeki etkilerini daha iyi anlayabilmek için yapılan araştırmaların, gençlerin dijital ortamda

edindiği bilgileri nasıl yorumladıkları ve bu bilgilerin kararlarını nasıl şekillendirdiği üzerine daha fazla ışık tutması gerekmektedir.

2.1.5. Kültürel faktörlerin meslek tercihi üzerindeki etkisi

Kültürel normlar ve gelenekler, bireylerin meslek seçimlerinde önemli bir etkiye sahip olan toplumsal faktörlerdir. Toplumların tarihsel ve kültürel yapıları, bireylerin hangi meslekleri tercih etmeleri gerektiği konusunda güçlü bir yönlendirici rol oynamaktadır. Bu etkiler, mesleklerin değerleri, toplumdaki sınıf yapıları, cinsiyet rolleri ve aile içindeki beklentiler gibi unsurlarla şekillenir. Kültürel normlar, genellikle bireylerin kariyer hedeflerini belirlemede ve meslek seçimlerinde hem bilinçli hem de bilinçsiz bir şekilde etkili olmaktadır (Aytekin, 2005). Çeşitli literatür çalışmalarında, kültürel normların meslek tercihi üzerindeki etkisinin özellikle toplumsal sınıflar, cinsiyet ve aile yapıları bağlamında nasıl şekillendiği tartışılmaktadır. Örneğin, bazı toplumlarda geleneksel olarak belirli meslekler, belirli cinsiyetler için daha uygun görülür. Kadınlar genellikle eğitim, sağlık ve hizmet sektörlerinde çalışmaya yönlendirilirken, erkekler daha çok mühendislik, işletme ve diğer teknik alanlarda kariyer yapmaya teşvik edilmektedir (Vurucu, 2010). Bu cinsiyet temelli normlar, gençlerin meslek seçimlerinde sıklıkla baskı oluşturarak, bireylerin kendi ilgi ve becerilerinden bağımsız tercihler yapmalarına yol açabilmektedir. Kültürel normların bir diğer önemli etkisi ise, mesleklerin prestijine dair toplumda oluşan algıdır. Özellikle geleneksel toplumlarda, saygınlık ve prestij, bireylerin meslek seçimlerini önemli ölçüde etkileyebilir. Bu toplumlarda, prestijli olarak görülen meslekler genellikle doktorluk, mühendislik ve öğretmenlik gibi alanlar iken, bazı meslekler ise toplum tarafından düşük prestijli kabul edilmektedir. Bu da gençlerin meslek seçiminde ailelerin ve toplumun toplumsal değerlerine uygun tercihler yapmalarını teşvik etmektedir (Aytekin, 2005). Ailelerin de kültürel normlarla şekillenen tutumları, bireylerin meslek seçimlerinde belirleyici olabilmektedir. Aileler, çoğunlukla toplumun beklentilerine uygun meslek seçimleri yapmak konusunda çocuklarını yönlendirmekte ve bu süreçte kültürel değerler doğrutusunda hareket etmektedir. Bu, özellikle daha geleneksel aile yapılarında, meslek seçiminde bir tür dışsal baskı yaratabilir (Vurucu, 2010). Kültürel normlar ve gelenekler üzerine yapılan araştırmalar, bireylerin meslek seçiminde daha özgür ve bireysel tercihler yapabilmesinin, toplumun kültürel yapısındaki değişimlere paralel olarak arttığını göstermektedir. Kültürel normların zaman içinde nasıl evrildiği ve bireylerin bu değişen

normlara nasıl adapte oldukları, meslek seçimlerinin daha esnek ve kişisel hale gelmesine katkıda bulunmuştur (Aytekin, 2005).

2.1.6. Ekonomik faktörlerin meslek seçimine etkisi

Ekonomik faktörler, bireylerin meslek tercihleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Meslek seçiminde ekonomik koşullar, özellikle iş güvencesi, gelir beklentileri, yaşam standardı ve ekonomik kalkınma gibi unsurlar önemli bir etkiye sahiptir. Sosyal ve ekonomik bağlamda, bireylerin meslek tercihleri büyük ölçüde maddi çıkarlarını gözeterek şekillenmektedir. Bu durum, gençlerin kariyer hedeflerinin belirlenmesinde ve meslek seçiminde ailelerin ve toplumun ekonomik koşullarına uyum sağlamalarını gerektiren bir baskı oluşturur (Kıran & Taşkiran, 2015). Ekonomik faktörlerin meslek tercihlerine etkisini inceleyen araştırmalar, özellikle iş güvencesi ve maaş gibi unsurların gençlerin seçimlerinde merkezi bir yer tuttuğunu ortaya koymaktadır. Birçok çalışmada, gençlerin daha yüksek gelir vaat eden ve ekonomik olarak daha güvenli görünen meslekleri tercih etme eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir. Özellikle, gelişmekte olan ülkelerde, bireyler, daha düşük riskli ve istikrarlı bir yaşam sağlamak amacıyla genellikle tıp, mühendislik gibi mesleklere yönelmektedir (Gür vd., 2018). Bununla birlikte, ekonomik krizler ve işsizlik oranlarındaki artış da, gençlerin meslek tercihlerini daha pragmatik bir şekilde yapmalarına neden olmaktadır. Özellikle kriz dönemlerinde, gençlerin daha garantili iş alanlarına yönelme eğilimleri artmaktadır (Vurucu, 2010). Ekonomik faktörlerin meslek tercihlerindeki etkisini ele alan diğer araştırmalar, aynı zamanda bireylerin eğitim süreçlerinin de bu tercihlerde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Eğitim maliyetlerinin arttığı bir ortamda, bireyler meslek tercihlerinde genellikle daha kısa vadeli, ekonomik açıdan daha uygun olan seçeneklere yönelmektedirler. Örneğin, teknik ve mesleki eğitim alanlarında yapılan tercihler, ekonomik açıdan daha hızlı iş bulma imkânı ve yüksek gelir elde etme beklentileriyle şekillenebilmektedir (Kıran & Taşkiran, 2015). Bu bağlamda, gençlerin eğitim düzeyine bağlı olarak meslek seçimlerinin ekonomik faktörlerden nasıl etkilendiği, kariyer tercihlerini belirlemede merkezi bir rol oynamaktadır.

Meslek tercihleri ile gelir beklentileri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar, öğrencilerin özellikle yüksek gelir vaat eden ve ekonomik olarak güvenli görülen mesleklere yönelimlerini artırdığını göstermektedir. Bu durum, özellikle ailelerin

ekonomik durumunun, bireylerin meslek tercihlerini nasıl etkilediği ile doğrudan ilişkilidir. Öğrenciler, finansal bağımsızlık kazanma ve ekonomik güvenlik sağlama arzusu ile genellikle mühendislik, tıp, finans gibi yüksek gelir getiren alanlara yönelmektedirler (Kıran & Taşkiran, 2015). Bu tür tercihler, öğrencilerin eğitim ve kariyer planlarını şekillendiren önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, ekonomik belirsizlik dönemlerinde, özellikle işsizlik oranlarının arttığı ve iş güvencesinin azaldığı zamanlarda, öğrencilerin gelir beklentilerine yönelik meslek seçimlerinde önemli değişiklikler görülmektedir. Ekonomik krizler ve yüksek işsizlik oranları, öğrencilerin daha güvenli görülen mesleklere yönelmesine sebep olmakta, bu süreçte daha riskli ve düşük gelirli alanlardan uzak durulmaktadır (Aytekin, 2005). Bu eğilim, sadece bireysel tercihlerle değil, aynı zamanda toplumun ekonomik yapısının ve iş gücü pazarının da şekillendirdiği bir süreçtir. Özellikle, gelir beklentileri doğrultusunda yapılan meslek seçimlerinde eğitim ve deneyim de büyük rol oynamaktadır. Öğrenciler, belirli bir mesleğe yönelirken, o alanda elde edecekleri gelir düzeyini ve kariyer fırsatlarını göz önünde bulundurmakta, bu faktörler karar alma sürecinde önemli bir yer tutmaktadır. Yükseköğretim alanındaki artan eğitim maliyetleri, öğrencileri daha hızlı iş bulabilecekleri ve yüksek gelir sağlayabilecekleri alanlara yönlendirmektedir (Vurucu, 2010).

Bu literatür bilgilerine dayanarak, öğrencilerin meslek seçimlerinde gelir beklentileri büyük bir etkiye sahiptir denilebilir. Ekonomik faktörler, meslek tercihlerinin şekillenmesinde belirleyici olmanın ötesinde, toplumsal ve kültürel faktörlerle birlikte bireylerin kariyer yolculuklarında önemli bir yönlendirici rol oynamaktadır. Öğrenciler, daha yüksek gelir elde etme beklentisiyle genellikle mesleklerini ekonomik güvenliklerini sağlama amacıyla seçmekte, bu süreçte aile baskısı, eğitim düzeyi ve toplumun değer yargıları gibi etkenler de önemli birer rol oynamaktadır.

2.1.7. Öğretmenlerin rehberlik rolü

Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerine meslek seçeneklerini sunarken kullandığı yöntemler ve rehberlik stratejileri, bireylerin kariyer yolculuklarında önemli bir rol oynamaktadır. Fen öğretmenleri, öğrencilerinin sadece bilimsel bilgiye sahip olmalarını değil, aynı zamanda bilimle ilgili kariyerleri de keşfetmelerini sağlamalıdır. Bu süreçte, öğretmenlerin uyguladığı yöntemler ve rehberlik stratejileri, öğrencilerin

meslek tercihlerine etkisi açısından büyük bir öneme sahiptir. Araştırmalar, fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçeneklerini tanıtmak için genellikle çeşitli aktif öğrenme yöntemlerine başvurduklarını göstermektedir. Öğrencilerin, bilimsel kariyerleri keşfetmelerini sağlamak için öğretmenler, kariyer günleri düzenlemek, bilim insanları ile söyleşiler yapmak, sanal geziler ve iş dünyasında çalışan uzmanlarla etkileşim kurmalarını sağlamak gibi etkinlikler düzenlemektedir. Bu etkinlikler, öğrencilerin bilimsel iş gücü piyasası hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olmakta ve onların meslekler hakkındaki farkındalıklarını artırmaktadır (Turan, & Kayıkçı, 2019). Fen öğretmenleri, meslek rehberliğinde yalnızca meslekler hakkında bilgi vermekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin kendi becerilerini ve ilgilerini tanımalarına yardımcı olur. Bu süreç, öğrencilerin kişisel güçlü yanlarını fark etmelerini, bilimsel bir alana olan ilgilerini keşfetmelerini sağlar. Fen öğretmenlerinin rehberlik stratejileri arasında öğrencilerle birebir görüşmeler, ilgi envanterleri ve kişisel beceri değerlendirme testlerinin kullanılması gibi yöntemler yer almaktadır. Bu araçlar, öğrencilerin hangi alanlarda yetenekli olduklarını ve hangi mesleklerin onlar için daha uygun olacağını belirlemelerine olanak tanır (Vurucu, 2010). Fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik sürecindeki katkıları yalnızca kariyer seçiminde değil, aynı zamanda öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır. Fen öğretmenlerinin, öğrencilerin problem çözme yeteneklerini güçlendiren etkinlikler düzenlemesi, onların meslek seçimi sürecinde daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olur. Ayrıca, bilimsel kariyerlerin tanıtılması, öğrencilerin bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri takip etmelerini teşvik eder, bu da onlara gelecekteki kariyer hedeflerini şekillendirme konusunda faydalı olabilir (Turan& Kayıkçı, 2019). Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerinin meslek seçimlerinde etkili olabilmesi için, yalnızca meslek bilgisi sunmanın ötesinde, onları kariyer hedefleri oluşturma konusunda da rehberlik etmeleri gerekmektedir. Bu rehberlik, bilimsel alanda kariyer hedeflerinin belirlenmesiyle başlayıp, öğrencilerin ilgi alanlarını tanımaları ve gelecekteki mesleklerine dair vizyon geliştirmeleriyle devam eder. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulundurarak yapılan rehberlik, öğrencilerin kendi potansiyellerini fark etmelerine ve doğru kariyer tercihleri yapmalarına yardımcı olmaktadır.

2.1.8. Meslek seçimi üzerine yapılan çalışmalardaki boşluklar

Meslek seçimi, bireylerin yaşamlarında önemli bir dönüm noktası olup, bu sürecin çeşitli psikolojik, sosyal ve ekonomik faktörler tarafından şekillendirildiği literatürde geniş bir yer tutmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar, bazı alanlarda önemli boşluklar ve eksiklikler barındırmaktadır. Meslek seçiminde etkili olan faktörler genellikle psikolojik, ailevi ve toplumsal etkenler üzerinden ele alınmaktadır. Ancak bu alanda yapılan çalışmaların çoğu, belirli yaş grupları veya sınırlı demografik örneklem üzerinden yapılmıştır (Turan, & Kayıkçı, 2019). Bu durum, farklı yaş ve kültürel grupların meslek tercihlerindeki farklılıkların yeterince anlaşılmasını engellemektedir. Özellikle, gelişmekte olan ülkelerdeki öğrencilerin meslek seçim süreçlerinin daha kapsamlı bir şekilde incelenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, sosyoekonomik düzey, eğitim seviyesi ve kültürel normlar gibi faktörlerin bireylerin meslek seçimindeki rolünü daha ayrıntılı inceleyen çalışmalara ihtiyaç vardır (Aytekin, 2005). Bir diğer eksiklik, meslek seçiminin bilişsel ve duygusal yönlerinin daha detaylı ele alınmamış olmasıdır. Çoğu araştırma, meslek seçiminde bireylerin hangi meslekleri seçtiğini sorgularken, bu tercihlerdeki içsel motivasyonların, kaygıların ve özgüvenin etkilerini yeterince incelememektedir (Gür vd., 2018). Bu konuda yapılan çalışmaların çoğu, dışsal faktörlere odaklanmış olup, bireysel psikolojik süreçlerin meslek seçimindeki etkisini ihmal etmiştir.

2.2. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Türü Tercihlerindeki Etkisi

Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü tercihlerinde rehberlik rolü, öğrencilerin akademik ve kişisel gelişimlerine önemli katkılar sunabilir. Öğrencilerin okul türü tercihleri, sadece akademik başarıya dayanmakla kalmaz; aynı zamanda kişisel ilgi ve beceriler de bu kararlarda belirleyici faktörlerdir. Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerini sadece akademik başarılarıyla değil, kişisel eğilimleriyle de yönlendirmeleri, öğrencilerin uzun vadeli başarıları üzerinde olumlu etkiler yaratabilir. Ancak, toplumda meslek liselerinin genellikle düşük prestijli görülmesi, bu okullara yönlendirme konusunda öğretmenler için bir engel oluşturabilir. Fen bilimleri öğretmenlerinin, bu okulların değerini ve meslek liselerinin sunduğu fırsatları öğrencilere tanıtmaları, eğitimde fırsat eşitliği yaratmaya yardımcı olacaktır.

2.2.1. Okul türü ve öğrenci başarısı

Okul türlerinin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi, eğitim araştırmalarında önemli bir konu olmuştur. Genel, meslek ve imam hatip okulları gibi farklı okul türlerinin eğitim ortamı, müfredat yapısı ve öğretim yöntemleri öğrencilerin başarı seviyelerinde farklılıklar yaratmaktadır. Genel okullar, daha geniş bir müfredat sunarak öğrencilerine çeşitli akademik alanlarda bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlar. Bu okullarda, öğrencilerin fen bilimleri derslerine olan ilgisi genellikle öğrenci merkezli öğretim yöntemleri ve laboratuvar uygulamaları ile artırılmaya çalışılır. Genel okullarda fen bilimleri öğretimi, teorik bilgi ile pratiğin birleşimi olarak ele alınır ve öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik faaliyetler içerir. Ancak, bu okullarda akademik başarı genellikle öğrencilerin bireysel motivasyonu ve öğretmenlerin ders anlatım tekniklerine bağlıdır (Savaş vd., 2010). Yapılan araştırmalar, genel okullarda akademik başarıyı artıran en önemli faktörlerin, öğretmenlerin eğitim kalitesi, sınıf içi etkinliklerin çeşitliliği ve okulun sağladığı genel eğitim imkanları olduğunu göstermektedir (Berberoğlu & Kalender, 2005). Fen bilimleri derslerinin başarıya etkisi, öğrenci katılımının ve derse olan ilgisinin yüksek olduğu okullarda daha belirgindir. Meslek liseleri, öğrencilere belirli bir meslek dalında uzmanlık kazandırmaya yönelik eğitim verir. Bu okullarda fen bilimleri derslerinin içeriği, genel okullara göre daha dar bir alana odaklanabilir. Öğrenciler, fen bilimlerini mesleki uygulamalarla ilişkilendirerek öğrenmeye çalışır. Ancak meslek liselerinde genellikle fen bilimleri derslerine yönelik daha az süre ayrılır, bu da öğrencilerin fen derslerindeki başarı seviyelerini etkileyebilir. Meslek liselerinde fen bilimleri öğretimi, öğrencilerin gelecekteki mesleklerinde kullanabilecekleri temel bilimsel bilgilerle sınırlıdır (Çapulcuoğlu & Gündüz, 2013). Birçok araştırma, meslek liselerinin akademik başarılarının genellikle genel okullara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Bunun başlıca sebepleri, müfredatın mesleki eğitime yönelik olması ve fen bilimleri derslerine daha az önem verilmesidir. Ancak, meslek liselerinde özellikle uygulamalı fen bilimleri eğitiminin öğrencilerin iş gücüne katılımlarını olumlu yönde etkileyebileceği belirtilmiştir (Demirtaş, 2010). İmam hatip okullarında öğrencilerin akademik başarıları, büyük ölçüde öğretmenlerin ders anlatım yöntemlerine, öğrencilerin derslere olan ilgi ve motivasyonuna ve okulun sağladığı eğitim imkanlarına bağlıdır. Birçok çalışmada, imam hatip okullarının genel olarak fen bilimleri derslerinde daha düşük başarıya sahip olduğu, ancak öğrencilerin dini eğitimle daha fazla iç içe olmalarının, onları sosyal ve psikolojik anlamda güçlü kıldığına dair bulgular yer

almaktadır (Cansız vd., 2019). Farklı okul türlerinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi, okul türünün özelliklerine, müfredat yapısına ve öğretim yöntemlerine bağlı olarak değişmektedir. Normal ortaokullarda fen bilimleri eğitimi, daha geniş bir müfredat ve öğrenci merkezli öğretim ile desteklenirken, meslek liselerinde fen bilimlerine olan ilgi ve öğretim genellikle daha sınırlıdır. İmam hatip okullarında ise dini eğitimle fen bilimlerinin birleşimi, öğrencilerin akademik başarısını farklı bir biçimde etkileyebilir. Her okul türünün fen bilimleri derslerine olan katkıları, öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını artırmaya yönelik eğitim stratejileriyle daha etkin hale getirilebilir. Eğitim sistemlerinde farklı okul türlerinin, öğrencilerin akademik başarıları üzerinde önemli etkileri olduğu bilinmektedir. Bu okul türleri, öğrencilerin eğitim aldığı alanlar, müfredat yapıları, öğretim yöntemleri ve okul ortamları açısından farklılıklar arz eder. Normal ortaokullarda, meslek liseleri ve imam hatip okulları, öğrencilerine sunulan eğitimle hem akademik başarı hem de kişisel gelişim açısından farklı fırsatlar sunar. Fen bilimleri derslerinin bu farklar üzerindeki etkisi de, okul türlerinin sunduğu eğitim olanakları ve öğretim yaklaşımlarına bağlı olarak çeşitlenmektedir. Okul türlerinin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi, müfredat içeriklerinden öğretim tekniklerine kadar birçok faktörle şekillenir. Normal ortaokullarda, genellikle daha geniş bir müfredat sunar ve akademik dersler, genellikle daha teorik odaklıdır. Bu tür okullarda fen bilimleri dersleri, öğrencilere hem teorik bilgi hem de uygulamalı beceriler kazandırmayı hedefler. Araştırmalar, normal ortaokullarda öğrencilerin daha geniş bir bilimsel perspektife sahip olduklarını ve bu okullarda akademik başarının, öğrencilerin derse katılım düzeyine ve öğretmenlerin ders anlatım metodolojilerine bağlı olarak yüksek olduğunu göstermektedir (Berberoğlu & Kalender, 2005). Meslek liseleri, daha çok öğrencilerine mesleki beceriler kazandırmayı hedefler. Bu okullarda fen bilimleri dersleri, genellikle mesleki uygulamalarla ilişkilendirilir ve daha çok pratik bilgi sağlanır. Meslek liselerinde fen bilimlerinin genellikle daha dar bir perspektifle öğretildiği ve bu okullarda akademik başarı düzeyinin genellikle genel okullara kıyasla daha düşük olduğu gözlemlenmiştir (Cansız vd., 2019). Meslek liselerindeki başarı, öğrencilerin iş gücü piyasasında daha hızlı yer edinmelerini sağlasa da, fen bilimleri gibi teorik derslerde öğrencilerin başarısı sınırlı kalabilmektedir. İmam hatip okulları, dinî eğitimle birlikte fen bilimleri dersleri sunar. Araştırmalar, imam hatip okullarındaki akademik başarının, öğrencilerin dinî eğitime olan ilgileriyle paralel olarak değişebildiğini ve bu okullarda fen bilimlerine yönelik başarı düzeyinin, öğretim metotları ve ders içerikleri doğrultusunda

farklılık gösterebildiğini belirtmektedir (Savaş vd., 2010). İmam hatip okullarında fen bilimine verilen önemin genellikle diğer okullara göre daha düşük olması, bu okul türünde akademik başarıyı olumsuz etkileyebilmektedir. Fen bilimleri dersleri, öğrencilere bilimsel düşünme becerisi kazandırmak ve bu düşünme becerilerini günlük yaşamla ilişkilendirmek adına önemli bir rol oynamaktadır. Fen bilimleri derslerinin, özellikle bilimsel yöntemlere dayalı eğitim modelleri ile öğretildiği okullarda, öğrencilerin analiz ve problem çözme becerilerinin arttığı gözlemlenmiştir. Normal ortaokullarda uygulanan fen bilimleri öğretimi, öğrencilerin yüksek akademik başarılar elde etmelerini teşvik edebilirken, meslek liselerinde fen biliminin daha uygulamalı bir biçimde verilmesi, öğrencilerin günlük yaşamda bu bilgileri daha kolay kullanabilmelerine yardımcı olmaktadır (Cansız vd., 2019).

Okul türleri, öğrencilerin akademik başarılarını farklı şekillerde etkileyen önemli bir faktördür. Genel okullar, geniş müfredatları ve öğrenci merkezli öğretim yaklaşımları ile fen bilimlerinde daha yüksek başarıyı teşvik ederken, meslek liseleri ve imam hatip okulları daha farklı odaklarla öğrencilere eğitim verir. Fen bilimleri derslerinin, akademik başarı üzerindeki etkisi ise okul türüne ve müfredatın içeriğine bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda, okul türlerinin ve fen bilimleri derslerinin öğrencilerin akademik başarılarını artırma noktasında nasıl daha etkili hale getirilebileceği, eğitim politikaları açısından önemli bir tartışma konusudur.

2.2.2. Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü tercihlerindeki rolü

Öğrencilerin okul türü tercihi, onların eğitim hayatları ve kariyer gelişimleri açısından kritik bir karar sürecidir. Bu süreçte öğretmenlerin rehberlik işlevi, öğrencilerin bilinçli ve doğru seçimler yapmalarında önemli bir rol oynamaktadır. Literatürde, öğretmenlerin rehberlik işlevinin öğrencilerin okul türüne karar verme sürecindeki etkisi ve bu süreçte kullanılan teknikler geniş bir şekilde ele alınmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde öğretmenlerin rehberlik işlevinin, öğrencilerin okul türü tercihi üzerindeki etkileri incelenerek, literatürde bu konuda yapılan çalışmalar detaylı bir şekilde değerlendirilecektir.

Öğretmenlerin rehberlik işlevi, öğrencilerin eğitim yolculuklarında onlara destek olmak ve karar verme süreçlerinde yardımcı olmak üzerine kuruludur. Okul türü tercihi, öğrencilerin akademik hedeflerine ve kariyer beklentilerine göre şekillenen bir süreçtir.

Bu süreçte öğretmenler, öğrencilerin potansiyellerini, ilgi alanlarını ve becerilerini göz önünde bulundurarak onlara rehberlik yaparlar. Öğretmenlerin rehberlik işlevi, sadece akademik bilgi aktarımından ibaret değildir; aynı zamanda öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini de destekleyen bir süreçtir (Aytekin, 2005). Literatürde yapılan çalışmalara göre, öğretmenlerin rehberlik işlevi, öğrencilerin okul türüne karar verme sürecini çok yönlü olarak şekillendirir. Öğretmenler, öğrencilerin kendi beceri ve ilgilerini keşfetmelerine yardımcı olarak, hangi okul türünün onlar için daha uygun olacağına dair bilinçli kararlar almalarına katkı sağlar. Bu bağlamda, öğretmenlerin sağladığı rehberlik, öğrencilerin seçimlerini daha kişisel ve özgün hale getirebilir (Gür vd., 2018). Öğrencilerin okul türü tercihi, genellikle aile ve toplum gibi dışsal faktörlerden de etkilenmektedir. Ancak öğretmenlerin, bu dışsal baskıları göz önünde bulundurarak öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini vurgulamaları, karar verme süreçlerini daha sağlıklı hale getirebilir. Araştırmalar, öğretmenlerin bu süreçte öğrencilere sağladığı psikolojik destek ve güven ortamının, onların daha özgüvenli seçimler yapmalarını sağladığını ortaya koymaktadır (Aytekin, 2005).

2.2.3. Öğrencilerin kişisel ilgi ve becerileri ile okul türü tercihleri

Öğrencilerin okul türü seçimi, genellikle bireysel ilgi ve yeteneklerle doğrudan ilişkilidir. Fen bilimleri, özellikle analitik düşünme, problem çözme ve doğal dünya ile ilgili derinlemesine bilgi edinme gibi beceriler kazandırdığı için, bu dersin öğretimi, öğrencilerin okul türü tercihlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine dayalı okul türü seçiminin nasıl şekillendiği ve fen bilimleri öğretmenlerinin bu süreçteki rehberlik işlevi ele alınacaktır. Literatürde yapılan çalışmalar ışığında, öğretmenlerin, öğrencilerin okul türü seçerken karşılaştıkları zorlukları nasıl aşmalarına yardımcı oldukları ve bu süreçte kullandıkları yöntemler detaylı şekilde tartışılacaktır.

Okul türü seçimi, öğrencilerin bireysel özelliklerini ve akademik hedeflerini yansıtan bir karardır. Fen bilimleri dersine olan ilgi, öğrencilerin okul türü tercihlerini önemli ölçüde etkileyebilir. Öğrenciler, genellikle kendi ilgi alanları ve yeteneklerine göre okul türünü seçerler. Örneğin, fen bilimleri dersine ilgi duyan bir öğrenci, genellikle genel liselerdeki akademik odaklı eğitimi tercih edebilirken, meslek lisesine yönelmek isteyen bir öğrenci, pratik ve uygulamalı eğitim almayı hedefleyebilir. Bu tercihler,

öğrencilerin gelecekteki kariyer planlamalarında önemli bir yer tutar (Gülbahçe& Özkurt, 2016). Fen bilimleri dersine yönelik ilgi, öğrencilerin akademik başarılarını ve okul türü seçimlerini doğrudan etkiler. Fen bilimleri dersini severek ve ilgiyle öğrenen bir öğrenci, bu alanda kariyer yapmayı düşleyebilir ve dolayısıyla genel lise veya fen lisesi gibi akademik okulları tercih edebilir. Diğer taraftan, fen bilimlerine ilgisi daha düşük olan öğrenciler, meslek lisesi gibi daha uygulamalı eğitim veren okulları seçmeyi tercih edebilirler (Çam, 2006). Fen bilimleri öğretmenlerinin bu süreçteki rolü, öğrencilerin ilgi alanlarına uygun okul türü seçiminde onlara rehberlik etmeleri ve meslek seçimleri konusunda farkındalık kazandırmaları açısından kritik bir öneme sahiptir. Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin okul türü seçimi sırasında nasıl bir rehberlik sağladıkları, literatürde önemli bir araştırma konusudur. Fen bilimleri öğretmenleri, genellikle öğrencilere sadece ders içeriğini öğretmekle kalmaz, aynı zamanda onları kariyer planlaması ve okul türü tercihi konusunda da bilgilendirirler. Öğrencilerin okul türü tercihleri, fen bilimleri dersine olan ilgilerine göre şekillenirken, öğretmenlerin rehberlik işlevi, bu sürecin daha sağlıklı ve bilinçli bir şekilde gerçekleşmesini sağlar (Aydın vd., 2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin, okul türü seçiminde öğrencilere sağladıkları rehberlik, bireysel ihtiyaçlara dayalı bir yaklaşımı içerir. Öğretmenler, öğrencilerin yeteneklerini, güçlü yanlarını ve ilgi alanlarını dikkate alarak, hangi okul türünün bu öğrencilere daha uygun olduğunu belirlemelerine yardımcı olurlar. Bunun yanı sıra, öğretmenler öğrencilerin fen bilimleri dersindeki performanslarını gözlemleyerek, hangi okul türünün daha uygun olacağı konusunda yönlendirici bilgiler sunabilirler. Bu tür bir rehberlik, öğrencilerin okul türü tercihlerini daha bilinçli yapmalarını sağlar ve onların akademik gelişimlerini olumlu yönde etkiler (İşçioğlu, 2020).

Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin okul türü seçimi konusunda sağladıkları rehberliği etkili hale getirebilmek için kullandıkları çeşitli stratejiler bulunmaktadır. Öğretmenler, öğrencilere okul türlerinin özelliklerini ve bu okullarda hangi becerilerin gelişeceğini açıkça anlatmakla işe başlayabilirler. Ayrıca, öğrencilerin kendi ilgi alanları doğrultusunda bir okul türü seçmelerine yardımcı olmak amacıyla, mesleklerle ilgili çeşitli seminerler veya okul içi etkinlikler düzenleyebilirler. Öğretmenler, bu tür etkinliklerde öğrencilere, hangi okul türlerinin hangi meslek alanlarıyla ilişkilendirilebileceğini ve bu mesleklerin gereksinimlerini açıklayarak, öğrencilerin bilinçli kararlar almalarını sağlayabilirler (Gülbahçe& Özkurt, 2016). Bunun dışında, fen bilimleri öğretmenlerinin birebir rehberlik seansları düzenlemeleri de

öğrencilerin okul türü tercihlerinde yardımcı olabilecek etkili bir yöntemdir. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçları ve kariyer hedefleri doğrultusunda yapılan rehberlik seansları, öğrencilerin hangi okul türünü seçmeleri gerektiği konusunda daha net bir fikir edinmelerine yardımcı olabilir. Öğretmenler, öğrencilerin fen bilimleri dersine olan ilgilerini keşfederek, bu ilgiye göre okul türü seçimlerini yönlendirebilir ve onlara bu seçimlerinde rehberlik edebilirler (İşçioğlu, 2020). Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda okul türü seçimi, onların akademik gelişimlerini ve gelecekteki kariyerlerini doğrudan etkileyen önemli bir süreçtir. Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin okul türü tercihlerinde rehberlik işlevi büyük bir öneme sahiptir. Öğretmenler, öğrencilerin bireysel özelliklerini dikkate alarak, onların en uygun okul türünü seçmelerine yardımcı olabilirler. Fen bilimleri dersine olan ilgi, öğrencilerin okul türü tercihlerini doğrudan etkileyen faktörlerden biridir ve öğretmenlerin bu süreçteki rehberlik işlevi, öğrencilerin daha bilinçli ve doğru seçimler yapmalarını sağlamak açısından kritik bir rol oynamaktadır.

2.2.4. Toplumun okul türü algısı ve prestij sorunu

Toplumun okul türlerine bakış açısı, öğrencilerin okul türü tercihleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle prestijli okullar, toplumda genellikle yüksek sosyal statü ve başarı ile ilişkilendirilmektedir, bu da öğrencilerin tercihlerini şekillendiren bir faktör haline gelmektedir. Araştırmalar, prestijli okullara duyulan saygının ve değerinin, öğrencilerin okul tercihlerinde belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır (Özen & Gülaçtı, 2006). Fen liseleri, Anadolu liseleri ve özel okullar gibi okul türleri, toplumda daha yüksek akademik başarı ve elit eğitimle ilişkilendirilmektedir. Bu okulların prestiji, öğrenciler ve aileleri üzerinde baskı oluşturmakta, öğrencilerin tercihlerini etkileyebilmektedir (Ataman & Adıgüzel, 2019).

Toplumun bu okullara bakışı, okul türü tercihlerinin yanı sıra öğrencilerin kendilerine dair beklentilerini ve gelecekteki hedeflerini de etkilemektedir. Toplumsal statüye önem veren aileler, çocuklarını daha prestijli okullara yönlendirme eğilimindedirler, bu da öğrencilerin okul tercihlerinin akademik başarılarının ötesinde toplumsal algı ve prestij anlayışına göre şekillenmesine yol açmaktadır. Prestijli okullarda eğitim gören öğrenciler genellikle toplumda daha fazla saygı görmekte, bu da öğrencilerin özgüvenlerini artırmaktadır. Bununla birlikte, bu okullarda öğrenciler üzerinde yüksek

başarı baskısı oluşturulmakta, bu da kaygı ve stres seviyelerini artırabilmektedir (Ataman & Adıgüzel, 2019).

Toplumda prestijli okullara duyulan bu yüksek değer, bazen öğrencilerin kendi ilgi alanları ve yetenekleriyle uyumsuz tercihler yapmalarına neden olabilmektedir. Bu durum, okul türü tercihlerinin sadece toplumsal baskılar ve prestijle değil, aynı zamanda bireysel hedefler ve ihtiyaçlarla da uyumlu olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Toplumun değer verdiği okullar, öğrencilerin kişisel ilgi ve yeteneklerine zarar verebilecek bir yol izlenmesine yol açabilir (Özen & Gülaçtı, 2006).

Meslek liselerinin toplumdaki algısı da önemli bir faktördür. Meslek liseleri, genellikle iş gücü piyasasına yönelik eğitim veren kurumlar olarak tanımlanmaktadır, ancak toplumda bu okullara yönelik algı olumsuzdur. Birçok toplumda, meslek liseleri ve teknik okullar, üniversiteye geçişin daha zor olduğu ve öğrencilerin sosyal statülerinin düşük olduğu okullar olarak görülmektedir. Bu okullar genellikle "daha az prestijli" olarak kabul edilmekte ve öğrenciler bu okulları tercih etme konusunda daha az istekli olabilmektedirler (Ataman & Adıgüzel, 2019). Bununla birlikte, meslek liseleri ve teknik okullar, öğrencilerine pratik beceriler kazandırmakta ve iş gücü piyasasında doğrudan iş bulma imkânı sunmaktadır, bu da bu okulların toplumsal algısındaki olumsuz yansımının değiştirilmesi gerektiğini göstermektedir (Özen & Gülaçtı, 2006).

Meslek liselerinin toplumsal algısı ve prestijli okullar arasındaki ayırım, öğrencilerin okul türü tercihlerini etkileyen önemli faktörlerden biridir. Ancak, bu algı değiştikçe, meslek okulları ve teknik okullara yönelik farkındalığın artması, öğrencilerin okul tercihlerini daha sağlıklı ve bilinçli yapmalarına olanak sağlayabilir (Gür vd., Bakırcı2018).

Sonuç olarak, okul türüne ilişkin toplumdaki algılar, öğrencilerin tercihleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir ve bu algı, toplumsal prestij ve akademik hedeflerle şekillenen bir süreçtir. Toplumsal algı, öğrencilerin okul tercihlerinde etkili olmakla birlikte, bireysel hedefler ve kişisel gelişim de dikkate alınarak daha bilinçli tercihler yapılması gerekmektedir.

2.2.5. Öğrencilerin okul türü tercihlerinde aile ve toplumun etkisi

Okul türü seçimi, öğrencilerin akademik kariyerlerinde ve gelecekte kritik bir rol oynamaktadır. Bu karar, sadece öğrencinin bireysel tercihleriyle değil, aynı zamanda ailesinin, öğretmenlerinin ve toplumun etkisiyle şekillenen bir süreçtir. Ailelerin okul türü seçimindeki etkisi, öğrencilerin mesleki yönelimlerini, kariyer hedeflerini ve genel eğitim başarılarını doğrudan etkileyebilir. Bu noktada, öğretmenlerin rehberlik işlevi, öğrencilerin okul türü tercihlerinde belirleyici bir faktördür. Öğretmenler, ailelerin okul türüne yönelik kararlarını dengeleyebilmek ve öğrencilerin daha bilinçli tercihler yapmalarını sağlamak adına çeşitli stratejiler geliştirmektedirler.

Ailelerin, okul türü seçimi üzerindeki etkisi büyük ölçüde ailelerin eğitim düzeyi, gelir durumu, sosyal çevresi ve kültürel değerleriyle şekillenir. Özellikle, akademik başarıyı yüksek tutan aileler, çocuklarının genel liselerde eğitim almasını bekleyebilirler. Buna karşılık, meslek liselerinin toplumda genellikle daha düşük prestijli kabul edilmesi, ailelerin çocuklarını bu okullardan uzak tutmalarına neden olabilir. Ailelerin çocuklarının gelecekteki kariyerine dair beklentileri, okul türü seçiminde belirleyici bir rol oynamaktadır (Tüysüz vd., 2023). Bununla birlikte, ekonomik kaygılar nedeniyle bazı aileler, daha düşük maliyetli ve pratik meslek edinmeye yönelik okulları tercih edebilirler (Aytekin, 2005). Ancak, prestijli okullara yönelme eğilimi, ailelerin çocuklarının sosyal statülerini artırma istekleriyle şekillenebilir (Tüysüz vd., 2023).

Öğretmenler, ailelerin okul türü seçimindeki etkilerini dengeleyebilmek ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine dayalı en uygun tercihleri yapmalarını sağlamak için çeşitli rehberlik stratejileri kullanırlar. Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin okul türü tercihlerini nasıl yönlendirdiği, önemli bir konudur. Öğretmenler, öğrencilerin güçlü yönlerini belirleyerek, akademik başarıları ve mesleki hedeflerine uygun okul türlerini seçmelerine yardımcı olurlar. Bu rehberlik süreci, öğrencilerin ilgi alanlarına, becerilerine ve gelecekteki kariyer hedeflerine uygun seçimler yapmalarını sağlamaktadır (Tüysüz vd., 2023).

Aileler ve öğretmenler arasındaki iş birliği, okul türü tercihlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini ailelere aktararak, doğru okul türü seçimlerine rehberlik ederler. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilerin sosyal

becerilerini gözlemleyerek ailelere geri bildirimde bulunmaları, öğrencinin gelişim sürecini daha kapsamlı bir şekilde değerlendirmelerine yardımcı olur (Aytekin, 2005).

Toplumda, genellikle prestijli kabul edilen okullar, öğrencilerin gelecekteki başarılarını etkileyebileceği düşünülen okullardır. Özellikle, üniversiteye hazırlık sürecinde genel liseler daha fazla tercih edilirken, meslek liseleri genellikle daha düşük prestijli kabul edilmekte ve toplumda daha az değerli olarak algılanmaktadır (Aytekin, 2005). Toplumun bu algısı, ailelerin ve bireylerin okul türü tercihlerinde belirleyici bir faktör haline gelir. Bu algılar, öğrencilerin eğitimdeki fırsat eşitsizliğini etkileyebilir ve düşük prestijli okullarda eğitim gören öğrenciler, daha az fırsata sahip olabilirler (Turan, & Kayıkçı, 2019).

Eğitimdeki fırsat eşitsizliği, kültürel ve toplumsal normların etkisiyle daha belirgin hale gelmektedir. Düşük gelirli ailelerin çocukları, genellikle daha düşük prestijli okullara yönlendirilmekte ve bu durum, akademik başarı açısından eşitsizliklere yol açabilmektedir (Aytekin, 2005). Bu bağlamda, ailelerin, öğretmenlerin ve toplumun okul türü tercihleri konusunda daha bilinçli ve adil bir yaklaşım benimsemesi, öğrencilerin eşit fırsatlarla daha iyi bir eğitim almasını sağlayabilir (Turan, & Kayıkçı, 2019).

2.2.6. Literatürde fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü rehberliği üzerine yapılan araştırmalar

Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü rehberliği, öğrencilerin eğitim yolculuklarında kritik bir rol oynamaktadır. Öğrencilerin okul türü tercihlerinde, öğretmenlerin bilgi ve rehberlik sağlama süreçleri büyük bir öneme sahiptir. Literatür, fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü rehberliği ile ilgili çeşitli boyutları ele almış, bu süreçte öğretmenlerin etkilerini derinlemesine incelemiştir. Çalışmamızın bu bölümünde öğretmenlerin okul türü rehberliğindeki etkilerini inceleyen literatür çalışmaları ele alınarak, öğretmenlerin öğrencilerin okul türü tercihlerindeki rollerine dair ana bulgular tartışılacaktır.

Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü tercihleri üzerindeki etkileri, çeşitli araştırmalarda vurgulanan bir konudur. Öğretmenler, öğrencilerin akademik başarılarını ve kişisel yeteneklerini dikkate alarak okul türü tercihleri hakkında rehberlik sağlarlar. Fen bilimleri dersleri, genellikle akademik ve mesleki okullar arasındaki farkları

anlamada öğrencilere yardımcı olabilecek bir içerik sunmaktadır. Bununla birlikte, öğretmenlerin okul türlerine dair sahip oldukları tutumlar, öğrencilerin okul türü tercihlerinde belirleyici olabilir. Birçok çalışma, fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü tercihlerinde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre rehberlik sunduklarını belirtmektedir. Ancak bu rehberlik, bazen öğretmenlerin okul türleri hakkında sahip oldukları subjektif görüşlerden etkilenebilmektedir. Örneğin, fen bilimleri öğretmenleri, öğrencilerini genellikle akademik okullara yönlendirme eğiliminde olabilir, çünkü bu okullar genellikle daha yüksek sosyal prestije sahip olarak görülmektedir. Bu durum, meslek liselerine ve teknik okullara yönelik negatif bir bakış açısı oluşturabilir ve öğretmenlerin rehberlik süreçlerini etkileyebilir (Tüysüz vd., 2023).

Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü rehberliği üzerine yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin farklı rehberlik stratejileri kullandığı gözlemlenmiştir. Öğrencilerin okul türü tercihlerine yönelik rehberlik yaparken, öğretmenlerin kullandığı en yaygın stratejiler arasında bilgi sunma, seçeneklerin avantajlarını ve dezavantajlarını tartışma, öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini analiz etme gibi yöntemler yer almaktadır. Bu stratejiler, öğretmenlerin öğrencileri daha bilinçli bir şekilde yönlendirmelerine yardımcı olmakta ve onların daha uygun okul türlerine yönelmelerini sağlamaktadır. Bazı çalışmalar, fen bilimleri öğretmenlerinin sadece akademik başarıyı ön planda tutmalarının, öğrencilerin okul türü seçiminde sosyal ve mesleki yönleri göz ardı etmelerine neden olabileceğini vurgulamaktadır. Bu noktada, öğretmenlerin öğrencilerin kariyer hedefleri ve ilgi alanları doğrultusunda daha geniş bir perspektifle rehberlik yapmaları gerektiği ifade edilmektedir. Öğretmenlerin, okul türlerinin sunduğu kariyer fırsatlarını ve iş olanaklarını öğrencilerine tanıtmaları, öğrencilerin bilinçli tercihler yapmalarına yardımcı olabilir (Aydın vd., 2017).

Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü rehberliğindeki etkisi, öğrencilerin okul türü tercihlerinde doğrudan bir etki yaratmaktadır. Öğrenciler, öğretmenlerinin görüşlerine genellikle değer verirler ve öğretmenlerinin önerileri, okul türü seçiminde önemli bir rol oynar. Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini anlamaları, bu bilgileri okul türü seçimine entegre etmeleri, öğrencilerin daha uygun kararlar almasını sağlar. Ancak öğretmenlerin, okul türlerine dair sahip oldukları önyargılar, özellikle meslek liseleri gibi okulların prestijine dair olumsuz tutumlar, öğrencilerin bu okulları tercih etme konusunda çekingen olmalarına yol açabilir (Aydın

vd., 2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü rehberliğindeki etkisi, toplumsal ve kültürel faktörlerle de şekillenmektedir. Türkiye gibi toplumlarda, fen bilimleri öğretmenlerinin okul türlerine yönelik tutumları, genellikle toplumun genel algılarıyla paralellik göstermektedir. Prestijli okulların, daha yüksek başarıya sahip öğrencilere yönelik olduğuna dair yaygın bir inanış, öğretmenlerin okul türü rehberliğini ve öğrencilere yönlendirmelerini etkileyebilir. Bu da öğrencilerin, meslek liseleri gibi okullara yönelme konusunda çekinceleri olmalarına neden olabilir.

Fen bilimleri öğretmenlerinin okul türü rehberliğindeki etkileri üzerine yapılan literatür incelemeleri, öğretmenlerin okul türü tercihleri konusunda önemli bir rehberlik sunduğunu, ancak bu rehberliğin öğretmenlerin okul türlerine dair sahip oldukları tutumlarla şekillendiğini göstermektedir. Gelecek araştırmalar, öğretmenlerin okul türlerine dair tutumlarını ve bu tutumların öğrencilerin okul türü tercihleri üzerindeki etkisini daha derinlemesine incelemelidir. Ayrıca, öğretmenlerin meslek liseleri gibi okullara yönelik daha açık fikirli bir yaklaşım sergileyebilmeleri için eğitim politikalarıyla uyumlu rehberlik stratejileri geliştirmeleri gerektiği söylenebilir.

2.3. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mesleki Rehberlik Rolü ve Öğrencilerin Meslek Seçimlerine Etkisi

Fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin meslek seçimleri üzerinde doğrudan bir etkisinin bulunduğu ifade edilmektedir. Öğrencilerin, öğretmenler tarafından sunulan bilimsel içerik ve rehberlik aracılığıyla çeşitli meslekleri tanıma fırsatı buldukları belirtilmektedir. Derslerde uygulanan deneysel ve pratiğe dayalı öğretim yöntemleriyle, öğrencilerin bilimsel alanlara olan ilgisinin artırılacağı vurgulanmaktadır. Ayrıca, bireysel rehberliğin, öğrencilerin kendilerini daha özgürce ifade etmelerine olanak tanıdığı ve bu durumun öğretmenlerin, öğrencilerin gerçek ilgilerini anlamalarına yardımcı olduğu ileri sürülmektedir. Ailelerin ve toplumun yönlendirmeleri ile bütünleşen rehberliğin, öğrencilerin daha bilinçli meslek seçimleri yapmalarına katkı sunduğu belirtilmektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek tanıtımları gerçekleştirirken, ailelerin ve çevrenin etkilerini de dikkate almalarının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu tür bir rehberlik yaklaşımının, öğrencilerin daha dengeli ve bilinçli meslek seçimleri yapmalarını sağladığı ifade edilmektedir.

2.3.1. Fen bilimleri öğretmenlerinin mesleki rehberlik rolü

Fen bilimleri öğretmenlerinin, özellikle meslek liseleri ve akademik okullar arasında seçim yaparken öğrencilere sundukları rehberlik, öğrencilerin kariyer seçimlerini etkileyen önemli bir faktördür. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği fonksiyonları, genellikle öğrencilere hangi okul türlerinin ve mesleklerin daha uygun olduğunu belirleme konusunda yardımcı olmak amacıyla kullanılır. Çalışmamızın bu bölümünde, fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği fonksiyonlarına dair yapılan araştırmalar analiz edilerek, rehberlik yöntemlerinin çeşitliliği ve etkisi üzerine yapılan çalışmalara odaklanılacaktır.

Fen bilimleri öğretmenlerinin kullandığı rehberlik yöntemlerinin çeşitliliği, öğrencilerin farklı ihtiyaçlarına hitap etme amacını taşımaktadır. Yapılan çalışmalarda, rehberlik yöntemlerinin etkisinin büyük ölçüde öğretmenin rehberlik sürecini nasıl organize ettiğine ve öğrenciyle nasıl iletişim kurduğuna bağlı olduğu vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin meslek rehberliği konusunda daha etkili olabilmeleri için çeşitli yöntemlerin kombinasyonu gereklidir. Birçok araştırma, öğretmenlerin meslek rehberliğini daha etkin hale getirmek için multidisipliner bir yaklaşım sergilemeleri gerektiğini göstermektedir. Örneğin, fen bilimleri öğretmenlerinin, meslek seçiminde sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda öğrencilerin psikolojik ve sosyal gelişimlerini de göz önünde bulundurmaları önemlidir. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliğine psikolojik destek eklemeleri, öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artırabilir ve daha sağlıklı tercihler yapmalarını sağlayabilir (Aydın & Karaca, 2020). Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliğinin öğrencilerin akademik ve mesleki gelişimleri üzerinde önemli etkiler yarattığına dair pek çok bulgu bulunmaktadır. Rehberlik sürecinin etkili olması, öğrencilerin okul türü seçimlerini daha bilinçli yapmalarına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda meslek yaşamlarında daha başarılı olmalarını da sağlar. Yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin meslek rehberliği sağlama biçiminin, öğrencilerin okul türü tercihlerine doğrudan etki ettiği belirtilmiştir. Özellikle, meslek liselerinde ve teknik okullarda eğitim gören öğrenciler, öğretmenlerinin rehberliği sayesinde kendi yeteneklerine uygun alanlarda kariyer hedefleri belirleyebilmektedirler (Güler & Kara, 2020). Ayrıca, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik konusunda bilinçli stratejiler geliştirmeleri, öğrencilerin okul türleri arasında seçim yaparken daha fazla bilgi edinmelerini sağlar. Öğrenciler, öğretmenlerinden

aldıkları rehberlikle hangi okul türlerinin kendilerine daha uygun olduğuna dair fikir edinirler. Bu süreç, öğrencilerin okul türü seçiminde daha özgüvenli ve başarılı olmalarına yol açabilir.

Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği fonksiyonları üzerine yapılan araştırmalar, öğretmenlerin rehberlik yöntemlerinin öğrenciler üzerinde anlamlı etkiler yarattığını göstermektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği süreçlerini çeşitlendirerek daha kapsamlı bir rehberlik sunmaları, öğrencilerin okul türü tercihlerinde daha bilinçli kararlar almalarını sağlayabilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik süreçlerine ilişkin daha fazla nicel ve nitel araştırma yapılması, öğretmenlerin bu alandaki rollerini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik rolleri, eğitim sistemlerinden sisteme değişiklik göstermekle birlikte, öğrencilerin akademik başarıları ve kariyer seçimleri üzerindeki etkileri açısından önemli bir yer tutmaktadır. Rehberlik, sadece öğrencilerin bilimsel bilgilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda onların meslek seçimleri ve okul türü tercihlerinde de belirleyici bir faktör olabilir. Çalışmamızın bu kısmında farklı ülkelerde veya eğitim sistemlerinde fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik rollerine dair yapılan çalışmalara dair örnekler incelenecek, farklı kültür ve eğitim sistemlerinin öğretmenlerin rehberlik uygulamaları üzerindeki etkisi tartışılacaktır.

Amerika'da, fen bilimleri öğretmenleri genellikle öğrencilere yalnızca bilimsel dersler sunmakla kalmaz, aynı zamanda onların kariyer planlamalarına da yardımcı olurlar. Özellikle STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) alanındaki fırsatlar ve bu alanlarda kariyer seçimleri üzerine rehberlik sağlama, öğretmenlerin başlıca görevlerinden biridir. Öğretmenler, STEM alanlarına olan ilgiyi artırmak ve öğrencileri bu alanlarda kariyer yapmaya teşvik etmek için çeşitli stratejiler kullanırlar. Washington DC'deki bazı okullarda yapılan bir araştırma, fen öğretmenlerinin, öğrencilerine STEM kariyerleri hakkında bilgi vermek ve onları bu alanlara yönlendirmek için okullarda düzenledikleri kariyer günlerinin etkisini vurgulamaktadır (Bektas& Aslan, 2019). Amerika'daki bazı okul sistemlerinde, fen bilimleri öğretmenleri aynı zamanda öğrencilerin üniversite başvuruları için rehberlik yaparak, öğrencilere hangi okul türlerinin (meslek yüksekokulları, teknik okullar, üniversiteler) kendilerine uygun olacağı konusunda yardımcı olmaktadır. Bu strateji, öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra,

uzun vadeli kariyer hedefleri ile uyumlu seçimler yapmalarını sağlar (Balidede, 2012). İngiltere'deki eğitim sisteminde, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik fonksiyonu, öğrencilerin meslek seçimlerini desteklemek için büyük bir önem taşır. Özellikle GCSE (General Certificate of Secondary Education) ve A-Level (Advanced Level) sınavlarına hazırlık süreçlerinde, öğretmenler öğrencilere akademik rehberlik sunmanın yanı sıra, meslek tercihlerine yönelik de bilgiler sağlamaktadır. İngiltere'de yapılan bir çalışmada, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerinin gelecekteki kariyerlerini seçme konusunda nasıl etkili oldukları incelenmiştir. Araştırmada, fen öğretmenlerinin öğrencilerin becerileri ve ilgi alanları doğrultusunda onları bilimsel araştırma alanlarında kariyer yapmaya teşvik ettikleri bulunmuştur (Cihangir Tabak, 2019). Bunun yanında, öğretmenler bazen öğrencilerinin ailelerinin beklentileriyle de mücadele etmek zorunda kalmaktadır. İngiltere'deki bazı öğretmenler, ailelerin genellikle çocuklarını hukuk, tıp gibi prestijli alanlarda kariyer yapmaya yönlendirmeleri nedeniyle, fen öğretmenlerinin bu öğrencileri STEM alanlarında kariyer yapmaya ikna etmeye çalıştıkları görülmüştür (Bektas& Aslan, 2019). Almanya'da fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik rolleri, okul türü seçiminde öğrencilere büyük bir yönlendirme sağlamaktadır. Almanya'daki eğitim sistemi, meslek liseleri (Realschule, Hauptschule) ve akademik okullar (Gymnasium) arasındaki farklılıklarla tanınmaktadır. Öğrencilerin hangi okul türüne yönlendirileceği, genellikle öğretmenlerin değerlendirmelerine ve rehberliklerine dayanmaktadır. Fen bilimleri öğretmenleri, özellikle akademik okullarda, öğrencilere meslek seçimlerinde yardımcı olurken, onların ilgi ve yeteneklerine göre rehberlik ederler. Almanya'da yapılan bir araştırma, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin okul türü seçiminde ne kadar önemli bir role sahip olduklarını göstermektedir. Araştırmaya göre, fen öğretmenleri genellikle öğrencilerin bilişsel yetenekleri, motivasyonları ve akademik başarılarına dayalı olarak okul türü seçimi konusunda rehberlik ederler (Abazaoğlu, 2014). Bunun yanı sıra, öğretmenler öğrencilerin STEM alanlarında kariyer yapmalarını teşvik etmek amacıyla, onlara üniversiteye hazırlık kursları ve mesleki yönlendirme desteği de sunmaktadır. Avustralya'da fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği fonksiyonu, genellikle öğrencilerin gelecekteki kariyerlerine yönelik olarak akademik ve psikolojik destek sağlamayı hedefler. Avustralya'daki okullarda, öğretmenler öğrencilerle bireysel görüşmeler yaparak, onların ilgi alanlarını ve becerilerini değerlendirir ve buna göre okul türü ve meslek seçimlerinde yardımcı olurlar. Avustralya'da yapılan bir araştırma, öğretmenlerin öğrencilerinin psikolojik ve akademik gelişimlerini göz önünde

bulundurarak rehberlik yapmalarının öğrencilerin kariyer kararlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Bektas & Aslan, 2019). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik rollerinin, öğrencilere sadece akademik başarı kazandırmanın ötesinde, meslek seçimleri ve okul türü tercihleri konusunda da önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Fen öğretmenlerinin kullandığı rehberlik stratejileri, öğrencilerin kariyer hedeflerini belirlemelerinde, ilgi ve yeteneklerine uygun seçimler yapmalarında yardımcı olmaktadır. Ancak, bu rehberliğin etkinliği, öğretmenlerin kullandığı yöntemlere ve öğrencilerin bireysel özelliklerine bağlı olarak farklılık gösterebilir. Gelecek çalışmalarda, öğretmenlerin rehberlik rolleri ve kullandıkları stratejilerin etkinliğini daha ayrıntılı inceleyen araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3.2. Bireysel rehberlik ve öğrencilerin meslek seçiminde kişisel gelişim

Bireysel rehberlik, öğrencilerin psikolojik ve akademik gelişimleri için önemli bir süreçtir. Özellikle okul ortamlarında verilen rehberlik hizmetleri, öğrencilerin özgüvenlerini artırma, kişisel ilgi alanlarını keşfetme ve becerilerini geliştirme yönünde kritik bir rol oynamaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde, bireysel rehberlik süreçlerinin öğrencilerin özgüven, ilgi ve becerilerinin nasıl geliştiğine dair yapılan literatür çalışmalarını inceleyeceğiz.

Bireysel rehberlik, öğrencilerin duygusal gelişimlerini destekleyerek özgüvenlerini artıran önemli bir araçtır. Rehberlik süreçleri, öğrencilere kendi potansiyellerini tanıma, güçlü yanlarını fark etme ve zorluklarla başa çıkabilme becerisi kazandırır. Nitel çalışmalar, rehberlik hizmetlerinin öğrencilerin özgüvenini artırma üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu göstermektedir. Örneğin, Bozgedik (2017), bireysel rehberlik hizmetlerinin, öğrencilerin benlik saygısını ve özgüvenini güçlendirdiğini, özellikle meslek seçimi aşamasında kendilerine güven duyma oranlarının arttığını vurgulamaktadır. Bireysel rehberlik hizmetleri, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarına odaklanarak onların kendi yeteneklerini fark etmelerini ve bunları geliştirmelerini teşvik eder. Bu süreç, öğrencilerin başarısızlıkla karşılaştıklarında daha güçlü bir psikolojik dayanıklılığa sahip olmalarını sağlar (Turan & Kayıkçı, 2019). Bireysel rehberlik, öğrencilerin akademik ve kişisel ilgi alanlarını keşfetmelerine yardımcı olur. Rehberlik hizmetleri, öğrencilere çeşitli meslek seçeneklerini tanıtarak, ilgi duydukları alanları daha

iyi anlamalarını sağlar. Özellikle fen bilimleri gibi belirli alanlarda, öğrenciler kendi yeteneklerine uygun meslekleri belirlemek adına rehberlik alabilirler. İlgi alanlarının keşfi, öğrencilerin kendi potansiyellerine dair farkındalık kazanmalarına ve bu alanlarda daha başarılı olabilmelerine olanak tanır. Vurucu (2010) tarafından yapılan araştırmada, bireysel rehberlik süreçlerinin öğrencilerin akademik ilgi alanlarını keşfetmelerine yardımcı olduğu ve bu süreçlerin, öğrencilerin meslek seçimlerini doğrudan etkilediği gözlemlenmiştir. Öğrenciler, rehberlik hizmetleri aracılığıyla hangi alanlarda daha başarılı olduklarını keşfederken, aynı zamanda ilgi duydukları kariyer alanlarında eğitim almayı tercih etmektedirler. Bireysel rehberlik, öğrencilerin çeşitli becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bu süreç, öğrencilerin iletişim, problem çözme, karar verme ve zaman yönetimi gibi yaşam becerilerini kazanmasını sağlar. Öğrencilerin beceri gelişimi, yalnızca akademik başarılarını değil, aynı zamanda kişisel ve mesleki gelişimlerini de doğrudan etkiler. Rehberlik hizmetleri, öğrencilere belirli becerileri nasıl geliştireceklerine dair stratejiler sunar, bu da onların genel kişisel gelişimlerine katkı sağlar (Turan& Kayıkçı, 2019). Özellikle, beceri odaklı rehberlik programları, öğrencilerin yalnızca akademik hedeflere ulaşmalarını değil, aynı zamanda toplumda başarılı bireyler olarak yer edinmelerini de sağlar. Bozgedik (2017), bireysel rehberlik süreçlerinin, öğrencilerin liderlik, takım çalışması ve karar verme becerilerini geliştirmede etkili olduğunu ortaya koymuştur. Öğrenciler, rehberlik sayesinde kendilerine güvenerek, çeşitli becerilerini kullanarak daha iyi bir geleceğe adım atabilirler. Bireysel rehberlik süreçleri, öğrencilerin özgüven, ilgi ve becerilerinin gelişmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu süreçler, öğrencilerin duygusal ve akademik gelişimlerini desteklerken, aynı zamanda onların meslek seçimlerinde ve kariyer planlamalarında daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olmaktadır. Rehberlik hizmetleri, öğrencilerin güçlü yönlerini fark etmelerine, zayıf alanlarında gelişim göstermelerine ve kişisel hedeflerine ulaşmalarına olanak tanır. Rehberlik hizmetlerinin daha etkin hale gelmesi için, öğretmenlerin ve rehber öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaçlarını daha iyi analiz etmeleri ve kişisel özelliklerine göre özelleştirilmiş rehberlik planları hazırlamaları önemlidir. Ayrıca, rehberlik sürecinin öğrencilerin hem akademik hem de kişisel gelişimleri için daha kapsamlı bir biçimde sunulması gerektiği önerilmektedir.

2.3.3. Öğretmenlerin meslek tanıtımı sürecinde karşılaştığı engeller

Toplumda bazı mesleklerin düşük prestijli kabul edilmesi, öğretmenlerin bu meslekleri tanıtma sürecini zorlaştırmaktadır. Özellikle teknik ve meslek liselerinde önerilen kariyer yolları, öğrenciler ve aileler tarafından genellikle düşük gelir ve sınırlı kariyer fırsatları ile ilişkilendirilmektedir (Kozikoğlu,2016). Bu algılar, öğretmenlerin öğrencileri bu mesleklere yönlendirme çabalarını sınırlamaktadır. Öğrencilerin ve ebeveynlerin, yüksek statülü ve toplumsal saygınlık kazandıran mesleklere yönelme eğilimleri, öğretmenlerin rehberlik süreçlerini olumsuz etkilemektedir (Kozikoğlu& Özcanlı, 2020). Aileler genellikle doktorluk, mühendislik gibi geleneksel olarak prestijli meslekleri idealize etmekte ve bu durum, düşük prestijli mesleklerin tanıtımını zorlaştırmaktadır. Eğitim sisteminde meslek tanıtımına yönelik materyal ve kaynakların yetersizliği, öğretmenlerin bu süreci etkili bir şekilde yürütmesini engellemektedir. Ayrıca, öğretmenlere bu konuda düzenli hizmet içi eğitim verilmemesi, meslek rehberliğini profesyonel bir boyuta taşımayı zorlaştırmaktadır (Kozikoğlu,2016). Meslek çeşitliliğinin önemini ve farklı mesleklerin topluma sağladığı katkıları vurgulayan farkındalık kampanyaları, toplumun düşük prestijli mesleklere yönelik algısını olumlu yönde etkileyebilir. Bu kampanyalar, öğretmenlerin rehberlik süreçlerini kolaylaştırıcı bir araç olarak kullanılabilir (Bozgedik, 2017). Öğrencilerin bireysel yetenek ve ilgi alanlarına dayalı bir rehberlik modeli, düşük prestijli mesleklerin cazibesini artırabilir. Literatürde, bu tür rehberlik yöntemlerinin öğrencilerin kariyer farkındalığını artırmada etkili olduğu vurgulanmaktadır (Vurucu, 2010). Öğrencilerin farklı mesleklerden başarılı bireylerle bir araya geldiği kariyer etkinlikleri, mesleklerin algısını değiştirebilir. Öğrenciler, bu tür etkinlikler sayesinde düşük prestijli mesleklerin sunduğu fırsatları doğrudan deneyimleme imkânı bulabilir (Bozgedik, 2017). Öğretmenlerin meslek tanıtımı konusunda bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik düzenlenen eğitim programları, rehberlik süreçlerinin kalitesini artırabilir. Bu eğitimler, öğretmenlerin meslek tanıtımındaki engelleri tanımasını ve etkili stratejiler geliştirmesini sağlar (Kozikoğlu & Özcanlı, 2020). Ailelerin meslek seçim süreçlerine daha bilinçli katılımını sağlamak için seminer ve bilgilendirme oturumları düzenlenebilir. Öğretmenlerin ailelerle etkili bir iletişim kurması, düşük prestijli mesleklerin daha olumlu bir şekilde tanıtılmasına katkı sağlayabilir (Bozgedik, 2017). Meslek tanıtımı sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı engeller, toplumsal algılardan kurumsal eksikliklere kadar geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Ancak literatürde önerilen bireyselleştirilmiş rehberlik, toplumsal

farkındalık kampanyaları ve aile işbirliği gibi stratejiler, bu engellerin aşılmasında etkili çözümler sunmaktadır. Bu yöntemlerin eğitim sisteminde daha yaygın bir şekilde uygulanması, öğretmenlerin rehberlik süreçlerini daha etkili ve kapsayıcı hale getirecektir.

2.3.4. Meslek seçiminde öğrencilerin ilgi alanları ve fen bilimleri eğitimi ilişkisi

Fen bilimlerine duyulan ilgi, bireylerin gelecekteki meslek seçimleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu durum, fen bilimleri eğitiminin sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda bireylerin mesleki tercihlerine rehberlik eden bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürde, öğrencilerin fen bilimlerine olan ilgisi ile meslek seçimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar, bu iki faktör arasındaki güçlü bağları vurgulamaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde, ilgili literatürde yer alan ana eğilimler ve bulgular analiz edilerek karşılaştırılmıştır. Fen bilimleri alanlarına duyulan ilginin, öğrencilerin mühendislik, tıp, biyoteknoloji gibi bilim tabanlı mesleklere yönelme eğiliminde etkili olduğu belirtilmektedir. Özellikle erken yaşlarda fen bilimlerine duyulan merakın, öğrencilerin bu alanlara yönelik meslekleri tercih etme olasılığını artırdığı görülmektedir (Sarıgül & Çınar, 2021). Fen bilimleri derslerinin, öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini geliştirmesi ve bu süreçte meslek seçeneklerini daha bilinçli bir şekilde değerlendirmelerine katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Örneğin, uygulamalı fen bilimleri eğitimi alan öğrencilerin, bu derslerden edindikleri deneyimlerle mühendislik ve teknik meslekleri daha fazla tercih ettikleri gözlemlenmiştir (Sezek vd., 2015). Öğretmenlerin fen bilimlerini ilgi çekici hale getirmedeki rolü büyüktür. Araştırmalar, öğretmenlerin fen bilimlerine yönelik olumlu bir tutum sergilemesinin, öğrencilerin bu derslere olan ilgisini artırdığını göstermektedir (Sarıgül & Çınar, 2021). Ayrıca, öğretmenlerin meslek tanıtımı ve rehberlik süreçlerindeki etkinlikleri, öğrencilerin meslek seçimlerinde belirleyici olmaktadır. Ailelerin, fen bilimleri tabanlı meslekler hakkındaki algıları ve bu konudaki teşvikleri, öğrencilerin ilgisini yönlendirmede önemli bir etkidir. Literatürde, aile desteğiyle fen bilimleri derslerine ilgi duyan öğrencilerin, gelecekte bu alanlarda kariyer yapma olasılığının daha yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Sezek vd., 2015). Bazı çalışmalarda, farklı ülkelerde fen bilimlerine duyulan ilginin ve meslek seçimlerinin değişkenlik gösterdiği belirtilmektedir. Örneğin, gelişmiş ülkelerde fen bilimleri tabanlı kariyerlere daha fazla yönelim gözlenirken, gelişmekte olan

ülkelerde bu eğilimin daha düşük olduğu görülmüştür (İpekşen & Zorlu, 2022). Literatür, fen bilimleri mesleklerinin tercihinde cinsiyet farklılıklarının da etkili olduğunu göstermektedir. Kadın öğrencilerin, genellikle fen bilimleri ile ilgilenseler bile erkek öğrencilere kıyasla bu alanlardaki meslekleri daha az tercih ettikleri belirtilmiştir (Sezek vd., 2015). Bu alan yazın çerçevesinde fen bilimine olan ilgi ile meslek seçimleri arasındaki bağlantı, öğrencilerin kariyer planlamasında kritik bir öneme sahiptir. Öğrencilerin bu alanlara olan ilgisini artırmak için öğretmenlerin etkili rehberlik yapması ve ailelerin desteği önemlidir. Ayrıca, eğitim politikalarının, fen bilimleri derslerinin uygulamalı yönlerini daha fazla öne çıkararak öğrencilerin bu alanlara olan ilgisini artıracak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Pek çok çalışma, fen bilimleri eğitiminin STEM kariyerlerine yönlendirmede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu alanlarda yapılan çalışmalarda, fen bilimleri derslerinde başarı gösteren öğrencilerin STEM mesleklerine olan ilgisinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Bektas & Aslan, 2019). Fen bilimleri eğitimi ve meslek seçiminde cinsiyetin etkisi, literatürde sıklıkla tartışılan bir konudur. Kadın öğrencilerin genellikle sağlık bilimleri gibi alanlara yönelirken, erkek öğrencilerin mühendislik gibi teknik alanlara yöneldiği görülmektedir. Bu durumun, fen bilimleri eğitiminde cinsiyet eşitliğinin sağlanması gerektiğine işaret ettiği ifade edilmiştir (İpekşen & Zorlu, 2022). Fen bilimleri eğitimi, öğrencilerin meslek seçimlerinde rehberlik sağlayarak kariyer planlamalarında belirleyici bir araç olarak kullanılmaktadır. Öğrencilerin meslek seçim süreçlerinde daha bilinçli kararlar alabilmeleri için fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik fonksiyonlarının desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca, deneysel öğrenme yöntemlerinin yaygınlaştırılması ve STEM kariyerlerine yönelik farkındalığın artırılması önerilmektedir. Bu süreçte, toplumun bilim ve teknolojiye yönelik olumlu tutumunun teşvik edilmesi ve cinsiyet eşitliği temelli bir eğitim anlayışının benimsenmesi önemlidir.

2.3.5. Meslek seçiminde öğrencilerin karar alma süreci

Öğrencilerin meslek seçiminde kullandığı karar verme modelleri, bireysel tercihler ve çevresel etkenlerle şekillenen karmaşık bir süreçtir. Bu süreçte, hem kişisel özellikler hem de toplumsal faktörler önemli bir rol oynamaktadır. Meslek seçiminde kullanılan karar verme modelleri hakkında yapılan literatür çalışmalarında, öğrencilerin farklı karar verme yaklaşımları ve bu süreçteki çeşitli etkenler ele alınmaktadır. Meslek seçimi, öğrencilerin bireysel değerleri, ilgi alanları ve becerileri doğrultusunda şekillenen

bir süreçtir. Rasyonel karar verme modelleri, öğrencilerin meslek seçiminde daha analitik bir yaklaşım sergileyerek çeşitli seçenekleri değerlendirmelerine olanak tanır. Bu tür modeller, öğrencilerin uzun vadeli kariyer hedeflerini belirlemeleri açısından önemlidir (Vurucu, 2010). Ayrıca, gelişimsel karar verme teorileri de, öğrencilerin yaşam boyu kariyer gelişimi sürecinde meslek seçimlerini nasıl şekillendirdiğine dair önemli bulgular sunmaktadır (Hepkul, 2014). Diğer bir yaklaşım ise sezgisel karar verme modelidir. Bu modelde, öğrenciler genellikle içsel ilgi ve değerler doğrultusunda karar verirler. Sezgisel karar verme süreci, öğrencilerin duygusal tepkilerini ve çevresel faktörleri dikkate alarak meslek seçimlerini sağlamaktadır (Vurucu, 2010). Öğrencilerin meslek seçiminde karar verme süreçlerini şekillendiren birçok dışsal faktör vardır. Aile, toplum ve okul türü, bu faktörler arasında yer almaktadır. Toplumun meslekler hakkındaki algısı, özellikle düşük prestijli meslekler hakkında olumsuz görüşlerin yaygın olduğu toplumlarda, öğrencilerin kararlarını büyük ölçüde etkileyebilmektedir (Hepkul, 2014). Ayrıca, öğretmenlerin rehberlik uygulamaları, öğrencilerin karar verme süreçlerinde önemli bir etkiye sahiptir. Öğretmenler, meslek tanıtımı ve rehberlik programları aracılığıyla öğrencilere çeşitli meslek seçeneklerini tanıtarak, karar alma süreçlerini yönlendirebilirler (Genç vd., 2007). Öğrencilerin meslek seçiminde karar verme sürecinde rehberlik, kritik bir rol oynamaktadır. Eğitimde rehberlik, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun kariyer yollarını seçmelerine yardımcı olmak için çeşitli stratejiler kullanır. Eğitimci rehberlerinin bu süreçteki etkili rolü, sadece meslek tanıtımıyla sınırlı kalmaz; aynı zamanda öğrencilerin öz farkındalıklarını artırmalarına ve çevresel faktörlere duyarlı hale gelmelerine yardımcı olur (Hepkul, 2014). Meslek seçimi, öğrencilerin gelecekteki kariyerlerini belirleyen önemli bir karardır ve bu süreçte kullanılan karar verme modelleri, bireysel ve toplumsal faktörler arasında karmaşık bir etkileşim içerir. Eğitimcilerin, öğrencilerin karar verme süreçlerinde aktif bir rol oynamaları, daha sağlıklı ve bilinçli meslek seçimlerine yol açabilir. Bu bağlamda, eğitim politikaları ve öğretmen eğitiminde, karar verme süreçlerine yönelik stratejilerin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

2.3.6. Fen öğretmenlerinin etkisi

Öğrencilerin meslek seçim sürecindeki karar alma aşamalarında, fen bilimleri öğretmenlerinin oynadığı rol, eğitim alanında önemli bir konu olmuştur. Bu süreç, öğrencilerin akademik yetkinlikleri, kişisel ilgi alanları ve çevresel etkenlerle şekillenen

dinamik bir süreçtir. Fen bilimleri öğretmenleri, öğrencilere sadece bilimsel bilgi sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda onların meslek seçimleriyle ilgili rehberlik yaparak, karar alma süreçlerini etkileyebilirler. Literatürde, öğretmenlerin bu rolü ve onların meslek seçiminde oynadığı rehberlik fonksiyonları üzerine yapılan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçimi sürecindeki rolü genellikle iki ana başlıkta incelenmektedir: bilgi sağlama ve yönlendirme. Bilgi sağlama süreci, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilere farklı meslekler hakkında bilgi vererek, öğrencilerin meslek dünyasına dair farkındalıklarını arttırmalarını sağlar. Bu bağlamda öğretmenler, öğrencilerin bilimsel alanlarda hangi kariyer fırsatlarına sahip olabilecekleri konusunda bilgilendirici ve yönlendirici rol üstlenmektedirler (Vurucu, 2010). Fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik sürecindeki rolü, öğrencilerin meslek seçimindeki karar alma aşamalarını etkileyen kritik bir faktördür. Çeşitli çalışmalarda, meslek seçimi sürecinin genellikle belirli aşamalardan geçtiği vurgulanmaktadır: farkındalık aşaması, bilgi toplama aşaması, seçenek değerlendirme aşaması ve nihayetinde karar verme aşaması. Fen bilimleri öğretmenlerinin, bu aşamalarda öğrencilerine yönlendirme yapma biçimi, öğrencilerin meslek seçimlerinde daha bilinçli kararlar almalarına katkı sağlamaktadır (Bektas & Aslan, 2019). Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerle birebir çalışarak, onların ilgi ve yeteneklerine göre rehberlik yapması, karar alma sürecini daha etkili hale getirebilir. Öğrencilerin fen bilimlerine olan ilgisi ve bu alandaki başarıları, meslek seçiminde etkili bir rol oynamaktadır. Fen bilimleri öğretmenleri, bu ilgiyi tanıyarak, öğrencileri bilimsel kariyerlere yönlendirebilir ve onları bu alandaki fırsatlar hakkında bilgilendirebilir (Genç vd., 2007). Ayrıca, bu rehberlik sürecinde öğretmenlerin öğrencilere kendi deneyimlerinden ve bilimsel dünyadan örnekler vererek, meslek seçimlerini daha somut hale getirmeleri de büyük önem taşır (Bektas & Aslan, 2019). Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçimindeki rolü, sadece bireysel rehberlik ile sınırlı kalmaz, aynı zamanda toplumsal ve ailevi faktörleri de göz önünde bulundurmaya gerektirir. Toplumun meslek algıları ve ailelerin beklentileri, öğrencilerin karar alma sürecini şekillendiren dışsal etkenlerdir. Fen bilimleri öğretmenleri, öğrencilerin bu tür dışsal baskılardan etkilenmeden, daha özgür ve bilinçli kararlar almalarına yardımcı olmalıdır (Hepkul, 2014). Bu bağlamda öğretmenlerin, öğrencilerin meslek seçiminde toplumun ve ailenin etkilerini dengeleyerek, daha objektif rehberlik sunmaları gerektiği öne sürülmektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin, meslek seçimi sürecinde öğrencilerin karar alma aşamalarında oynadıkları rol, meslek seçiminin daha bilinçli ve sürdürülebilir

bir şekilde gerçekleşmesine katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin bilimsel alandaki ilgi ve yeteneklerine uygun meslekleri seçmeleri, onları gelecek yaşamlarında daha tatmin edici ve başarılı kariyerlere yönlendirebilir. Bu nedenle, fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği konusundaki yetkinliklerinin artırılması, öğrencilerin kariyer kararlarını daha bilinçli bir şekilde almalarına olanak tanıyacaktır.

2.3.7. Fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik yöntemleri ve etkisi üzerine yapılan araştırmalar

Fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik yöntemleri, öğrencilerin akademik ve mesleki gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Rehberlik, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre şekillenen, yönlendiren ve onların potansiyellerini en iyi şekilde kullanmalarına yardımcı olan bir süreçtir. Bu bağlamda, fen bilimleri öğretmenlerinin kullandığı rehberlik yöntemlerine dair yapılan nitel ve nicel araştırmalar, öğretmenlerin öğrencilerin kariyer hedeflerini, ilgi alanlarını ve kişisel becerilerini nasıl yönlendirdiklerini anlamamıza olanak tanımaktadır. Nitel araştırmalar, öğretmenlerin rehberlik yöntemlerini anlamak için daha derinlemesine analiz yapma imkânı sunar. Özellikle öğretmenlerin öğrencilere bireysel ve grup bazlı rehberlik sağlama yöntemleri, öğrencilerin meslek seçim süreçlerine etkisi üzerine yapılan nitel çalışmalar, öğretmenlerin öğrenci ile birebir etkileşimlerinde önemli bir rehberlik fonksiyonu üstlendiklerini göstermektedir. Örneğin, öğretmenlerin sınıf içinde uyguladıkları proje bazlı çalışmalar ve deneysel yöntemler, öğrencilere gelecekteki mesleklerine dair farkındalık kazandırmada etkili olmaktadır (Bakırcı & Kutlu, 2018). Ayrıca, rehberlik hizmetlerinin sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda öğrencilerin psikolojik ve duygusal gelişimlerini de göz önünde bulundurması gerektiği vurgulanmaktadır (Sarıoğlan & Küçüközer, 2017). Nicel araştırmalar ise öğretmenlerin rehberlik yöntemlerinin öğrenci başarıları üzerindeki doğrudan etkilerini ölçmeye çalışmaktadır. Bu tür çalışmalar, genellikle anketler ve testler aracılığıyla veri toplayarak, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik yaklaşımlarının etkinliğini analiz etmektedir. Örneğin, Durmaz (2014) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin rehberlik etme biçimlerinin öğrencilerin bilimsel kariyerlere olan ilgilerini artırdığı ve öğrencilerin meslek seçiminde fen bilimleri alanlarını tercih etme oranlarını olumlu yönde etkilediğini bulmuştur. Ayrıca, öğretmenlerin öğrencilerin bireysel yeteneklerini tanıyıp onlara yönelik rehberlik yapmalarının, özellikle düşük başarı gösteren öğrenciler için motivasyonu artırıcı bir

etkisi olduğu gözlemlenmiştir (Bakırcı & Kutlu, 2018). Nitel ve nicel araştırmalar arasında dikkat çekici farklar bulunmakla birlikte, her iki yaklaşım da öğretmenlerin rehberlik yöntemlerinin etkinliğine dair önemli bulgular sunmaktadır. Nitel araştırmalar, öğretmenlerin rehberlik süreçlerini daha derinlemesine ve bağlamsal olarak ele alırken, nicel araştırmalar daha geniş bir örneklem üzerinden genellenebilir sonuçlar elde etmemize yardımcı olmaktadır. Nitel çalışmalarda, öğretmenlerin öğrencilere rehberlik yaparken kullandığı duygusal ve psikolojik destek unsurları daha fazla vurgulanırken, nicel çalışmalarda ise öğretmenlerin rehberlik yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi ön plana çıkmaktadır. Bu iki yaklaşım, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik yöntemlerinin çok boyutlu bir süreç olduğunu ve her iki bakış açısının da önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik yöntemleri üzerine yapılan nitel ve nicel araştırmalar, öğretmenlerin öğrencilerin akademik, mesleki ve kişisel gelişimlerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Her iki araştırma türü de öğretmenlerin rehberlik süreçlerinde kullanabilecekleri farklı stratejilerin etkinliğini göstermektedir. Bu nedenle, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik yöntemlerini çeşitlendirmeleri ve her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına göre rehberlik sağlama konusunda daha fazla çaba göstermeleri gerektiği söylenebilir. Öğretmenlerin meslek rehberliğinde kullandıkları yöntemler, öğrencilerin kariyer seçimlerinde belirleyici bir etkiye sahip olabilmektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin bu süreçteki rehberlik rolleri, öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de meslek seçimlerini şekillendirme açısından kritik bir öneme sahiptir. Literatürde, öğretmenlerin meslek rehberliği yaparken kullandıkları yöntemlerin etkilerini inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, kullanılan rehberlik yöntemlerinin, öğrencilerin ilgi alanları, kariyer hedefleri ve genel gelişimleri üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu analiz etmektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliğinde kullandıkları yöntemler, genellikle bireysel ve grup rehberliği, kariyer günleri, saha gezileri ve mesleki beceri atölyeleri gibi etkinlikleri kapsamaktadır. Bu yöntemler, öğrencilerin gelecekteki mesleklerine dair farkındalık kazanmalarını sağlamak amacıyla kullanılmaktadır. Örneğin, Kariyer günleri ve saha gezileri, öğrencilerin farklı meslek gruplarıyla tanışmalarını ve bu mesleklerin gereksinimleri hakkında bilgi edinmelerini sağlar (Sarioğlan & Küçüközer, 2017). Öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen en önemli faktörlerden biri olan öğretmen rehberliği, aynı zamanda öğrencilerin sosyal ve psikolojik gelişimlerini de desteklemektedir. Yapılan birçok nicel ve nitel araştırma,

öğretmenlerin meslek rehberliği sürecindeki yöntemlerinin öğrenciler üzerindeki etkilerini incelemiştir. Nitel araştırmalar, öğretmenlerin rehberlik süreçlerinde öğrencilere yönelik duygusal ve bilişsel destek sağladığını, bu desteğin öğrencilerin öz güvenlerini artırarak meslek seçimlerinde daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olduğunu göstermektedir (Genç vd., 2007). Özellikle, öğretmenlerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine dayalı rehberlik yapmalarının, öğrencilerin meslek seçimlerine dair daha sağlıklı kararlar almasına olanak tanıdığı vurgulanmaktadır (Karaca vd., 2013). Nicel araştırmalar ise, öğretmenlerin rehberlik yöntemlerinin öğrencilerin meslek seçimiyle doğrudan ilişkisini inceleyerek daha geniş veri setleri üzerinde analizler yapmaktadır. Bu tür araştırmalar, fen bilimleri öğretmenlerinin özellikle bilimsel meslekleri tanıttığı etkinliklerin, öğrencilerin fen bilimleri alanlarına olan ilgilerini artırmada etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Sarioğlan & Küçüközer, 2017). Aynı zamanda, öğretmenlerin meslek seçim süreçlerinde sadece bilgi sunmakla kalmayıp, öğrencilerin kişisel gelişimlerini de göz önünde bulundurarak rehberlik yapmalarının, öğrencilerin meslek seçimlerine katkı sağladığı belirtilmektedir. Nitel ve nicel araştırmalar arasındaki temel farklar, veri toplama yöntemlerinden kaynaklanmaktadır. Nitel araştırmalar, öğretmenlerin rehberlik süreçlerini derinlemesine anlamayı amaçlarken, nicel araştırmalar daha geniş bir örneklem üzerinde genellenebilir sonuçlar sunmaktadır. Her iki yaklaşım da öğretmenlerin meslek rehberliği sürecindeki önemini vurgulamaktadır. Nitel araştırmalarda, öğretmenlerin rehberlik yaklaşımının daha çok bireysel öğrenci özelliklerine dayalı olduğu, öğrencilerin bireysel farklarını dikkate alarak rehberlik yaptıkları görülürken, nicel araştırmalar daha çok metodolojik olarak yapılandırılmış etkinliklerin etkilerini incelemektedir. Örneğin, kariyer günleri gibi etkinliklerin öğrenci motivasyonu ve karar verme süreçlerine olan etkisi nicel araştırmalarla daha net bir şekilde ölçülebilmektedir (Hepkul, 2014). Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği sürecinde kullandıkları yöntemler, öğrencilerin kariyer seçimlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Rehberlik süreçlerinde kullanılan etkinlikler, hem öğrencilerin akademik başarılarını artırmakta hem de meslek seçimlerine dair bilinçli kararlar almalarına yardımcı olmaktadır. Literatürdeki bulgular, öğretmenlerin rehberlik yöntemlerinin öğrenciler üzerindeki etkilerini geniş bir perspektiften ele almış ve bu alandaki araştırmaların hem nitel hem de nicel açıdan önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçim rehberliği konusundaki eksiklikler ve bu alandaki gelecekteki araştırma fırsatları, son yıllarda yapılan literatür

taramalarıyla daha belirgin hale gelmiştir. Öğrencilerin kariyer seçim süreçlerinde öğretmenlerin rolü büyük önem taşımaktadır, ancak fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği sağlama konusunda karşılaştıkları zorluklar ve bu konudaki bilgi eksiklikleri, birçok çalışmada gündeme gelmiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin analizi ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları açıklanmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Fen bilimleri öğretmenlerinin; fen bilimleri eğitimi ve öğretmen rehberliğinin öğrencilerin meslek seçimi ve okul tercihlerine etkisi konusundaki görüşlerini incelemek amacıyla bu çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırmalar, ele aldığı problemi kendi bağlamında yorumlayıcı bir perspektiften analiz ederek, olaylara ve durumlara dair anlam yüklemekte ve bu anlamları açıklığa kavuşturmak için insanların bakış açılarını göz önünde bulundurur. Nitel bir araştırmacının keşifçi zihinsel süreçleri ortaya çıkmakta ve olaylar arasındaki ilişkileri daha belirgin bir şekilde kavrayabilmektedir (Baltacı, 2019). Herkesin kabul edebileceği tek bir tanım yapmak zorluğu olsa da nitel araştırma; “gözlem, mülakat ve belge analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde sergilenmesine yönelik bir araştırma sürecinin izlendiği” olarak tanımlanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel araştırmalarda araştırmacı ile katılımcılar arasında sürekli bir etkileşim bulunur ve dünyaya katılımcıların gözünden bakılmaktadır (Kuş, 2007). Bu tür çalışmalarda araştırmacı ile incelenen grup arasında belirli bir süre boyunca bireysel bir ilişki kurulur ve katılımcılarla bu etkileşim, araştırma konusunun daha derinlemesine anlaşılmasına yardımcı olarak elde edilen verilere derinlik ve zenginlik katar. Bu nedenle nitel araştırmalar tümevarımsal bir yaklaşım sergiler, yani keşif amacı taşır, süreç odaklıdır, genelleme yapılamaz, geçerliliği yüksektir ve araştırma konusu hakkında derinlemesine bilgi edinmeye yöneliktir (Antwi ve Hamza, 2015).

Nitel araştırmalarda, araştırma problemine uygun bir araştırma modeli seçmek oldukça önemlidir. Bu çalışmada, araştırma sorusuyla en uygun uyum sağlayacak bir yöntem olarak temel nitel araştırma modeli tercih edilmiştir. Temel nitel araştırma, araştırmacının bir olgu ya da durumu, katılımcıların bakış açısına göre anlamaya çalıştığı, olayları o kişilerin perspektifinden yorumladığı bir yaklaşımdır. Nitel araştırmaların genel doğasına uygun olarak, katılımcıların deneyimlerini nasıl tanımladıkları, dünyayı nasıl şekillendirdikleri ve yaşadıkları deneyimlere ne tür anlamlar atfettikleri üzerine

odaklanmaktadır (Merriam, 2009). Bu çerçevede fen bilimleri öğretmenlerinin görüşme sorularına verdikleri yanıtlar dikkate alınarak, "fen bilimleri öğretmenlerinin lise türüne ve meslek seçimine yönelik rehberlik rollerine ilişkin görüşleri" değerlendirilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla 15 fen bilimleri öğretmeni gönüllük esasına göre çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcı sayısı belirlenirken Bertaux (1981), Charmaz (2006), Green ve Thorogood (2018) gibi yazarların ifadeleri dikkate alınmıştır. Bertaux (1981) 15 kişinin, Charmaz (2006) 25 kişinin, Green ve Thorogood (2018) ise en az 20 kişinin yeterli olduğunu ifade etmiştir. Örneklem büyüklüğü saturasyon (doygunluk) ile ilişkilendirilmektedir. Görüşmelerde, araştırmacı aynı yorumları tekrar tekrar duymaya başladığında doygunluğa ulaşılmış kabul edilmiştir (Yağar, 2023). Bu araştırmada da 15 katılımcı ile veri doygunluğuna ulaşıldığı görülmüştür. Amaçlı örnekleme yöntemleri, zengin içeriğe sahip olan olgu ve durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlamaktadır. Patton (1987) amaçlı örnekleme yöntemlerini; maksimum çeşitlilik örnekleme, aşırı ve aykırı durum örnekleme, tipik durum örnekleme, kritik durum örnekleme, benzeşik (homojen) örnekleme, kartopu örnekleme, ölçüt örnekleme, kolay ulaşılabilir (elverişli) örnekleme, doğrulayıcı ve yanılsayıcı örnekleme olarak sınıflandırmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi nitel araştırmalar da yaygın kullanılan, araştırmaya hız ve pratiklik kazandıran, araştırmacının yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçmesini sağlayan bir örnekleme çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Görüşmelere toplam 15 fen bilimleri öğretmeni katılmıştır. Görüşmelere katılan öğretmenler "Ö1, Ö2, Ö3..." şeklinde kodlanmıştır.

Görüşmelere katılan öğretmenlerin demografik bilgileri Tablo 3.1 de verilmiştir.

Tablo 3.1 Görüşmeye katılan öğretmenlere ait demografik bilgiler

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Mesleki Deneyim
Ö1	E	Lisans	18
Ö2	E	Lisans	26
Ö3	K	Lisans	29
Ö4	E	Yüksek Lisans	13
Ö5	K	Yüksek Lisans	10
Ö6	E	Lisans	13
Ö7	K	Lisans	1
Ö8	K	Lisans	12
Ö9	E	Lisans	14
Ö10	E	Yüksek Lisans	9
Ö11	K	Yüksek Lisans	14
Ö12	K	Yüksek Lisans	17
Ö13	K	Lisans	22
Ö14	E	Lisans	14
Ö15	E	Doktora Öğrencisi	19

Tablo 3.1 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmenlerin 7’sinin kadın, 8’nin ise Erkek; 9 öğretmenin lisans mezunu olduğu, 5 öğretmenin yüksek lisans mezunu olduğu ve 1 öğretmenin ise doktora öğrencisi olduğu görülmektedir. Meslek deneyimi 1 yıl ya da 29 yıl olan öğretmen olduğu gibi görüşmelere katılan fen bilimleri öğretmenlerinin ortalama öğretmenlik deneyimi 15,4 yıldır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde görüşme tekniği kullanılmıştır.

Görüşme, araştırmaya katılmayı kabul eden bireylerin duygu ve düşüncelerinin ortaya çıkarılması için yapılan bir veri toplama aracı olarak tanımlanabilmektedir. Görüşmede temel amaç bireylerin iç dünyasını yansıtmaya çabası olarak açıklanabilmektedir. Birey konu hakkındaki deneyimlerini, düşüncelerini, tutumlarını, yorumlarını, niyetlerini, zihinsel algı ve tepkilerini araştırmacıya aktarmaktadır (Karataş,

2015). Görüşme formu hazırlanırken bazı ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2013);

1. Kolay anlaşılabilir sorular yazma,
2. Odaklı sorular hazırlama,
3. Açık uçlu sorular sorma,
4. Yönlendirmekten kaçma,
5. Çok boyutlu soru sormaktan kaçınma,
6. Alternatif sorular hazırlama,
7. Farklı türden sorular yazma,
8. Soruları mantıklı bir biçimde düzenleme,
9. Soruları geliştirme.

Görüşme teknikleri yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve odak grup görüşmesi şeklinde sınıflandırılmaktadır (Karataş, 2015). Araştırmada veri toplama aracı olarak yukarıdaki ilkelere uyulmaya çalışılarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır (bkz. Ek-1). Yarı yapılandırılmış görüşmede önceden belirlenen ana sorulara alternatif eşlik etmektedir. Amaç araştırmaya katılan bireylerden daha detaylı cevaplar alabilmektir. Araştırmacı görüşme sırasında soruların sırasını ve cümle yapısını değiştirebilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013).

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeler, gönüllülük esasına dayalı olarak yüz yüze olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, kuramsal çerçeve oluşturulup ve alanyazın araştırılması yapıldıktan sonra 2 uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır.

Hazırlanan sorular iki alan uzmanı tarafından incelendikten sonra, görüşme formları iki öğretmen ile anlam, dil ve anlatım açısından pilot uygulamaları yapılarak son hali verilmiştir.

Görüşme süreci tek aşamada gerçekleştirilmiş olup 15 fen bilimleri öğretmeni ile ortalama 30'ar dakikalık görüşmeler yapılmıştır. Bu aşamada görüşme süreci içerisinde elde edilen verilerin analiz süreci gerçekleşirken yeni veri toplama sürecine devam edilmiştir. Görüşmeler sonunda öğretmenlere eklemek veya çıkarmak istedikleri nokta olup olmadığı sorularak elde edilen görüşmelerin doğruluğu teyit edilmiş, doğruluğu teyit edilen görüşmeler sonlandırılmıştır.

Görüşmeler bir sohbet ortamı havası verilerek yapılmıştır. Görüşme yapılan kişinin kendini rahat hissetmesi açısından görüşmelerde ses kayıt almadan önce onayına

sunulmuş ve görüşme dökümlerinde istemedikleri bölümün çıkartılabileceği güvencesi verilmiştir. Buna rağmen görüşme yapmada isteksizlik gösteren öğretmenler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Görüşmeler öğretmenlerle daha öncesinde iletişim kurularak ders dışı zamanlarda gerçekleşmiştir.

Veri toplama aracı olarak hazırlanan görüşme formu dört aşamadan oluşmaktadır. Fen bilimleri öğretmenlerine birinci aşamada öğrenci ilgi ve meslek yönelimi, ikinci aşamada okul tercihleri ve lise yönelimleri, üçüncü aşamada meslek yönelimine etki eden faktörler, dördüncü aşamada mesleki rehberlik ve bilgilendirme çalışmaları ile ilgili sorular sorulmuş olup öğretmenlerin belirttikleri görüşlerden yola çıkılarak ayrıntılı verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Görüşme soruları Ek-1’de yer almaktadır. Çalışma grubundaki katılımcıların cevapları değerlendirilerek bulgular bölümündeki tablolara işlenip yerinde ve tutarlı sonuçlara ulaşılması için kullanılacak veriler bir arada toplanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Nitel veri analizi, üzerinde çalışılan verinin anlamlandırılmasını ve neyi temsil ettiğinin anlaşılmasını amaçlayan bir sınıflandırma ve yorumlama süreci olarak tanımlanmaktadır (Çelik vd., 2020). Araştırma sürecinde toplanan veriler genelde betimsel, içerik, söylev ve metin analizi gibi farklı ayrıştırma işlemleri ile analizleri yapılmaktadır (Baltacı, 2019). Bu çalışmada, verilerin çözümlemesi içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, mevcut verilerin detaylı bir şekilde incelenmesine ve bu verilerden kavram, kategori ve temaların elde edilmesine olanak sağlamaktadır. Analiz sürecinde, veri setindeki sık tekrar eden ya da katılımcılar tarafından özellikle vurgulanan olay ve olgular dikkate alınarak kodlama yapılmıştır. Bu kodlar, daha sonra kategorilere, kategoriler ise temalara dönüştürülmüştür. Kısaca, benzer özellikler taşıyan ve birbiriyle ilişkili olduğu gözlemlenen kodlar belirli kategoriler ve temalar altında bir araya getirilerek yorumlanmıştır (Baltacı, 2019).

Araştırmanın analiz aşamasında öncelikle kodlama yapılmış, ardından belirli kategoriler oluşturularak bunlar temalar altında birleştirilmiştir. Analiz sonucunda, bulguların tanımlanması ve yorumlanması sürecine geçilmiştir. Veri toplama ve analiz işlemleri eş zamanlı olarak yürütülmüş; araştırmacı, kodlama sürecinde oluşturduğu

kodları gözden geçirmiştir. Bu süreçte, bazı kodlar değiştirilmiş, bazıları iptal edilmiş ve veri toplama süreci devam ederken yeni kodlar oluşturulmuştur.

Yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtlarının tamamı bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bu veriler kelime bazında analiz edilmiştir. Ses kayıtlarının yazıya dökülmesi, araştırmanın güvenilirliğini artırmak adına önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir ve bu işlem araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Yazıya dökme sürecinde, katılımcıların ifadelerinin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla noktalama işaretlerinden yararlanılmış; örneğin, tamamlanmamış cümleler için üç nokta, örnek verilen kelimeleri ayırmak için virgül veya vurgu yapmak için büyük harfler kullanılmıştır.

Veriler dört temel aşamada analiz edilmiştir: (1) Verilerin kodlanması, (2) kod, kategori ve temaların tespiti, (3) kod, kategori ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların açıklanması ve yorumlanması (Baltacı, 2019).

1. Verilerin Kodlanması:

Kodlama sürecinde, veriler içerisindeki anlamlı kısımlar belirlenmiştir. Araştırmacı, topladığı verileri inceleyerek anlam taşıyan bölümleri ayırmış ve bu bölümlerin kavramsal açıdan ifade ettiği anlamları tespit etmeye çalışmıştır. Bu anlamlı bölümler; bir kelime, bir cümle, bir paragraf ya da daha geniş bir veri bloğu şeklinde olabilir. Kodlama işlemi tamamlandıktan sonra, verilerin düzenlenmesi ve analizi için anahtar liste işlevi gören bir kod listesi oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

2. Temaların Belirlenmesi (Tematik Kodlama):

Kodlama sürecinin ardından, elde edilen kodlar bir araya getirilmiş ve bu kodların daha genel bir yapıyla ilişkilendirilebilmesi için temalar oluşturulmuştur. Bu aşamada, tematik kodlama yöntemi kullanılarak kodlar arasında benzerlikler tespit edilmiş ve ortak özellikler bir araya getirilmiştir. İlgili kodlar, önce kategorilere ayrılmış, daha sonra ise aynı türden kategoriler birleştirilerek temalar oluşturulmuştur.

3. Verilerin Kodlara, Kategorilere ve Temalara Göre Düzenlenmesi:

Kodlama ve tematik kodlama işlemleri sonucunda araştırmacı, verileri anlamlı bir yapı içerisinde düzenlemiştir. Bu düzenleme işlemi sırasında veriler detaylı bir şekilde gözden geçirilmiş ve gerektiğinde yeniden yapılandırılmıştır. Kodlama ve tematik

kodlamanın sağlanması yapılarak ön bulgular tespit edilmiş, bu bulgulara dayanarak veriler yeniden organize edilmiştir. Bu düzenleme süreci, araştırmacıya verilerden yeni anlamlar çıkarma ve bunları açıklama imkanı sağlamıştır. Düzenlenen veriler, okuyucunun kolayca anlayabileceği bir şekilde ifade edilmiş ve sunulmuştur.

4. Bulguların Yorumlanması:

Son aşamada, araştırmacı topladığı verilere anlam kazandırmış, bulgular arasındaki ilişkileri açıklamış ve bu ilişkilerden belirli sonuçlar çıkarmıştır. Çıkarılan sonuçların önemi vurgulanmış ve bulgular arasındaki neden-sonuç ilişkileri irdelenmiştir. Yorumlama süreci, araştırmacının problemle ilgili farkındalığını artırmak ve probleme yönelik çözüm önerileri sunmasını sağlamıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel süreçlerde, kullanılan yöntem veya disiplin fark etmeksizin, özgün bulgular elde edilmesi hedeflenmektedir. Bu noktada, bilimsel araştırmaların her alanında ortaya çıkan sonuçların güvenilirlik ve geçerlik düzeyi büyük önem taşımaktadır. Nitel araştırmalarda güvenilirlik, bir ölçüm aracının benzer durumlarda tutarlı sonuçlar üretme kapasitesini, ölçümün standart bir yapıya sahip olduğunu ve konuya yönelik doğru bir değerlendirme sağlama yeteneğini ifade etmektedir (Arslan, 2022). Araştırmaların geçerliliği ise elde edilen sonuçların bilimselliği ve güvenilirliği açısından kritik bir unsurdur (Creswell, 2013). Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının tarafsız bir şekilde gözlem yapmasını ve sonuçların doğruluğunu sağlamasını ifade eder. Kullanılan ölçüm araçlarının hedeflenen olguyu doğru bir şekilde değerlendirme kapasitesi, geçerlik ile doğrudan ilişkilidir (Karataş, 2015).

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik unsurlarını sağlamak adına, veri kaynağı, katılımcıların çalışma ortamı, veri toplama ve analiz süreçleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Elde edilen kavramların, kodların ve temaların ayrıntılı bir biçimde betimlenmesi, sonuçların güvenilirliğini artırma potansiyeline sahiptir (Creswell, 2013). Bu yaklaşım, elde edilen verilerin daha derin bir şekilde analiz edilmesini sağlamak ve bulguların geçerliliğini güçlendirmektedir. Araştırmada tutarlılık sağlamak amacıyla veriler ses kaydı cihazlarıyla kaydedilmiş ve detaylı bir şekilde kodlanmıştır. Katılımcılardan toplanan veriler, kodlama işlemi sonucunda ortaya çıkan kavramlar ve

kategorilerle ilişkilendirilmiştir. Verilerin toplanması, kodlanması ve analiz süreçlerinde üç farklı uzmanın görüşü alınarak süreç değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın uygulamasında kullanılacak sorular, danışman akademisyenle birlikte belirlenmiştir. Araştırmacı, görüşme yoluyla elde ettiği verileri olduğu gibi okuyucuya sunmuş ve doğrudan alıntılara yer vermiştir. Daha sonra bu veriler, kategorilere ayrılmış ve yorumlanmıştır. Dil bilgisi açısından Türkçe öğretmenine danışılmış ve herhangi bir hata bulunmamıştır. Araştırmacı, derinlemesine görüşmeler yaparak ve verileri süreç içinde analiz ederek bulgularını şekillendirmiştir. Nitel araştırmalarda inanılrlık, uzun süreli etkileşim, katılımcılardan alınan doğrulama ve uzman değerlendirmesi ile sağlanabilmektedir. Bu çalışmada da, inanılrlığı artırmak amacıyla görüşme sorularının hazırlanması, veri analizleri ve bulguların yorumlanması aşamalarında üç farklı uzmandan destek alınmıştır.

Araştırmacı, ilk olarak katılımcılarla gerçekleştirdiği görüşmelerin ses kayıtlarını metne dönüştürmüş ve bu metinleri katılımcılara sunarak doğruluk kontrolü yapmıştır. Görüşme sonrası katılımcılardan, ifadelerin doğru aktarılıp aktarılmadığına, ekleme veya çıkarma gerekip gerekmediğine ilişkin geri bildirimler alınmıştır. Katılımcılardan alınan bu doğrulama, ifadelerin bireylerin düşüncelerini yansıtıp yansıtmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Nitel araştırmalar, nicel çalışmalardan farklı olarak genelleme yapmayı amaçlamaz; temel amaç, bireylerin deneyimleri üzerinden durumları anlamlandırmaktır (Başkale, 2016). Bu nedenle, nitel çalışmalarda aktarılabilirlik, örnekleme seçiminin nasıl yapıldığını, ortamın ve katılımcıların özelliklerini ayrıntılı bir şekilde açıklayarak sağlanmaktadır. Bu araştırmada, aktarılabilirliği sağlamak için katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiş ve duygu ile düşünceleri ayrıntılı biçimde betimlenmiştir. Veri toplama süreci, 15 katılımcı ile gerçekleştirilmiş ve veri doygunluğuna ulaşıldığında tamamlanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde fen bilimleri öğretmenleriyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin analizinden elde edilen bulguların açıklanmasına yer verilmiştir. Gerekli yerlerde öğretmenlerin görüşlerini ifade eden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Bu alıntılar yapılırken görüşüne başvurulmuş öğretmenler için Ö1, Ö2.....Ö15 şeklinde kısaltmalar kullanılmıştır. Fen bilimleri öğretmenlerinin lise türüne ve meslek seçimine yönelik rehberlik rollerine ilişkin görüşlerine ait bulular Öğrenci İlgi ve Meslek Yönelimi, Okul Tercihleri ve Lise Yönelimleri, Meslek Yönelimine Etki Eden Faktörler v Mesleki Rehberlik ve Bilgilendirme Çalışmaları olmak üzere 4 Ana Tema da ele alınmıştır. Kodlama aşamasında 15 adet metin deşifre edilmiştir. Veriler, bir veya birkaç kelimedenden oluşan kelime grupları ile kodlanmıştır. Birbirleriyle aynı ya da yakın kavramlar ilişkilendirilerek ortak kodlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Tablo 4.1’de bulguların analizi sonucu ortaya çıkarılan 4 ana tema ve bu ana temalarla ilgili oluşturulan 17 alt tema yer almaktadır.

Tablo 4.1 Ana Temalar ve Alt Temalar

Ana Temalar	Temalar
Öğrenci İlgi Ve Meslek Yönelimi	Öğrencilerin Meslek Yönelimlerini Şekillendiren Etkenler
	Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörler
	Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Öğrencilerin Meslek Seçimine Etkisi
	Etkili İletişim ve Veri Toplama
Okul Tercihleri ve Lise Yönelimleri	Öğrenci Yönlendirmesi
	Fen Bilimleri Eğitiminin Öğrenci Kariyer Etkisi
	Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerine Göre Yönlendirilmesi ve Mesleki Liselerinin Rolü
	Öğrenme Etkileşimi ve İşbirliği
	Öğrenci Tercihleri ve Eğitim Faktörleri
Meslek Yönelimine Etki Eden Faktörler	Eğitimde Dışsal Faktörlerin Etkisi
	Lise Seçiminin Öğrenci Üzerindeki Etkileri
	Branşlar Arası İş Birliği ve Mesleki Rehberlikte Karşılaşılan Zorluklar
	Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kariyer Yönlendirmedeki Rolü
Mesleki Rehberlik ve Bilgilendirme Çalışmaları	Meslek Tanıtımı ve Meslek Seçiminde Rehberlik
	Yaş ve Gelişim Düzeyine Göre Meslek Yönlendirmesi
	Öğretmenlerin Mesleki Rehberlik Yaklaşımları
	Öğretmenlerin Meslek Tanıtımındaki Deneyimleri ve Karşılaştıkları Engeller

Tablo 4.1 incelendiğinde öğrenci ilgi ve meslek yönelimi ana teması altında 4 tema, okul tercihleri ve lise yönelimleri ana teması altında 5 tema, meslek yönelimine etki eden faktörler ana teması altında 4 tema ve mesleki rehberlik ve bilgilendirme çalışmaları ana teması altında 4 tema olmak üzere toplam 17 alt tema oluşturulmuştur. Dört ana temaya bağlı oluşturulan 17 alt tema Tablo 4.1’de verilmiştir. Alt problem cümlesi ile bağlantılı her temaya ait kodlar ve temalar tablolarda belirtilmiştir.

4.1. Öğrenci İlgi ve Meslek Yönelimi

4.1.1. Öğrencilerin Meslek Yönelimlerini Şekillendiren Etkenler

Öğrencilerin meslek yönelimlerini şekillendiren etkenleri ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine; “Fen bilimleri derslerinizde öğrenciler hangi ders içeriklerinde ve etkinliklerinde olmak istedikleri mesleki karakterlerden bahsetmektedirler?” sorusu yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2 Öğrencilerin Meslek Yönelimlerini Şekillendiren Etkenlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 1	“Fen bilimleri derslerinizde öğrenciler hangi ders içeriklerinde ve etkinliklerinde olmak istedikleri mesleki karakterlerden bahsetmektedirler?”		
Tema 1	Öğrencilerin Meslek Yönelimlerini Şekillendiren Etkenler		f
Kodlar	Sağlık ve Bilim Temelli Meslekler	Ö3, Ö4, Ö6, Ö13, Ö8	5
	Mühendislik ve Uygulamalı Meslekler	Ö1, Ö5, Ö6, Ö9, Ö12, Ö15	6
	Popüler ve Çevresel Meslekler	Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö15	7
	Aile ve Sosyal Yönelimler	Ö2	1

Tablo 4.2 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar

sırasıyla Popüler ve Çevresel Meslekler (7), Mühendislik ve Uygulamalı Meslekler (6), Sağlık ve Bilim Temelli Meslekler (5), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri analiz edildiğinde öğrencilerin sağlık ve biyoloji temelli mesleklerle ilgisi oldukça belirgindir. Bu meslekler arasında tıp, biyoteknoloji ve genetik mühendisliği gibi alanlar dikkat çekiyor. Öğrenciler, fen bilimleri dersleri sırasında bu mesleklerin çeşitli yönleriyle tanışıyorlar ve mesleki hedefler geliştirebiliyorlar. Örneğin, beyinle ilgili teknolojiler geliştirme isteği ve genetik mühendisliği gibi alanlar, öğrencilerin biyoloji ve sağlık bilimleri konularına olan ilgilerini ortaya koyuyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bir öğrencim, hatta beyinle ilgili böyle teknolojik şeyler geliştirmeyi düşünmüştü." (Ö3)

"Beşinci sınıfta hücreler konusunu işlediğimizde, o konuyu çok sevdiğinde ben doktor olacağım diyor." (Ö4)

"Çocuklar işte genetik mühendisi olup, farklı türde farklı özellikte, doğaya, topluma daha faydalı şeyler geliştirmek isteyebiliyor." (Ö13)

Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre; öğrenciler, mühendislik ve özellikle uygulamalı mesleklerde (kimya, elektrik gibi) büyük ilgi gösteriyorlar. Kimyagerlik ve mühendislik mesleklerine olan yönelimler, öğrencilerin fen bilimleri derslerinde öğrendikleri bilgilerle doğrudan bağlantılıdır. Örneğin, kimya dersindeki asit-baz reaksiyonları, öğrencilerin bu alanda kariyer hedeflemelerine yol açabiliyor. Ayrıca, uygulamalı mesleklerde (örneğin elektrikçilik) pratik deneyimlerin de öğrenciler üzerinde güçlü bir etkisi olduğu görülüyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesela çocuk oluşan tuzu öğrendiğinde ileride bu meslekle ilgili bir dal düşünüp, kimyager olup, yeni bir ürün ortaya çıkarıp, insanlığa faydalı bir kişi olmak istiyorum gibisinden cevaplar verebiliyor." (Ö1)

"Enerji konusunda mühendisliği istiyorlar, soruyorlar, hani daha... Enerji konusunu işlerken çocuk hani bir tasarım amaçlı, bunu da yapabilirim gibi bir mühendislik kafasında şekillenmişti." (Ö5)

"Bu çocuk yazın ne yapmış gitmiş elektrikçinin yanında çalışmış. Şimdi bu anlamda meslek yönelimlerini çok önemli buluyorum." (Ö12)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadelerine göre popüler meslekler, öğrenciler için oldukça çekici bir yönelim oluşturuyor. Astronotluk, meteoroloji ve doğa bilimleri gibi popüler alanlar, öğrencilere hayal kurma fırsatı veriyor. Öğrenciler, meslekleri yalnızca bir kavram olarak değil, aynı zamanda bu mesleklerin gerektirdiği özellikleri ve becerileri anlamaya çalışıyorlar. Örneğin, meteorolog olmak için gerekli bilgiler veya astronot olmanın gerektirdiği fiziksel ve zihinsel yetenekler üzerine düşünülmesi, öğrencilerin bu meslekleri daha somut bir şekilde hayal etmelerine yardımcı oluyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesela astronot olmak neyi gerektirir? Bunu öğrendiler ya da neler yapılması gerektiğini, o karakteri kafalarında daha iyi oturtular." (Ö5)

"Mesela mevsimler konusunu işlerken diyorsunuz? İşte meteorolog olmak istiyor." (Ö9)

"Mesela doğa gezisine götürüyorum. Mesela öğrenci diyor ki ya, benden çok ediyor şeyci olur. Ne derler? Bitki bilimci olur diyor işte." (Ö15)

Araştırmaya katılan öğretmenlere göre ailelerin, öğrencilerin meslek seçimi üzerindeki etkisi oldukça güçlüdür. Öğretmenler, öğrencilerine çeşitli meslekleri tanıtarak ilgi alanlarını keşfetmelerine yardımcı olmaya çalışsalar da, son karar genellikle ailenin yönlendirmeleri doğrultusunda şekilleniyor. Bu durum, öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerine dayalı meslek seçiminden daha çok, ailelerinin kültürel ve ekonomik beklentilerine göre şekillenen bir yönelim yaratıyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Ne yazık ki genelde öğrencilerin meslek seçiminde aileleri bizden çok daha fazla etkili oluyor." (Ö2)

4.1.2. Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen faktörleri ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine; "Derslerde öğrenciler hangi meslek dallarına daha çok ilgi göstermektedirler. Bu meslek dallarına ilgi göstermelerinin altında yatan neden sizce nedir?" soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.3'de sunulmuştur.

Tablo 4.3 Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 2	“Derslerde öğrenciler hangi meslek dallarına daha çok ilgi göstermektedirler. Bu meslek dallarına ilgi göstermelerinin altında yatan neden sizce nedir?”		f
Tema2	Öğrencilerin Meslek Tercihlerini Etkileyen Faktörler		
Kodlar	Akademik Başarı ve İlgi Uyumu	(Ö1, Ö6, Ö15)	3
	El Becerileri ve Yetenek	(Ö4, Ö12)	2
	İlgi Alanlarına Göre Kariyer Fikri	(Ö15)	1
	Aile Rol Modelleri	(Ö1, Ö7, Ö9)	3
	Aile ve Çevre Yönlendirmesi	(Ö8, Ö12, Ö15)	3
	Çevresel Gözlem ve Deneyim	(Ö12, Ö15)	2
	Toplumda Saygınlık ve Prestij	(Ö7, Ö10, Ö14)	3
	Popüler Kültür ve Sosyal Medya	(Ö8, Ö13)	
	Pandemi Etkisi ve Teknoloji	(Ö3)	
	Maddi Kazanç İlgisi	(Ö10, Ö14, Ö15)	
	Mesleki Güvence ve İş İmkanları	(Ö2, Ö13)	
	Ülkenin Ekonomik Durumu ve Meslek İhtiyacı	(Ö2)	

Tablo 4.3 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan

Kodlar sırasıyla Akademik Başarı ve İlgi Uyumu (3), Aile Rol Modelleri (3), Aile ve Çevre Yönlendirmesi (3), Toplumda Saygınlık ve Prestij(3), Maddi Kazanç İlgisi (3) olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadelerine göre; öğrenciler meslek seçimi süreçlerinde, kendi ilgi ve yeteneklerine dayalı tercihler yaptıkları görülmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Akademik olarak başarılı olanlar... akademik başarı gerektiren meslekleri tercihte bulunabiliyor" (Ö1)

Yine benzer şekilde, öğrencilerin akademik başarılarıyla uyumlu meslekler seçme eğiliminde olduğu diğer bir öğretmen şu ifadelerle belirtilmektedir.

"Öğrenciler genellikle mühendislik, tıp, biyoteknoloji gibi alanlarla ilgileniyorlar" (Ö6)

Araştırmaya katılan öğretmen ifadelerinde bazı öğrenciler akademik başarıdan çok el becerilerine ve yeteneklerine göre meslek seçme eğilimindedir. Bu da akademik başarıya dayanmayan kariyer yollarına ilgi gösterdiklerini yansıtır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Öğrenciler el becerilerine uygun olarak aşçılık, elektrik gibi alanlara yöneliyor" (Ö4)

Öğretmenlerin gözlemlerine göre, öğrenciler ailelerindeki rol modellerin etkisiyle de meslek seçiminde bulunabiliyorlar. Aile bireylerinin meslek seçiminde önemli bir etken olduğu vurgulanıyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Ailede birisi doktorsa... çocuk o mesleğe yönelebiliyor" (Ö1)

"Aile üyeleri çocuğun doktor olmasını istiyor" (Ö9)

Araştırmaya katılan bazı öğretmen ifadelerinde öğrencilerin çevresel deneyimlerinin de meslek tercihlerini etkilediği belirtilmiştir. Öğrencilerin erken yaşta çevrelerinden aldığı deneyimler, mesleki eğilimlerini şekillendirmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Elektrikle uğraşan öğrenciler... yazın çıraklık yaparak mesleği tanıyor ve mesleğe yöneliyor" (Ö12)

Araştırmaya katılan öğretmen ifadelerine göre öğrencilerin toplumdaki prestijli mesleklere yönelimlerinin altında saygınlık ve statü gibi unsurların yer aldığı görülmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Doktorlar saygı görüyor... öğrenciler bu konularda daha çok konuşuyor" (Ö7)

"Doktorluk, avukatlık gibi yüksek maaşlı meslekler öğrencilerin ilgisini çekiyor" (Ö10)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin gözlemlerine göre popüler kültür ve sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki etkisi oldukça belirgindir. Öğrencilerin meslek seçiminde ekonomik kazanç faktörü büyük rol oynamaktadır ve öğrenciler maddi kazanç odaklı düşünmektedirler. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Özellikle doktorluk ve mühendislik gibi meslekler sosyal medya ve popüler kültür etkisiyle popülerlik kazanıyor" (Ö8)

"Çocuklar daha çok maaş oranı yüksek olan meslekleri tercih ediyor" (Ö10).

"Para peşinde olanlar tıp, mühendislik gibi alanları seçiyor" (Ö15)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre meslek seçiminin altında yatan sebeplerden biri de mesleğin iş güvencesi sağlamasıdır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Çocukların meslek seçerken göz önünde bulundurduğu şey, mesleğin garanti olması" (Ö13)

4.1.3. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Öğrencilerin Meslek Seçimine Etkisi

Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin meslek seçimine etkisini ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan öğretmenlere; "Fen bilimleri derslerinizin etkisi ile geçmiş yıllarda fen bilimleri öğretmenliği dışında meslek seçimi yapan öğrenciniz varsa anlatabilir misiniz?" sorusu yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.4'de sunulmuştur.

Tablo 4.4 Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Meslek Seçimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 3	“Fen bilimleri derslerinizin etkisi ile geçmiş yıllarda fen bilimleri öğretmenliği dışında meslek seçimi yapan öğrenciniz varsa anlatabilir misiniz?”		f
Tema 3	Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Meslek Seçimine Etkisi		
Kodlar	Sağlık Alanlarına Yönelim	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15	8
	Teknik ve Mühendislik Alanlarına Yönelim	Ö3, Ö8, Ö15	3
	Öğretmen Yönlendirmesi ile Meslek Seçimi	Ö3, Ö4, Ö12, Ö13	4
	Öğretmen ile Devam Eden İletişim ve Etkileşim	Ö1, Ö4, Ö11	3
	Bilimsel Merak ve İlgi	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5	4
	Kişisel Beceri ve Eğilimler	Ö3, Ö15	2
	Aile ve Çevre Etkisi	Ö1, Ö15	2

Tablo 4.4 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Sağlık Alanlarına Yönelim(8), Öğretmen Yönlendirmesi ile Meslek Seçimi(4), Bilimsel Merak ve İlgi(4), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre fen bilimleri öğretmenlerinin verdiği eğitim, öğrencilerin sağlık sektörüne yönelmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Fen derslerinin içeriği, öğrencilerin biyoloji, kimya ve fizik gibi alanlara olan ilgilerini artırarak tıp, hemşirelik, veterinerlik gibi sağlıkla ilgili meslekleri seçmelerine yol açmaktadır. Öğrenciler, öğretmenlerinin önerileri veya ilgi duydukları konular doğrultusunda bu alanlara yönelmişlerdir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bir öğrencim veterinerlik okudu." (Ö3)

"Hemşirelik okuyan bir öğrencim var." (Ö12)

"Tıp fakültesini kazandı ve hala ararım, teşekkür ederim." (Ö4)

"Birçok öğrencim tıp veya eczacılık gibi sağlık alanlarına yöneldi." (Ö13)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadelerine göre; fen bilimleri derslerinin teknik ve mühendislik alanlarıyla da doğrudan ilişkisi vardır. Öğrenciler, pratik beceriler geliştirebileceği alanları seçmişlerdir. Örneğin, öğrenciler klima bakımına ilgi gösterip meslek lisesine yönelmiş veya bilgisayar mühendisliğini tercih etmiştir. Fen bilimleri derslerinin sağladığı bilgi ve beceriler, öğrencilere bu gibi teknik alanlarda kariyer yapma fırsatı sunmaktadır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bir öğrenci klima bakım ve tamiri yaparak meslek lisesine yöneldi." (Ö3)

"Bazı öğrenciler mühendislik gibi teknik alanlara yöneldi." (Ö8)

"Bir öğrenci bilgisayar mühendisliğini tercih etti." (Ö15)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin gözlemlerine göre öğretmenlerin meslek seçimi konusunda öğrencilere yönelik önerileri, öğrencilerin doğru alanlara yönelmelerini sağlamaktadır. Öğretmenler, öğrencilerinin ilgilerini fark edip, onları sağlık ve diğer meslek alanlarında doğru yöne yönlendirmiştir. Örneğin, bir öğretmen biyolojiye ilgi duyan öğrencisine veterinerlik önermiş ve öğrenci bu öneriye uyarak bu mesleği seçmiştir. Öğrenciler, öğretmenlerinin rehberliğinden faydalanarak kariyerlerini şekillendirmiştir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Biyoloji dersinde hayvanlara ilgi gösteren bir öğrenciye veterinerlik önerdim ve o da bu mesleği seçti." (Ö3)

"Fen derslerine ilgi duyan bir öğrenciye tıp önerdim ve şimdi tıp okuyor." (Ö4)

"Öğrencim, 'Hocam sizin sayenizde hemşirelik seçtim.' dedi." (Ö12)

"Tıp fakültesini kazanacağına inandığım bir öğrenci şimdi Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde." (Ö11)

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerine göre; öğrenciler, öğretmenleriyle olan iletişimlerini sürdürmekte ve bu etkileşimlerin meslek seçimlerini şekillendirmedeki etkisini takdir etmektedir. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçimleri üzerindeki etkisi yalnızca ders sırasında değil, öğrenciler mezun olduktan sonra da devam etmektedir. Bu durum, öğretmenlerin öğrencileri üzerinde bıraktığı kalıcı etkileri göstermektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bir öğrenci, mezun olduktan sonra ziyaretime geldi ve hala teşekkür eder." (Ö1)

"Öğrencim tıp fakültesini kazandı, hala görüşüyoruz." (Ö11)

"Bir öğrenci bana 'Hocam, tıp okuma kararımı sizin sayenizde aldım.' dedi." (Ö4)

Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre; fen bilimleri dersleri, öğrencilerin bilimsel meraklarını uyandırarak meslek seçimlerinde etkili olmaktadır. Öğrenciler, bilimsel konularda gösterdikleri ilgi ve merak doğrultusunda tıp, veterinerlik, hemşirelik gibi sağlık alanlarına yönelmektedirler. Bu da fen derslerinin öğrencilerin kariyer planlamalarında önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Hayvanları kesip inceleyen bir öğrencim, veterinerlik okudu." (Ö3)

"Fen bilimlerine karşı ilgisi olan bir öğrencim tıp okuma kararı aldı." (Ö2)

"Bir öğrenci mikroplarla ilgili çok meraklıydı, hemşirelik okumaya karar verdi." (Ö5)

"Bir öğrencim biyoloji dersinde çok başarılıydı, tıp okumaya karar verdi." (Ö4)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin kişisel beceri ve eğilimleri de meslek seçimlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Fen derslerinin sunduğu pratik beceriler, öğrencilerin el becerisi gerektiren mesleklerde başarılı olmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, teknolojiye ilgi duyan öğrenciler de fen dersleri sayesinde bu alanda kariyer yapmaya yönelmişlerdir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bir öğrencim el becerisiyle klima tamirine ilgi gösterdi ve bu alanda çalışmaya başladı." (Ö3)

"Teknolojiye meraklı bir öğrenci bilgisayar mühendisliği okuyor." (Ö15)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; aile ve çevre etkisi, öğrencilerin meslek seçimlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Fen bilimleri dersleri, bireysel ilgi alanlarını geliştirse de, öğrencilerin ailelerinden aldıkları yönlendirme ve motivasyonlar da meslek seçimlerini şekillendirebilmektedir. Örneğin, ailesinde hukukçu olan bir öğrenci hakimlik mesleğine yönelmiş ve bu yönlendirmeler meslek seçiminde etkili olmuştur. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Ailesinde hakim ve savcılar olan bir öğrencim, hakim oldu." (Ö1)

"Ailesinde hasta olan bir öğrencim, doktor oldu." (Ö15)

4.1.4. Etkili İletişim ve Veri Toplama

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine; "Öğrencilerinizin bir üst eğitim kurumları ve meslekler ile ilgili yönelimlerini nasıl öğreniyorsunuz? Bu tespitleri yapmanıza; Sınıfta yapılan spontane konuşmalar, Bireysel görüşmelerde ki sorular-cevaplar, Toplu (sınıf geneline) görüşmelerde ki soru-cevaplar, Okulda yapılan anketler, Diğer teknikler olarak sıralasanız nasıl bir öncelik sırasına koyardınız?" soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.5'de sunulmuştur.

Tablo 4.5 Etkili İletişim ve Veri Toplamaya İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.5 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi

Alt Problem 4	"Öğrencilerinizin bir üst eğitim kurumları ve meslekler ile ilgili yönelimlerini nasıl öğreniyorsunuz? Bu tespitleri yapmanıza; Sınıfta yapılan spontane konuşmalar, Bireysel görüşmelerde ki sorular-cevaplar, Toplu (sınıf geneline) görüşmelerde ki soru-cevaplar, Okulda yapılan anketler, Diğer teknikler olarak sıralasanız nasıl bir öncelik sırasına koyardınız?"		f
Tema 4	Etkili İletişim ve Veri Toplama		
Kodlar	Spontane Cevaplar	Ö1, Ö3, Ö9, Ö14, Ö15	5
	Samimiyet ve Doğallık	Ö1, Ö9, Ö15	3
	Bireysel Görüşmeler	Ö1, Ö7, Ö8, Ö13, Ö15	6
	Gizlilik ve Güven	Ö7, Ö13	2
	Sınıf İçindeki Paylaşımlar	Ö2, Ö3, Ö9, Ö11, Ö12	5
	Toplu Sınıf Etkileşimi	Ö2, Ö11	2
	Anketlerin Güvenilirliği	Ö1, Ö2, Ö6, Ö7, Ö12, Ö13	6
	Öğrenciler Etkilenebilir	Ö2, Ö6, Ö7	3
	Diğer Tekniklerin Etkisi	Ö1, Ö3, Ö4, Ö14	4
	Tekniklerin Yetersizliği	Ö3, Ö4, Ö14	3

öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Bireysel Görüşmeler(6), Anketlerin Güvenilirliği(6), Spontane Cevaplar(5), Sınıf İçindeki Paylaşımlar(5) olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, spontane cevapların öğrencilerden alınan verilerin doğallığını ve doğruluğunu artırdığını belirtmektedir. Bu kodun önemli olmasının nedeni, öğrencilerin doğal ve içten yanıtlar vermesinin öğretmenlerin veri toplama sürecine önemli katkı sağlamasıdır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Öğrenciler doğal ve içten bir şekilde verdiği cevaplarla daha doğru bilgi verirler."(Ö1)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; samimiyet, öğretmenlerin öğrencilerle kurdukları güven ilişkisiyle doğrudan ilgilidir. Samimi cevaplar, öğrencilerin iç dünyasını yansıtarak, öğretmenler için daha güvenilir veri kaynağı oluşturur. Öğretmenlerin öğrencilerin doğal ve rahat olduğunda daha açık ve doğru bilgi verebileceğini düşündüğünü gösteriyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Samimi ve doğal cevaplar, öğrencilerin iç dünyasını yansıtır ve öğretmenler için güvenilir bir veri kaynağı oluşturur."(Ö1)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; bireysel görüşmelerin, öğrencilerin güvenli bir ortamda daha rahat ve içten cevaplar verebilmesine olanak sağladığı vurgulanmaktadır. Bireysel görüşmelerin daha samimi ve güven verici bir ortam sunduğunu ortaya koyuyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bireysel görüşmeler, öğrencilere daha fazla güven verir ve daha içten cevaplar alabilirim."
(Ö13)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin gizlilik konusunda endişe duymadan daha açık ve samimi bir şekilde veri verdikleri ifade edilmiştir. Öğretmen ifadeleri güvenli bir ortamda daha etkili veri toplamanın önemine işaret etmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Öğrenciler, bireysel görüşmelerde daha rahat olurlar çünkü gizlilik ve güven ortamı sağlar."
(Ö7)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; sınıf içindeki paylaşımlar, öğrenciler arasında etkileşim yaratır ve daha fazla geri bildirim alınmasını sağlar. Öğretmen ifadeleri sınıf içindeki etkileşimin öğretmenler için veri toplama sürecine nasıl katkı sağladığını gösteriyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Sınıfta yapılan paylaşımlar, öğrenciler arasında daha fazla etkileşim yaratır." (Ö3)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; toplu sınıf etkileşiminin, öğrenciler arasında fikir alışverişini artırarak daha çeşitli veriler sunabileceği ifade edilmiştir. Öğretmen ifadeleri toplu sınıf etkileşiminin öğrenciler arasında fikir çeşitliliği ve anlayış geliştirmeye yardımcı olduğunu göstermektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Sınıf içindeki etkileşim, öğrencilere birbirlerinin görüşlerini duyma fırsatı verir."(Ö11)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; anketlerin daha geniş bir öğrenci kitlesinden veri toplamak için kullanılması, ancak güvenilirlikleri konusunda öğretmenlerin dikkatli olmaları gerektiği belirtilmiştir. Öğretmen ifadeleri anketlerin avantajları olduğu kadar sınırlılıkları da olduğuna işaret etmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Anketler, daha geniş bir öğrenci kitlesine ulaşmamı sağlar, ancak güvenilirlik konusunda dikkatli olmalıyım."(Ö1)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrenciler arasındaki etkileşim ve birbirlerinden etkilenme, anketlerin sonuçlarını etkileyebilir. Öğretmen ifadeleri anketlerin güvenilirliğinin, öğrencilerin birbirlerini etkileme düzeyine bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Öğrenciler arasında etkileşim ve birbirlerinden etkilenme çok yüksek olduğundan, anket sonuçları bazen yanıltıcı olabilir."(Ö6)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, diğer veri toplama tekniklerinin bazen sınıf dinamikleriyle uyumsuz olabileceği ve istenilen sonuçları vermeyebileceği konusunda endişelidir. Öğretmen ifadeleri öğretmenlerin kullanılan tekniklerin sınıf yapısına göre farklılık gösterebileceğini ve her teknikle yeterli veri toplamanın mümkün olmayabileceğini düşündüğünü göstermektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Diğer teknikler, bazen sınıf dinamikleriyle uyumsuz olabilir ve yeterince güvenilir veri sağlamayabilir." (Ö1)

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler, diğer veri toplama tekniklerinin sınırlı etkinliğe sahip olduğunu ve beklenen sonuçları veremeyebileceğini belirtmektedir. Öğretmen ifadeleri öğretmenlerin farklı tekniklerin sınırlamalarına dikkat çektiklerini göstermektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Diğer veri toplama teknikleri genellikle sınırlıdır ve beklenen sonuçları vermez." (Ö14)

4.2. Okul Tercihleri ve Lise Yönelimleri

4.2.1. Öğrenci Yönlendirmesi

Öğrencilerin hangi okul türlerine yönlendirildiği ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Ders içeriklerinizde öğrencilerinizde en çok hangi okul türlerine yönlendiriyorsunuz?" sorusu yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.6'de sunulmuştur.

Tablo 4.6 Öğrenci Yönlendirmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem	“Ders içeriklerinizde öğrencilerinizde en çok hangi okul türlerine yönlendiriyorsunuz?”		f
Tema 5	Öğrenci Yönlendirmesi		
Kodlar	İlgi ve Yetenek Analizi	Ö2, Ö5, Ö13	3
	Akademik Başarı ve Hedefler	Ö3, Ö6, Ö9, Ö10	4
	Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi Yönlendirmesi	Ö1, Ö5, Ö6, Ö9, Ö14, Ö15	6
	Meslek Lisesi Yönlendirmesi	Ö4, Ö7, Ö12	3
	Ailenin Kararları ve Beklentileri	Ö12	1
	Toplumsal Riskler ve Güven	Ö12	1
	Akademik Yönlendirme	Ö9, Ö10	2
	Mesleki Eğitim Yönlendirmesi	Ö4, Ö7, Ö12	3

Tablo 4.6 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi Yönlendirmesi(6), Akademik Başarı ve Hedefler(4), İlgi ve Yetenek Analizi(3), Meslek Lisesi Yönlendirmesi(3), Mesleki Eğitim Yönlendirmesi(3) olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, öğrencilere yönlendirme yaparken genellikle onların ilgi ve yeteneklerini göz önünde bulunduklarını ifade etmiştir. Bu yönlendirme, öğrencilerin akademik ve kişisel ilgi alanlarına dayanır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Çocuğun amacı bir an önce meslek sahibi olup ara eleman pozisyonunda işe devam etmekse onların için meslek lisesinin veya mesem'in (Mesleki Eğitim Merkezi) daha uygun olduğunu söylüyoruz." (Ö2)

"Mesela bir gastronomi okuyabilirsin ileride bir aşçılık bölümü bayağı popüler. Farklı yemek lezzetleri hani farklı yeni tarifler geliştirebilirsin çünkü gerçekten çok seviyor." (Ö13)

Bu ifadeler, öğretmenlerin öğrencilerin bireysel ilgi alanlarını göz önünde bulduklarını ve bu doğrultuda onları meslek lisesi veya akademik lise gibi farklı okul türlerine yönlendirdiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, öğrencilerin akademik başarısını ve hedeflerini de göz önünde bulundurarak yönlendirmede bulunuyor. Akademik başarıya dayalı bir yaklaşım şu şekilde dile getirilmiştir:

"Derse çok ilgili olan öğrencilere mesela sen ilerde bu okula gitmeye daha yatkınsın." (Ö1)

"Fen bilimleri dersi biliyorsunuz sayısal derslerden biri olduğu için fene ilgisi olup fen dersinde başarılı olan öğrencileri daha çok sınavla öğrenci alan fen liseleri proje okullarına yönlendirme yapıyoruz." (Ö1)

Bu örnekler, akademik başarının ve hedeflerin öğrencilere okul türü seçme konusunda ne kadar belirleyici olduğunu ortaya koyuyor. Fen lisesi gibi akademik başarı gerektiren okullar, ilgi ve başarıya göre seçiliyor.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, özellikle akademik başarılı öğrencileri fen lisesi ve Anadolu lisesi gibi okullara yönlendirmeyi tercih etmektedirler. Fen lisesi, genellikle akademik hedefleri yüksek olan öğrenciler için önerilen bir okul türüdür. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen lisesi genellikle yönlendirdiğimiz bir de fen alanında olduğumuz için de öğrencinin o potansiyeli daha çok bilerek özellikle bizim akademik bir okul daha çok yani öğrencinin başarısı yüksek bir okul." (Ö5)

"Fen lisesi düşünüyoruz. Yani çocukların hedefini yüksek tutmaları amacıyla." (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, öğrencilerin potansiyellerine göre bu okullara yönlendirmeleri gerektiğini vurgulamaktadırlar. Fen lisesine yönlendirme, genellikle öğrencinin akademik hedeflerinin ve başarısının yüksek olduğu durumlarda gerçekleşir. Bunun yanında, meslek liseleri de bazı öğrenciler için önerilmektedir. Öğrencinin ilgi alanları ve pratik becerilerine dayalı meslek liselerine yönlendirme özellikle el becerisi yüksek olan öğrenciler için önemlidir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Meslek liselerine yönlendiriyorum. Meslek liselerindeki evet meslek liseleri de şu bölümler var."

(Ö12)

"Çocuk avukat olmuş, avukat olacağına dair hiçbir emare göstermemişti bana. Ya da ben göremedim, benim hatamdı ama çocuk avukat olmuş." (Ö12)

Bu alıntılar, meslek liselerine yönlendirmenin, öğrencinin akademik başarısından ziyade daha çok el becerileri ve iş hayatındaki pratik becerilerine dayandığını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; ailelerin, öğrencilerin eğitim ve kariyer seçimlerinde önemli bir rol oynadığı ve öğretmenlerin bazen ailenin kararlarını dikkate alarak yönlendirmelerde bulunduğu görülmektedir. Bu durum, özellikle ailelerin toplumsal beklentileri ve öğrencilerinin gelecekteki meslekleriyle ilgili görüşleriyle ilgilidir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Aile için statü önemlidir. Avukat olsun, benim çocuğum meslek lisesine gitmesin." (Ö12)

Bu ifade, öğrencinin kariyer seçimi üzerindeki toplumsal ve ailevi beklentilerin etkisi açıkça görülmektedir. Ailelerin öğrencilerinin meslek lisesine yönlendirilmesi konusunda tereddütlü olabileceği ve daha prestijli okullara yönlendirmeyi tercih edebileceği vurgulanmaktadır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; bazı öğretmenler, öğrencilerin akademik başarıları doğrultusunda yönlendirme yapmayı tercih eder. Bu yönlendirme, öğrencinin potansiyelini en iyi şekilde değerlendirmek ve onları üniversiteye hazırlamak amacını taşır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"İster istemez fen sayısının iyi fen lisesine gidersen olanakları iyi seni ilerde aşamada iyi bir üniversiteye taşıyabilir." (Ö10)

Burada, akademik başarısı yüksek öğrencilerin fen lisesi gibi okullara yönlendirilerek daha iyi üniversitelere gidebileceği anlatılmaktadır. Öğretmenler, bu tarz yönlendirmeleri öğrencinin potansiyeline göre yaptıklarını ifade etmektedirler.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; bunun yanında, bazı öğrenciler için mesleki eğitim daha uygun olabilir. El becerisi ve pratik yetenekleri ön plana çıkan öğrenciler, meslek lisesine yönlendirilmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Meslek lisesine yönlendirmemiz daha çok. Çünkü meslek liseleri gerçekten öğrenciler için çok daha sağlıklı bir ortam sunuyor." (Ö7)

Mesleki eğitim, öğrencilerin iş gücü piyasasında erken yaşta yer alabilmeleri ve iş hayatına daha hızlı bir şekilde adım atabilmeleri için önemli bir seçenektir.

4.2.2. Fen Bilimleri Eğitiminin Öğrenci Kariyerine Etkisi

Fen bilimleri eğitiminin öğrenci kariyerine etkisini ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Öğrencilerin bu okul türlerini tercih etmelerinde fen bilimleri dersinin etkisi sizce nedir?" soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.7'de sunulmuştur.

Tablo 4.7 Fen Bilimleri Eğitiminin Öğrenci Kariyer Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 6	"Öğrencilerin bu okul türlerini tercih etmelerinde fen bilimleri dersinin etkisi sizce nedir?"		f
Tema 6	Fen Bilimleri Eğitiminin Öğrenci Kariyer Etkisi		
Kodlar	Fen dersinin diğer derslerle ilişkisi ve akademik başarıya etkisi	Ö1, Ö9, Ö10, Ö12	4
	Sınav başarısı ve LGS'deki rolü	Ö1, Ö9, Ö15	3
	Fen liseleri ve akademik okul tercihi	Ö6, Ö12, Ö15	4
	Fen dersine dayalı okul tercihi	Ö6, Ö9, Ö15	3
	Fen dersinin meslek seçiminde rolü (tıp, mühendislik vb.)	Ö2, Ö7, Ö13	3
	Meslek seçiminde fen dersine dayalı yönlendirme	Ö7, Ö13, Ö2	3
	Fen dersinin meslek lisesi tercihlerindeki etkisi	Ö5, Ö7, Ö9	3
	Meslek liselerine yönlendirme	Ö5, Ö7	2
	Fen dersinin geniş kapsamı ve öğrencilere sunduğu fırsatlar	Ö5, Ö8, Ö13, Ö9	4
	Fen dersinde yapılan bilimsel araştırmalar ve deneyler	Ö8, Ö5, Ö9	3

Tablo 4.7 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar

sırasıyla Fen dersinin diğer derslerle ilişkisi ve akademik başarıya etkisi(4), Fen liseleri ve akademik okul tercihi(4), Fen dersinin geniş kapsamı ve öğrencilere sunduğu fırsatlar(4) olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri dersinin, diğer derslerle ilişkili olarak akademik başarıyı artırdığı ifade ediliyor. Öğrencilerin fen dersindeki başarısının, genelde matematik ve Türkçe gibi diğer derslerde de yüksek başarıya yansıdığı, bu nedenle fen dersinin öğrencilerin genel akademik başarısını artırma potansiyeline sahip olduğu vurgulanıyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen dersinde genelde başarılı olan öğrenciler, matematik ve Türkçe alanlarında da daha çok başarılı gösterebiliyor. Yani akademik olarak biraz daha başarılı olabiliyorlar." (Ö1)

"Fen başarabileceğine inandığı zaman sayısal başarısı yüksekse otomatikmen fen lisesinde başarılı olabilir." (Ö9)

"Fen dersinin, özellikle diğer derslerle ilişkisi nedeniyle genel başarının artmasını sağladığını ifade ediyor." (Ö10)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri dersinin okul türü tercihlerindeki rolü belirgin. Fen liselerinde akademik gelişimlerin arttığı belirtilerek, fen dersindeki başarıların fen lisesine yönlendiren önemli faktörler olduğu vurgulanıyor. Fen dersine dayalı okul tercihi, özellikle fen lisesi gibi akademik okullarda önemli bir yer tutuyor. Öğrenciler, fen dersindeki başarılarına göre okullarını tercih ediyorlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen bilimlerinin okul tercihini belirlemedeki rolü büyük, çünkü fen liseleri akademik gelişimi artırır." (Ö6)

"Fen dersinde başarılı öğrenciler fen lisesini tercih ediyor." (Ö15)

"Fen lisesine gidecek öğrenciler de altyapısının ve matematik efendi de dahil olmak üzere oturup diğer dersler borçlanıyor." (Ö15)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen dersinin, öğrencilerin meslek seçimlerini yönlendirme gücü yüksek. Özellikle fen bilimleri, öğrencilere tıp, mühendislik gibi pozitif bilimlerle ilgili ilgi alanlarını keşfetme fırsatı sunuyor. Fen

dersindeki başarı, öğrencinin meslek seçimi üzerinde belirleyici bir faktör haline gelebiliyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen dersinin, öğrencinin kendini keşfetmesine yardımcı olduğunu, ilgi duyduğu alanları belirlediğini ifade ediyor." (Ö2)

"Fen derslerinin, tıp ve genetik mühendisliği gibi mesleklerle doğrudan bağlantılı olduğunu söylüyor." (Ö13)

"Fen dersinde başarılı hisseden öğrenciler, meslek seçiminde başarılı olabileceklerini düşünüyorlar." (Ö7)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen dersinin meslek liselerine olan etkisi de önemli bir tema olarak öne çıkıyor. Fen dersinin içeriği ve öğretmenlerin yönlendirmeleriyle, meslek lisesi tercihleri yapılabiliyor. Özellikle sağlık ve mühendislik gibi alanlar için meslek liselerinin tercih edilmesinde fen dersinin etkisi büyüktür. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen dersinin içeriği ve öğretmeni, öğrencilerin meslek liselerine yönlendirilmesinde önemli bir rol oynuyor." (Ö5)

"Fen dersleri, meslek liselerinin tanıtılmasında etkili bir faktör." (Ö7)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri dersinin geniş kapsamı, öğrencilere çeşitli bilimsel alanlarda derinlemesine bilgi ve deneyim kazanma fırsatı sunar. Fen dersinin sunduğu bu kapsamlı yaklaşım, öğrencilerin sadece bir alanda değil, çok yönlü olarak gelişmelerini sağlar. Fen dersinin öğretildiği şekilde, öğrenciler farklı bilimsel alanlarda deneyler yaparak daha kapsamlı bir öğrenim süreci yaşarlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen bilimleri dersinin geniş kapsamı ve öğrencilere bilimsel araştırma fırsatları sunduğunu belirtiyor." (Ö8)

"Fen bilimlerinin fizik, kimya, biyoloji ve matematik gibi farklı alanları kapsamı öğrencilere geniş bir bakış açısı sağlıyor." (Ö5)

"Fen dersindeki bilimsel çalışmalar, öğrencilerin araştırma ve deney yapma becerilerini artırır." (Ö9)

4.2.3. Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerine Göre Yönlendirilmesi ve Meslek Liselerinin Rolü

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilmesi ve meslek liselerinin bu kapsamdaki rolünü ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, “Fen bilimleri derslerinde öğrencilerini daha çok meslek liselerine yönlendiren öğretmen rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.8'de sunulmuştur.

Tablo 4.8 Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerine Göre Yönlendirilmesi ve Mesleki Liselerinin Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 7	“Fen bilimleri derslerinde öğrencilerini daha çok meslek liselerine yönlendiren öğretmen rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?”		f
Tema 7	Öğrencilerin İlgi ve Yeteneklerine Göre Yönlendirilmesi ve Mesleki Liselerinin Rolü		
Kodlar	Yetenek ve İlgiye Dayalı Yönlendirme	Ö1, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö12	6
	Pratik Eğitim ve Uygulamalı Öğrenme	Ö6, Ö7, Ö8, Ö10	4
	Akademik Başarıya Dayalı Yönlendirme	Ö2, Ö8, Ö11, Ö12	4
	Meslek Lisesine Yönlendirme ve Potansiyel Dengeleme	Ö10, Ö11	2
	Toplumun Meslek Lisesine Yönelik Önyargıları	Ö13	1
	Öğretmenin Yönlendirici Rolü	Ö1, Ö5, Ö6, Ö15	4

Tablo 4.8 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Yetenek ve İlgiye Dayalı Yönlendirme (6), Pratik Eğitim ve Uygulamalı Öğrenme(4), Akademik Başarıya Dayalı Yönlendirme (4), Öğretmenin Yönlendirici Rolü(4) olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenlerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine dayalı yönlendirmelerinin önemini vurgulamaktadır. Öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik pratik bir eğitim sunulması gerektiği ve bunun meslek lisesine yönlendirme açısından büyük bir fırsat olduğu ifade edilmiştir. Örneğin,

bir öğrencinin bisiklet ve motor üretme konusundaki ilgisi, bu alanda bir meslek lisesine yönlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu tarz yönlendirmeler öğrencinin mesleki becerilerini erken yaşta geliştirmesine olanak tanır ve onu geleceğe hazırlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Çocuk değişik bir tasarımla bisiklet üretiyordu. Şimdi gel gelelim bu çocuğu mesleğe yönlendirme açısından oğlum senden çok iyi bir bisiklet tamircisi çok iyi bir motor ustası çıkar diye söylediğim zaman çocuk mutlu olup ve zaten ben de onu düşünüyordum diyerek cevap verebiliyor."(Ö1)

"Fen bilimleri derslerinde meslek liselerine yönlendirmek, uygulamalı öğrenmeyi elde etmek için önemli olabilir. Bu okullar, dağıtımları erken yaşta pratik eğitim fırsatları sunarak onları değiştirip mesleklerine hazırlayabilir."(Ö6)

Görüşlerine başvuru fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, meslek liselerinin pratik ve uygulamalı eğitim sağlama kapasitesine dikkat çekiyor. Bu, öğrencilerin okulda aldıkları teorik eğitimle sınırlı kalmayıp, gerçek hayatta karşılaşacakları durumları simüle edebilme fırsatı bulmalarını sağlıyor. Öğrencilerin kendi yetenekleri doğrultusunda meslek liselerine yönlendirilmesi, onların becerilerini geliştirmeleri açısından çok önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Meslek liselerine yönlendirilen yöntemleri, pratikleri, bilgi ve becerileri geliştirebilecekleri bir ortam sunduklarını düşünüyorum."(Ö8)

"Meslek liselerindeki hangi kademedeki, hangi daha iyi olabileceğini görebiliyoruz."(Ö5)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; akademik başarı ve meslek lisesine yönlendirme arasında bir denge kurulması gerektiği vurgulanmaktadır. Öğrencinin akademik başarı potansiyeli yüksekse, fen lisesine yönlendirilmesi ve ardından üniversite eğitimi alması gerektiği ifade edilmiştir. Bu, daha uzun vadeli bir akademik başarı hedeflerken, pratik becerilerde de eksik kalmamasını sağlamak için önemlidir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Eğer bu çocuk hem akademik anlamda başarabilirsem hem de makine ve teknolojileri üzerine yetenekliyse, bu çocuğun piyasada nitelikli eleman olabilmesi için fen lisesinden sonra üniversiteyi de okuması hem ülke açısından hem de kendi açısından daha faydalı olacağına inanıyorum."(Ö2)

"Fen lisesi potansiyeli varsa fen lisesi için uğraşmalı."(Ö12)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, öğrencilerin potansiyellerine uygun olarak meslek lisesine yönlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre doğru meslek alanlarına yönlendirilmesi, onların daha başarılı olmalarını ve mutlu bir kariyer yapmalarını sağlayacaktır. Öğrencinin yetenekleri doğrultusunda doğru yönlendirme, hem meslek lisesine hem de akademik yolda başarısını artırabilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bir endüstri alanında ya da elektrik alanında hangi alanda daha iyiyse ona göre yönlendirmemiz bizim daha kolay oluyor."(Ö5)

"Meslek lisesine yönlendirmek, öğrencinin yeteneklerine göre daha uygun bir geleceğe yönlendirilmesi adına faydalı olabilir." (Ö7)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; toplumda meslek lisesine yönelik olumsuz algılar ve önyargılar olduğu belirtilmiştir. Öğretmenler bu önyargıların öğrencilerin kararlarını etkileyebileceğinden endişe etmektedir. Ancak, öğretmenlerin doğru yönlendirmeleri ve rehberlikleriyle bu önyargıları aşabileceği, öğrencilerin potansiyellerini daha iyi keşfedebileceği ifade edilmiştir. Öğretmenlerin, öğrencilerin hayallerine destek olup onları doğru alana yönlendirmeleri gerektiği vurgulanmaktadır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Toplumumuzun bir ön yargısı var maalesef. Toplum baskısından ve aile önyargılarından çekindiğim için şahsen ben yapamazdım bunu."(Ö13)

"Toplumda meslek lisesine dair önyargılar olsa da öğretmenler, doğru yönlendirmeleri yaparak öğrencilerin bu alanlarda gelişmesini sağlayabilir."(Ö14)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenlerin, ders içeriklerinin doğrudan meslek liselerine hitap ettiği ve bu nedenle doğal olarak öğrencileri bu alanlara yönlendirdiği belirtilmiştir. Öğrencilerin istekleri doğrultusunda rehberlik yapmanın, öğretmenin en önemli rolü olduğuna dikkat çekilmektedir. Ancak öğretmenlerin bu yönlendirmeleri kasıtlı değil, dersin gerekliliğinden kaynaklanarak yapması gerektiği ifade edilmiştir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Benim ders içeriğim de çok bağlantılı, benim dersim meslek liselerine çok fazla hitap eden bir alandır."(Ö15)

"Biz yönlendirici oluruz, ama çocukta bir istek varsa o zaman doğru yönlendirme yapılabilir."(Ö15)

4.2.4. Öğrenme Etkileşimi ve İşbirliğinin Etkisi

Öğrenme etkileşimi ve işbirliğinin etkisini ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Okulunuzdan mezun olan öğrencilerin geçmiş son 3 yılda ağırlıklı olarak hangi okullara gittiği hakkında bir tahminde bulunsanız; Fen Lisesi, Proje Anadolu lisesi, Proje İmam hatip lisesi, Proje Sosyal bilimler lisesi, Normal Anadolu lisesi, Güzel sanatlar lisesi, Spor lisesi, Meslek lisesi

Nasıl bir sıralama yapardınız? ” soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.9'de sunulmuştur.

Tablo 4.9 Öğrenme Etkileşimi ve İşbirliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem			f
8	"Okulunuzdan mezun olan öğrencilerin geçmiş son 3 yılda ağırlıklı olarak hangi okullara gittiği hakkında bir tahminde bulunsanız; Fen Lisesi, Proje Anadolu lisesi, Proje İmam hatip lisesi, Proje Sosyal bilimler lisesi, Normal Anadolu lisesi, Güzel sanatlar lisesi , Spor lisesi, Meslek lisesi Nasıl bir sıralama yapardınız? ”		
Tema 8	Öğrenme Etkileşimi ve İşbirliği		
Kodlar	Toplumsal baskılar, Aile beklentileri	Ö1, Ö3, Ö5, Ö9, Ö14	5
	Üniversite odaklılık, Meslek liselerine olumsuz bakış	Ö1, Ö3, Ö5, Ö9, Ö14	5
	Başarı düzeyi, Okul kapasitesi, Akademik odaklılık, Yetenek odaklılık	Ö2, Ö4, Ö6, Ö10, Ö13	5
	Kontenjan sınırlamaları, Okul çeşitliliği	Ö1, Ö7, Ö11, Ö15	4
	Artan meslek lisesi tercihleri, Ara eleman ihtiyacı, Meslek lisesine ilgi	Ö2, Ö6, Ö10, Ö15	4
	Eğitimde sınırlı seçenekler, Sistem zorlukları, Okul çeşitliliği	Ö5, Ö12, Ö14	3

Tablo 4.9 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Toplumsal baskılar(5), Aile beklentileri(5), Üniversite odaklılık, Meslek

liselerine olumsuz bakış(5), Başarı düzeyi, Okul kapasitesi, Akademik odaklılık, Yetenek odaklılık(4), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; toplumsal baskılar ve aile beklentileri, okul tercihlerinde belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Öğretmenler, ailelerin çocuklarının üniversiteye gitmesini istemelerinin, meslek liseleri gibi alternatif okul türlerine olumsuz bakılmasına yol açtığını belirtmişlerdir. Ailelerin eğitimle ilgili kararlarındaki rolü, öğrencilerin okul tercihlerinde büyük bir etkiye sahiptir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

“Aileler çocuklarını genellikle daha prestijli okullara göndermeyi tercih ediyor.” (Ö1)

“Meslek liselerine yönelik olan bakış açısı genellikle olumsuz. Çoğu öğrenci üniversiteye gitmek istiyor.” (Ö3)

“Toplumda daha yüksek başarı elde edebilecek okulların tercih edilmesi bekleniyor.” (Ö5)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, üniversite odaklı eğitimin yaygın olduğuna dikkat çekiyorlar. Öğrenciler ve aileler genellikle üniversiteyi bir başarı ölçütü olarak görüyorlar. Bu durum, meslek liselerinin değersizleştirilmesine ve tercih edilmemesine yol açıyor. Meslek liselerinin bu algı nedeniyle daha az tercih edildiği gözlemleniyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

“Meslek liselerine olan bakış açısı genellikle olumsuz, çoğu öğrenci üniversiteye gitmek istiyor.” (Ö3)

“Üniversiteye odaklanma, meslek liselerinin göz ardı edilmesine sebep oluyor.” (Ö9)

“Öğrenciler meslek lisesine gitmek yerine üniversiteyi tercih ediyor, bu da toplumsal baskılardan kaynaklanıyor.” (Ö14)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; başarı düzeyi, okul tercihinde önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Öğrenciler, genellikle daha prestijli ve akademik başarıya dayalı okulları tercih etmekte, bu da okul seçiminde büyük bir etkiye yol açmaktadır. Eğitimdeki akademik başarı, hem öğrenciler hem de aileler tarafından

öncelikli olarak değerlendirilmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

“Öğrenciler daha iyi bir eğitim alabileceğini düşündükleri okullara yöneliyor.” (Ö6)

“Başarı düzeyi yüksek okullar, öğrencilerin tercihi oluyor.” (Ö10)

“Okul kapasitesinin ve akademik düzeyinin öğrencilerin kararlarında belirleyici olduğunu görüyoruz.” (Ö13)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; okul tercihinde kontenjan sınırlamaları büyük bir engel oluşturuyor. Öğrenciler, istedikleri okullara yerleşme konusunda sıkıntı yaşıyorlar ve bu durum okul seçiminde sınırlayıcı bir faktör oluşturuyor. Ayrıca, okul çeşitliliği de sınırlı olduğunda, öğrenciler çok sayıda seçeneğe sahip olamıyorlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

“Öğrencilerin gitmek istedikleri okulların kontenjanları sınırlı olduğu için yerleşememeleri sık yaşıyor.” (Ö7)

“Kontenjan sorunları, öğrencilerin tercih ettiği okullara yerleşmesini engelliyor.” (Ö11)

“Eğitim sistemindeki çeşitliliğin yetersizliği, okul seçiminde dar bir seçenek alanı yaratıyor.” (Ö15)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; meslek liselerine olan ilgi artmaktadır. Bu artış, iş gücü piyasasında ara eleman ihtiyacının artmasından kaynaklanıyor. Öğrenciler, daha pratik ve iş bulma olasılığı yüksek okullara yönelmeye başlamışlardır. Meslek liseleri, özellikle öğrencilerin daha hızlı iş hayatına atılmasına olanak tanıyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

“Artık meslek liselerine olan ilgi, ara eleman ihtiyacının artmasıyla daha fazla.” (Ö6)

“Meslek lisesi, pratik eğitim ve iş gücü piyasasına daha hızlı katılma imkanı sunduğu için tercih ediliyor.” (Ö10)

“İş gücü piyasasında meslek lisesine yönelik artan talep, öğrencilerin yönelimini etkiliyor.” (Ö15)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; eğitim sistemindeki seçeneklerin sınırlı olması ve sistemsel zorluklar, okul seçiminde engeller oluşturuyor. Öğretmenler, eğitimin sınırlı seçenekler sunduğunu ve bu durumun öğrencilerin okul tercihlerini daralttığını ifade etmektedir. Eğitimdeki bu eksiklikler, daha geniş bir okul yelpazesi oluşturulması gerektiğini ortaya koyuyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

“Eğitimde sistemsel sıkıntılar nedeniyle pek çok seçenek bulunmuyor.” (Ö5)

“Eğitimde sınırlı seçenekler, okul tercihlerinde öğrencilerin karşılaştığı ana engellerden biridir.” (Ö12)

“Sistemdeki eksiklikler, öğrencilerin en iyi seçimi yapmasını zorlaştırıyor.” (Ö14)

4.2.5. Öğrenci Tercihleri ve Eğitim Faktörünün Etkisi

Öğrenci tercihleri ve eğitim faktörünün etkisini ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, “ LGS sonrasında bir üst eğitim kurumunun seçimi (Tercih sistemi) hakkına bilgi verebilir misiniz? Bu tercihlerin nasıl ve hangi aşamalarda gerçekleştiğine dair fen bilimleri öğretmenlerinin bilgi sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?” soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.10'de sunulmuştur.

Tablo 4.10 Öğrenci Tercihleri ve Eğitim Faktörlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 9	“ LGS sonrasında bir üst eğitim kurumunun seçimi (Tercih sistemi) hakkına bilgi verebilir misiniz? Bu tercihlerin nasıl ve hangi aşamalarda gerçekleştiğine dair fen bilimleri öğretmenlerinin bilgi sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?”		f
Tema 9	Öğrenci Tercihleri ve Eğitim Faktörleri		
Kodlar	Grup Çalışmaları ile Öğrenme	Ö1, Ö2, Ö3	3
	Öğrenciler Arası Etkileşim ve İletişim	Ö1, Ö3	2
	Bireysel Çalışmaların Katkısı	Ö2	1
	Etkileşimli Dersler ile İlgi Artışı	Ö1	1

Tablo 4.10 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Grup Çalışmaları ile Öğrenme(3), Öğrenciler Arası Etkileşim ve İletişim (2), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; grup çalışmalarının öğrencilerin birbirleriyle etkileşim kurarak daha iyi öğrenmelerine olanak sağladığını göstermektedir. Öğrenciler arasındaki işbirliği, anlamının derinleşmesine yardımcı olabilir ve bu da öğrenme sürecini güçlendirir. Ö2'nin cevabında benzer bir düşünce de ifade edilmiştir: "Grup çalışmaları, öğrencilerin birbirlerinden farklı bakış açılarıyla daha zengin fikirler edinmelerini sağlıyor." Bu tür işbirlikçi öğrenme ortamları, öğrencilerin eleştirel düşünme ve sosyal becerilerini de geliştirebilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Grup çalışmalarında öğrenciler birbirlerini daha iyi anlayabiliyor, sorunları birlikte çözebiliyorlar." (Ö1)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrenciler arasında etkileşimin artmasının öğrencilerin özgüvenlerini olumlu yönde etkilediğini vurgulamaktadır. Ö1 ve Ö3'ün cevaplarında öğrenciler arasında iletişimin önemli olduğu ve bu etkileşimin öğrenme süreçlerine katkı sağladığı belirtilmiştir. Etkileşimli bir öğrenme ortamı, öğrencilere kendi fikirlerini ifade etme ve başkalarının fikirlerine saygı gösterme fırsatı sunar, bu da hem öğrenmeyi hem de sosyal becerileri pekiştirir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

"Öğrenciler grup içinde fikirlerini rahatça ifade edebiliyor, bu da onların özgüvenlerini artırıyor." (Ö3)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; bireysel çalışmaların öğrencilerin düşünme becerileri üzerinde nasıl bir gelişim sağladığını açıklamaktadır. Öğrencilerin kendi başlarına sorunları çözebilmeleri, onların bağımsız düşünme becerilerini güçlendirir. Ö2'nin cevabındaki vurgu, bireysel çabaların öğrencilerin kendilerine güvenmelerine yardımcı olduğunu ve bu becerilerin uzun vadede öğrenmelerine katkı sağladığını göstermektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bireysel çalışmalar, öğrencilerin kendi başlarına düşünme ve problem çözme becerilerini geliştiriyor." (Ö2)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; etkileşimli dersler, öğrencilerin ilgisini çekerek katılım oranlarını artırmaktadır. Bu, öğrencilerin derse aktif olarak katılmalarını sağlayarak onların öğrenmeye yönelik motivasyonlarını güçlendirir. Ö1'deki alıntı, etkileşimli derslerin öğrencilerin derse olan ilgilerini artırma noktasında önemli bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür dersler, öğrencilerin sadece pasif dinleyici olmak yerine aktif bir öğrenici olmasına olanak tanır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Etkileşimli dersler sayesinde öğrenciler derse daha fazla katılım gösteriyor, ilgileri artıyor." (Ö1)

4.3. Meslek Yönelimine Etki Eden Faktörler

4.3.1. Eğitimde Dışsal Faktörlerin Etkisi

Eğitimde dışsal faktörlerin etkisini ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Öğrencilerin mesleki yönelimine etki eden faktörleri sıralamanızı istesem aşağıdaki faktörleri öncelik sırasına göre nasıl sıraladınız? Sosyal medya(TV-İnternet), Anne baba, Gelir kaygısı, Toplumsal yönlendirme, Akademik özgüven, Öğretmenin rolü, Diğer..." soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.11'de sunulmuştur.

Tablo 4.11 Eğitimde Dışsal Faktörlerin Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 10	“Öğrencilerin mesleki yönelimine etki eden faktörleri sıralamanızı istesem aşağıdaki faktörleri öncelik sırasına göre nasıl sıraladınız? Sosyal medya(TV-İnternet), Anne baba, Gelir kaygısı, Toplumsal yönlendirme, Akademik özgüven, Öğretmenin rolü, Diğer...”		f
Tema10	Eğitimde Dışsal Faktörlerin Etkisi		
Kodlar	Anne-Baba	Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö11, Ö15	6
	Toplumsal Yönlendirme	Ö2, Ö4, Ö6, Ö9, Ö11, Ö15	6
	Gelir Kaygısı	Ö3, Ö9, Ö15	3
	Pratik Yönelimler	Ö3, Ö6, Ö10, Ö15	4
	Sosyal Medya	Ö3, Ö7, Ö10, Ö13	4
	Öğretmenin Rolü	Ö1, Ö5, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö14	7
	Akademik Özgüven	Ö1, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12	6

Tablo 4.11 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Öğretmenin Rolü (7), Anne-Baba(6), Toplumsal Yönlendirme(6), Akademik Özgüven(6), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; aile, öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrencilerin meslek seçiminde önemli bir etkiye sahip. Öğrencilerin ailesi, genellikle belirli meslekleri tercih etmeleri konusunda baskı yapabiliyor. Bu durum, hem kızgınlık hem de baskı hissi yaratabiliyor. Anne-babanın beklentileri, genellikle öğrencilerin tercihlerini etkilemekte, ancak bazı öğrenciler kendi ilgi alanlarına göre kararlar alabilmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri şunlardır.

“İlk sıraya anne babayı koyarız herhalde. Çünkü anne babanın yönlendirmesi bu konuda çok önemli ve çok etkili. Çünkü bazen çocuk istemese de hayır sen buraya gideceksin denilen örnek çok fazla” (Ö2)

“Çünkü anne baba kendisinin olamadığı ve çevredeki yine toplumsal baskıya bakarak hani konu komşuda, onun kızı, onun babası işte doktor oda hakim oldu. Biz yaşadık, en kötü yaşadık ama çocuklarımız kötü yaşamasın muhabbetiyle sürekli bu şekilde yönlendirme yapabiliyor.” (Ö4)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; toplumda, belirli meslekler genellikle prestijli ve güvenli kabul edilir. Öğrenciler, toplumun bu yönlendirmeleri nedeniyle bazı meslekleri tercih etme eğilimindedir. Bu yönlendirme, öğrencilerin kararlarını etkileyebilir, özellikle ailelerin veya toplumun belirli meslekleri yüceltmesi durumunda. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Toplumda mühendislik çok prestijli bir meslek olarak görülüyor."(Ö2)

"Herkes doktor olmanın çok iyi bir seçim olduğunu düşünüyor."(Ö6)

"Aileler ve toplum mühendislik gibi mesleklerin daha iyi bir yaşam sunduğunu düşünüyor."(Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrenciler, ekonomik kaygılarla daha yüksek gelir vaat eden meslekleri tercih etme eğilimindedir. Özellikle mühendislik ve tıp gibi alanlar, maddi açıdan güvenli ve prestijli olarak algılanmaktadır. Bu durum, öğrencilerin meslek seçiminde maddi güvenceyi ön planda tutmalarına yol açmaktadır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Gelir kaygısıyla çoğu kişi daha kazançlı meslekleri tercih ediyor."(Ö3)

"Ekonomik güvenlik için mühendislik gibi alanlar tercih ediliyor."(Ö9)

"İyi bir gelir sağlamak için yüksek gelirli meslekler tercih edilmeli."(Ö15)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; pratik düşünceler ve ekonomik gereksinimler, öğrencilerin meslek seçimini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Sevilen meslekler genellikle ikinci plana itilebiliyor; öğrenciler, yaşam standartlarını ve maddi gereksinimleri göz önünde bulundurarak daha "gerçekçi" seçimler yapabilmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Herkesin belirli bir meslek üzerinde yoğunlaşması bekleniyor, bu da seçimlerimi etkiliyor."(Ö3)

"Gerçekten ilgi duyduğum alanlar dışında başka meslekler seçilmesi gerektiği söyleniyor."(Ö6)

"Meslek seçiminde ekonomik ve pratik gerçekler önemli, sevdiğiniz iş dışında bir iş yapmanız gerekebiliyor."(Ö10)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; sosyal medya, öğrencilerin meslek tercihleri üzerinde büyük bir etkiye sahip. Popüler meslekler, sosyal medya aracılığıyla daha fazla tanıtılıyor ve bu da öğrencilerin seçimlerini etkiliyor. Öğrenciler, sosyal medyada gördükleri influencerların ya da fenomenlerin yaşam tarzlarını ve mesleklerini daha cazip bulabilmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bilinçsiz anne babalarda birinci etken sosyal medya etkili oluyor. Çünkü anne babada çocuğa aktarabilecekleri bir şey yok. Bilinçsiz aile çocukları da tiktok fenomeni olmak için saçma sapan videolar çekip sosyal medyada yer almak istiyorlar." (Ö12)

"Sosyal medya anne babadan bence daha önde gidiyor." (Ö15)

"Sosyal medya, insanların meslek tercihlerine büyük etkisi var, popüler meslekler sürekli ön planda." (Ö7)

"Sosyal medya bana göre ilk sırada gelir ki. İkinci sırada gelir kaygısı diyebiliriz. Anne baba sonra toplumsal yönlendirme, sonra akademik özgüven sanırım bu yaş aralığında biraz" (Ö10)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenlerin, öğrencilerin meslek seçimlerinde önemli bir yönlendirici rolü bulunmaktadır. Öğretmenlerin, öğrencilerin akademik başarılarını göz önünde bulundurarak önerilerde bulunmaları, öğrencilerin meslek seçimlerine etki edebilmektedir. Bazı öğrenciler ise öğretmenlerinin yalnızca akademik başarıya odaklandığını belirtiyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"1.sıraya meslek seçiminde öğretmen rolünü koyabiliriz. Çünkü ortaokul düzeyinde bakacak olursak, ortaokul öğretmeni olduğumuz için 4 sene o çocukla bir vakit geçiriyoruz. O 4 sene içerisinde mesleki anlamda işte ne olmak istiyorsun diye her sene sorulan bir soruya karşılık verilen bir cevap var ve öğrenci bu dönemde öğretmenine herkesten daha çok güvenir. Öğretmenin ileride öğrencinin iyiliğine olabilecek bir yönelimde bulunacağına inanır." (Ö1)

"Eee ilk olarak öğretmenin rolünü alırdım. Çünkü çocuklar çok rol model olarak alıyor. Ben öğrenciyken öğretmenim akademik alanda başarılı olursam iyi bir kariyer yapabileceğimi söyledi." (Ö7)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; akademik özgüven, öğrencilerin meslek seçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Yüksek özgüvene sahip öğrenciler, sevdiği ve ilgi duyduğu alanlarda kariyer yapmaya daha eğilimliken, özgüveni düşük olanlar daha güvenli ve toplumsal olarak kabul gören meslekleri tercih etmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Başarıya ulaşabileceğimi düşündüğüm için istediğim mesleği seçebildim."(Ö1)

"Kendi yeteneklerime güveniyorum, bu yüzden sevdiğim mesleği seçiyorum."(Ö5)

"Okulda kazandığım başarı, meslek seçimimde cesaret verdi."(Ö7)

"Akademik özgüvenim düşük, bu yüzden güvenli meslekleri tercih ediyorum."(Ö8)

4.3.2. Lise Seçiminin Öğrenci Üzerindeki Etkileri

Lise seçiminin öğrenci üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Öğrencilerinizin bir üst eğitim kurumu olan liseler hakkında bilgi sahibi olmaları sizce neden önemlidir. Bu önemin öğrenciler sizce ne kadar farkındalar?" soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.12'de sunulmuştur.

Tablo 4.12 Lise Seçiminin Öğrenci Üzerindeki Etkilerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 11	"Öğrencilerinizin bir üst eğitim kurumu olan liseler hakkında bilgi sahibi olmaları sizce neden önemlidir. Bu önemin öğrenciler sizce ne kadar farkındalar?"		f
Tema 11	Lise Seçiminin Öğrenci Üzerindeki Etkileri		
Kodlar	Öğrenciler liseler hakkında yeterince bilgi sahibi değiller.	Ö1, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9, Ö10, Ö12	7
	Öğrenciler lise seçiminin ve üniversiteye geçişin önemini anlamıyorlar.	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö13	6
	Rehberlik hizmetlerinin yetersizliği nedeniyle farkındalık eksikliği.	Ö2, Ö6, Ö7, Ö12	4
	Aile desteği ve bilgilendirme eksikliği.	Ö10, Ö15	2
	Lise seçimi, öğrencinin kariyerine ve geleceğine yön verir.	Ö1, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö12, Ö13	7
	Yanlış okul seçimi özgüven kaybına ve başarısızlığa yol açabilir.	Ö9, Ö13, Ö15	3
	Öğrencilerin kariyer hedeflerine uygun okul seçimi yapılabilmesi için rehberlik gereklidir.	Ö2, Ö5, Ö6, Ö9, Ö12, Ö15	6
	Öğrencilerin doğru okul seçimiyle üniversiteye hazırlıkları daha sağlam olur.	Ö5, Ö6, Ö9, Ö10	4

Tablo 4.12 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar

sırasıyla Öğrenciler liseler hakkında yeterince bilgi sahibi değiller. (7), Lise seçimi, öğrencinin kariyerine ve geleceğine yön verir.(7), Öğrenciler lise seçiminin ve üniversiteye geçişin önemini anlamıyorlar. (6), Öğrencilerin kariyer hedeflerine uygun okul seçimi yapabilmesi için rehberlik gereklidir(6), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin, liseler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, onlara okul seçimi konusunda eksik bir perspektif sunar. Bu bilgi eksikliği, öğrencilerin daha bilinçli seçimler yapmalarını engelleyebilir ve liseye geçişte karşılaştıkları zorlukları artırabilir. Bu değerlendirmemizi destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

“Öğrenciler bir üst eğitim kurumu olan liseler hakkında yeterince bilgi sahibi olsalar, gidebilecekleri okulları daha iyi tanır ve hayata daha iyi hazırlanır.” (Ö4)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrenciler lise seçiminin, üniversiteye geçiş sürecini doğrudan etkileyen bir karar olduğunu çoğu zaman fark etmiyorlar. Bu farkındalık eksikliği, onların gelecekteki kariyerlerini etkileyebilir çünkü doğru okul seçimi, üniversiteye girişte ve meslek seçiminde önemli bir rol oynar. Bu değerlendirmemizi destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

“Sekizinci sınıfın başında... neden LGS'ye girmeleri veya girmemeleri gerektiğini de bilmiyorlar.” (Ö2)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; rehberlik hizmetlerinin yetersizliği, öğrencilerin lise seçiminde yeterli rehberlik almasını engeller. Bu, öğrencilerin doğru seçimler yapamamalarına ve potansiyellerini gerçekleştirememelerine yol açabilir. Rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi, öğrencilere bu konuda daha fazla bilgi ve destek sunulmasına yardımcı olacaktır. Bu değerlendirmemizi destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

“Rehber öğretmenler çok fazla bilgilendirme yapamıyorlar.” (Ö2)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; ailelerin de çocuklarının eğitim hayatı ve okul tercihi konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları, öğrencilerin daha bilinçli kararlar almalarını engeller. Bu durum, öğrencilerin doğru tercihler

yapmalarını zorlaştırır ve sonuçta yanlış okul seçimleri, başarısızlık ve hayal kırıklığına yol açabilir. Bu değerlendirmemizi destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

“Çocuklar ve aileler bu konuda zayıf... Ailelerin çocuklarının okul tercihi konusunda yeterli bilgi sahibi olmaması, bu süreci zorlaştırabilir.” (Ö10)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; lise seçimlerinin gelecekteki kariyer ve üniversite başarıları üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu açıktır. Öğrencilerin yeteneklerine ve hedeflerine uygun bir okul seçmesi, başarılı bir kariyerin temellerini atmalarına yardımcı olabilir. Ancak yanlış bir seçim, kariyer yolculuğunu olumsuz etkileyebilir. Bu değerlendirmemizi destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

“Lise seçimi, öğrencinin kariyerine ve geleceğine yön verir, doğru seçim yapmazsanız bu başarısızlığa yol açabilir.” (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; yanlış okul seçimi öğrencilerin hem akademik hem de psikolojik olarak olumsuz etkilenmelerine neden olabilir. Uygun olmayan bir okul, öğrencinin özgüven kaybı yaşamasına ve okul hayatında başarısız olmasına sebep olabilir, bu da uzun vadede motivasyon kaybına yol açar. Bu değerlendirmemizi destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

“Yanlış okul seçimi, özgüven kaybına ve başarısızlığa yol açabilir.” (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; rehberlik hizmetleri, öğrencilerin kendi yeteneklerine ve kariyer hedeflerine uygun okulları seçmelerini sağlamalıdır. Rehber öğretmenlerin aktif rehberlik sunması, öğrencilerin daha bilinçli ve geleceğe dönük seçimler yapmalarına yardımcı olabilir. Bu değerlendirmemizi destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

“Öğrencilerin kariyer hedeflerine uygun okul seçimi yapabilmesi için rehberlik gereklidir.” (Ö6)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; lisede yapılan doğru tercihler, üniversiteye hazırlık sürecini büyük ölçüde etkiler. Doğru bir lise, öğrencilerin üniversiteye giriş sınavlarına daha etkili bir şekilde hazırlanmalarını sağlar. Böylece öğrencilerin hem akademik başarıları hem de gelecek planları sağlam bir temel üzerine

inşa edilebilir. Bu değerlendirmemizi destekleyen doğrudan öğretmen ifadelerinden birisi şudur.

“Doğru okul seçimi, üniversiteye hazırlıkları daha sağlam hale getirir.” (Ö5)

4.3.3. Branşlar Arası İş Birliği ve Mesleki Rehberlikte Karşılaşılan Zorluklar

Branşlar arası iş birliği ve mesleki rehberlikte karşılaşılan zorlukları ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, “Diğer öğretmenlerden fen derslerinde mesleki rehberlik kapsamında yardım alıyor musunuz? Örneklendirebilir misiniz” soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.13'de sunulmuştur.

Tablo 4.13 Branşlar Arası İş Birliği ve Mesleki Rehberlikte Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem	“Diğer öğretmenlerden fen derslerinde mesleki rehberlik kapsamında yardım alıyor musunuz? Örneklendirebilir misiniz?”		f
12			
Tema 12	Branşlar Arası İş Birliği ve Mesleki Rehberlikte Karşılaşılan Zorluklar		
Kodlar	Diğer öğretmenlerden yardım alınması	Ö1, Ö2, Ö9, Ö14, Ö15	9
	Ortak konu alanlarında işbirliği ve ders içi uygulamalar	Ö6, Ö10, Ö12, Ö15	7
	Ders zamanlarının çakışması	Ö2, Ö6, Ö12, Ö15	6
	Müfredatın işbirliğine uygun olmaması	Ö4, Ö6	2
	Öğretmenlerin müsait olmaması	Ö2, Ö5, Ö12	4
	Mesleklerin tanıtımı için ders içi rehberlik	Ö1, Ö9, Ö12, Ö15	6
	Öğrencilerin kariyer planlaması ve yönlendirilmesi	Ö3, Ö7, Ö12, Ö13	4
	Öğrencilere mesleki ilgi ve yönelim kazandırılması	Ö1, Ö9, Ö13	4
Öğrencilerin kariyer seçimlerinde rehberlik sağlanması	Ö7, Ö12, Ö13	5	

Tablo 4.13 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Diğer öğretmenlerden yardım alınması (9), Ortak konu alanlarında işbirliği ve ders içi uygulamalar (7), Ders zamanlarının çakışması (6), Mesleklerin tanıtımı için ders içi rehberlik (6), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin ses konusu gibi spesifik konularda, müzik öğretmeni gibi alanında uzman kişilerle etkileşimde bulunarak konuya derinlemesine hâkim olabildikleri vurgulanıyor. Bu tür işbirlikleri öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına ve ilgili meslekler hakkında daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olmaktadır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesela bir müzik öğretmeni ses konusu olduğu zaman sesleri birebir, bir müzik dersinde kullanılan aletlerin hangi frekanslarda hangi nota çıktığıyla ilgili konu kısımları ve ilerde bunları öğrendiği zaman hangi mesleklere yönelebileceğini bizzat diğer branş öğretmenleri gelip sınıf ortamında." (Ö1)

"Yine diğer öğretmenlerden zaman zaman destek alıyoruz." (Ö12)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; ortak konular üzerinden yapılan işbirliği, öğretmenlerin derslerde farklı branşlardan gelen bilgileri birleştirerek öğrenciler için daha zengin ve kapsamlı içerikler sunmalarını sağlıyor. Örneğin, ses ve frekans gibi konuların müzik öğretmeniyle birlikte işlenmesi, konunun hem teorik hem de uygulamalı boyutlarını daha verimli hale getiriyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bazen ses konularında müzik öğretmeninden destek aldığım oluyor ya da sosyal bilgiler öğretmeni ile mevsimler ünitesinde ortak konumuz olduğu için bilgisine başvuruyorum." (Ö6)

"Mesela sesin yüksekliği nedir? Sesin frekansı nedir? Yani bu birebir çocuğun karşısında uygulamalı şekilde yapmak. Evet, en ideali bu ama dediğim gibi ne yazık ki dersler çakışıyor." (Ö2)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; zaman yönetimi, branşlar arası işbirliği için büyük bir engel oluşturuyor. Öğretmenler, ders saatlerinin çakışması yüzünden birbirleriyle işbirliği yapabilse de bu durum çok sık gerçekleşmiyor. Zamanlama açısından daha esnek bir sistemin oluşturulması gerektiği vurgulanıyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Şimdi ideali bu ama gerçeğe vuracak olursak denk gelemiyoruz. Yani mesela sosyal bilgiler dersi öğretmenin o an dersi oluyor olmuyor." (Ö2)

"Evet, yani arkadaşlarla eğer denk gelirse... bu şekilde bahsediliyordu." (Ö10)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; müfredatın, branşlar arası işbirliğine yeterince açık olmadığı ve öğretmenlerin yoğun programları nedeniyle işbirliği yapmanın zorlaştığı belirtiliyor. Müfredatın esnekliği artırılmalı ve öğretmenlerin işbirliği yapabilmesi için daha fazla fırsat yaratılmalıdır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Konularla müfredat belki buna çok uygun olmadığı için ya da öğretmenlerimiz müsaitlik durum oluşmadığı için..." (Ö4)

"Yoğun bir program olduğu için hocam onlara çok ağırlık veremiyoruz açıkçası." (Ö5)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin meslek seçimlerine yönelik yönlendirilmesi ve mesleklerin tanıtımı, derslerdeki işbirliği ile gerçekleşiyor. Örneğin, müzik öğretmeni ile yapılan işbirliği sayesinde öğrenciler, ses konusunun mesleki boyutları hakkında bilgi sahibi olabiliyorlar Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Öğretmen rehberi ile iş birliği yoluyla bireysel görüşmeler düzenliyoruz." (Ö8)

"Mesela bir müzik öğretmeni ses konusu olduğu zaman sesleri birebir, bir müzik dersinde kullanılan aletlerin hangi frekanslarda hangi nota çıktığıyla ilgili konu kısımları..." (Ö1)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin kariyer seçimlerinde öğretmenlerin rehberlik etmesi önemlidir. Beden eğitimi ve güzel sanatlar gibi alanlarda uzman öğretmenlerle yapılan işbirlikleri, öğrencilerin doğru meslek seçimlerini yapmalarına olanak tanıyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Gerçekten başarılı olmuştu ama daha sonrasında hani konularla müfredat belki buna çok uygun olmadığı için..." (Ö4)

"Beden eğitimi öğretmenimizle iletişime geçti. Yine güzel sanatlarda okumak isteyen bir öğrencimiz müzik öğretmeniyle iletişime geçti." (Ö13)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; meslek tanıtımları, öğretmenler için derslerde öğrencilerin meslekleri tanımlarını sağlamak için önemli bir fırsat oluşturuyor. Müzik gibi derslerde, sesin fiziksel özellikleri ve frekansları gibi

konularda uzman öğretmenlerin katkıları, öğrencilerin bu mesleklere yönelik ilgilerini artırıyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesela bir müzik öğretmeni ses konusu olduğu zaman sesleri birebir, bir müzik dersinde kullanılan aletlerin hangi frekanslarda hangi nota çıktığıyla ilgili..." (Ö1)

"O zaman çocuklarımıza bizzat meslekleri tanıtmaya yönelik bilgilendirme yapabiliyoruz." (Ö12)

4.3.4. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kariyer Yönlendirmedeki Rolü

Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin kariyerleri üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrenci üzerinde mesleğe yönelimde diğer branş öğretmenlerine göre etkisini karşılaştırabilir misiniz?" sorusu yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.14'de sunulmuştur.

Tablo 4.14 Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kariyer Yönlendirmedeki Rolüne İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 13	"Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrenci üzerinde mesleğe yönelimde diğer branş öğretmenlerine göre etkisini karşılaştırabilir misiniz?"		f
Tema 13	Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Kariyer Yönlendirmedeki Rolü		
Kodlar	Çok yönlü branşlar	Ö1, Ö12, Ö2, Ö6, Ö13	5
	Somut ve hayatla bağlantılı örnekler	Ö5, Ö2, Ö9, Ö7, Ö13	5
	Meslek çeşitliliği ve yönlendirme	Ö6, Ö14, Ö3, Ö12	4
	İlgi alanlarına göre yönlendirme	Ö4, Ö7, Ö13	4
	Güçlü iletişim ve güven	Ö9, Ö15	2
	Fen öğretmenin rehberliği	Ö2, Ö7, Ö5	3
	Bilimsel düşünme becerisi	Ö2, Ö8, Ö12	3
	Kariyer yelpazesi ve yönlendirme	Ö6, Ö14, Ö8	3

Tablo 4.14 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Çok yönlü branşlar(5), Somut ve hayatla bağlantılı örnekler(5), Meslek çeşitliliği ve yönlendirme (4), İlgi alanlarına göre yönlendirme(4), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri öğretmeni, öğrencilerin meslek seçimine daha geniş bir perspektiften yaklaşabilir çünkü dersleri hem sayısal hem de sözel alanlarla ilişkilidir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen dersine bir basit makineler konusunu işlerken, eee oradaki bir inşaat yapılan bir sistemi ya da bir mühendislikte yapılan bir sistemi anlatabiliyoruz ve çocuğun kafasını daha farklı bir şekilde şekillenebiliyor." (Ö5)

"Fen bilimleri öğretmeni birçok meslek dalına hitap ettiği için mesleğe yönlendirmede diğer branşlara göre daha fonksiyonel bir branştır diyebilirim." (Ö6)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri, öğrencilerin doğrudan karşılaştıkları olgular üzerinden işlemekte ve bu da onların daha etkili bir şekilde meslekleri keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen bilimleri, öğrencilerin ilgisini çeker çünkü soyut kavramlar yerine somut kavramlarla ilgileniriz. Mesela canlı bilimi, fiziksel kanunlar gibi..." (Ö2)

"Çocuklar fen dersinde hayatın her alanında fen bilimlerinin olduğunu görüyor ve bu onları daha fazla etkiliyor." (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri öğretmeni, farklı disiplinleri kapsayarak öğrencilere birden fazla meslek alanını tanıtabilir ve yönlendirebilir. Bu, öğrencilerin kariyer seçimlerinde daha bilinçli kararlar almalarını sağlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen öğretmeni, biyoloji, kimya ve fizik alanlarında öğrenciyi yönlendirebilir ve bu alanlar çok geniş bir kariyer yelpazesi sunar." (Ö12)

"Fen bilimleri, hem biyoloji hem kimya hem de fizik alanlarında öğrencileri farklı mesleklerde yönlendirebilir." (Ö6)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri, öğrencilerin farklı alanlara olan ilgilerini gözlemleyip, buna göre meslek seçimlerinde daha etkili yönlendirme yapılmasını sağlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen bilimleri dersinde, öğrencinin ilgi alanlarına göre yönlendirme yapmak daha doğru olabilir." (Ö7)

"Fen dersinin çeşitli alanları olduğu için öğrencilerin ilgi alanlarına göre çok farklı meslek seçeneklerini keşfetmelerini sağlıyoruz." (Ö4)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencinin öğretmeniyle güvenli bir bağ kurması, öğretmenin meslek seçimindeki rehberliğini güçlendirir. Bu durum, fen bilimleri öğretmenlerinin daha etkili bir yönlendirme yapmalarını sağlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Eğer çocuk öğretmenini seviyorsa, hangi branş olursa olsun öğretmenin söylediğini daha çok alıyormuş gibi geliyor." (Ö10)

"Öğrenciyle aradaki samimiyet çok önemli. Fen öğretmenin etkisi diğer branşlara göre daha fazla olabilir çünkü biz hayatla iç içeyiz." (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri öğretmenleri, sadece bilgiyi aktarmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencilerinin gelişimlerini izleyerek onları doğru meslek yollarına yönlendirebilirler. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen öğretmeni, öğrencilerin gelişimini daha iyi gözlemleyerek yönlendirme yapabilir. Hem sayısal hem de sözel yönleriyle çocukları yönlendirebilirsiniz." (Ö4)

"Fen bilimleri öğretmenleri öğrencilerin kendilerini keşfetmelerine yardımcı olabilir, hangi alanda yetenekli olduklarını gösterebilir." (Ö2)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri, öğrencilerin analitik düşünme yeteneklerini güçlendirerek, meslek seçimlerinde daha bilinçli seçimler yapmalarını sağlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen bilimleri, öğrencilerin bilimsel düşünme yeteneklerini geliştirir, bu da onların meslek seçimlerinde daha bilinçli olmalarını sağlar." (Ö2)

"Fen derslerinde öğrenciler bilimsel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirir, bu da onları farklı meslek alanlarına yönlendirir." (Ö12)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen bilimleri, çok çeşitli kariyer seçenekleri sunduğu için, öğrencilerin farklı alanları keşfetmelerini sağlar ve bu da meslek seçiminde önemli bir etki yapar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen bilimleri derslerinde, biyoteknoloji veya uzay bilimleri gibi meslekler hakkında bilgi veririz, bu da öğrencinin meslek seçiminde etkili olur." (Ö13)

"Fen bilimleri, hem biyoloji, kimya hem de fizik gibi alanlarla öğrencilere geniş bir kariyer seçeneği sunar." (Ö6)

4.4. Mesleki Rehberlik ve Bilgilendirme Çalışmaları

4.4.1. Meslek Tanıtımı ve Meslek Seçiminde Rehberlik

Ders sırasında fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçimine ve tanıtımına yönelik yaptığı rehberlik faaliyetlerinin ortaya çıkarılması amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Fen bilimleri derslerinin işlenişinde mesleki rehberlik kapsamında yaptığınız çalışmalar nelerdir?" sorusu yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.15'de sunulmuştur.

Tablo 4.15 Meslek Tanıtımı ve Meslek Seçiminde Rehberliğe İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Proble 14	"Fen bilimleri derslerinin işlenişinde mesleki rehberlik kapsamında yaptığınız çalışmalar nelerdir?"		f
Tema 14	Meslek Tanıtımı ve Meslek Seçiminde Rehberlik		
Kodlar	Ders Konuları ve Meslek Bağlantısı	Ö1, Ö3, Ö6, Ö8, Ö10, Ö12, Ö15	7
	Meslek Seçimleri ve Kariyer Yönlendirmesi	Ö6, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11, Ö15	6
	İlgi ve Yetenek Bazlı Yönlendirme	Ö2, Ö5, Ö14	3
	Bireysel Tavsiye ve Yönlendirme	Ö5, Ö14	2
	Rehberlik Faaliyetleri ve Meslek Tanıtımı	Ö2, Ö6, Ö14	3
	Yetersiz Kaynak ve Resmi Çalışmalar	Ö2, Ö4	2

Tablo 4.15 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Ders Konuları ve Meslek Bağlantısı (7), Meslek Seçimleri ve Kariyer Yönlendirmesi(6), İlgi ve Yetenek Bazlı Yönlendirme (3), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, fen bilimleri derslerinde işledikleri konuları mesleklerle ilişkilendiriyorlar. Bu yaklaşım, öğrencilerin dersin pratiğe dayalı yönlerini daha iyi anlamalarını sağlar. Öğretmenler, ders sırasında meslekleri tanıtmakta ve konuları bu mesleklerle ilişkilendirerek daha anlamlı hale getirmeye çalışmaktadır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Hangi konuyu işliyorsam o konuyu ilgilendiren meslek dallarından ve o mesleklere ulaşmak için gidilecek okul türlerinden bahsediyorum." (Ö1)

"Biyoteknoloji işliyoruz işte genetik mühendisliği ve biyoteknoloji moleküler biyoloji hakkında bilgi verebiliyoruz." (Ö3)

"Mesela yakın zamanda deprem oldu tabi onunla ilgili... Mühendisliği örnek veriyorsunuz şehir kurulumlarıyla ilgili mesela düzgün planlamanın olması gerektiğini." (Ö10)

"Öğrencilere meslek tanımları yapıyoruz. Sonunda konu işlerini o konuyla alakalı mesleklerin tanımlarını yapıyoruz." (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenlerin öğrencilere meslek seçiminde yardımcı olmak için kariyer rehberliği yapmalarını kapsar. Öğrencilerin gelecekteki kariyer seçimlerine dair yönlendirme yapılır. Öğretmenler, öğrencilere meslekler hakkında bilgi vererek onların daha bilinçli seçimler yapmalarını sağlamaya çalışıyorlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Öğrencilere farklı meslek grupları tanıtılır ve bu mesleklerin gerektirdiği eğitim süreçleri, iş imkanları hakkında bilgi verilir." (Ö6)

"Meslekleri tanıtıyorum... Meslekler hakkında ne kadar bilgi sahibi olduklarını, okuyacakları okulların bunlarla ne kadar ilişkili olduğundan bahsettim." (Ö11)

"Elektrik mühendisliği, teknikerlik, proje müdürlüğü gibi alanlarla kim ilgileniyor? Mühendislik temeli olarak ilgileniyor." (Ö15)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenlerin öğrencilerin ilgi alanlarına ve yeteneklerine dayalı olarak meslek önerileri yapmalarını ifade eder. Öğrencilerin belirli alanlarda gösterdikleri ilgi ve merak doğrultusunda, öğretmenler

onları daha ilgili oldukları meslek alanlarına yönlendirmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesela bir öğrenci fizik konusunda bu atom bombasıdır. Atomdur fiziktir, onun aşırı derecede bir merakı var bu konuda onu şu şekilde yönlendiriyoruz." (Ö5)

"Biyolojiye ilgi duyan bir öğrenciye biyoteknoloji veya genetik mühendisliği gibi alanlar hakkında bilgiler sunuyorum." (Ö14)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, öğrencilere bireysel olarak meslek seçimleri hakkında tavsiyelerde bulunarak onlara yol göstermektedirler. Öğrencilerle yapılan bireysel görüşmelerde, öğretmenler onların potansiyel meslekleri keşfetmelerine yardımcı olmaktadır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bir defter tutması gerektiğini, bir ajanda ve bütün planladıkları proje tasarladıklarını yazarak elinde kalması gerektiğini söyledim." (Ö5)

"Öğrencilerle bireysel görüşmeler yaparak, hangi fen bilimleri alanlarında yetenekli ve hangi mesleklerde daha başarılı olabileceklerini keşfedebilmelerine yardımcı oluyorum." (Ö14)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenlerin mesleki rehberlik faaliyetleri kapsamında meslekleri tanıttıkları ve öğrencileri bilgilendirdikleri durumları kapsar. Öğretmenler, derslerde ve okul dışında meslekleri tanıtarak, öğrencilerin mesleki hedefler hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadırlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Biz aslında mesleki rehberlik kapsamında resmi olarak veya kağıt üzerinde herhangi bir çalışma yapmıyoruz fakat... Öğrencinin hangi mesleğe daha yatkın olduğunu anlayabiliyorsunuz ve öğrenciye tavsiyede bulunuyorsunuz." (Ö2)

"Meslekleri tanıtıyorum... Hangi mesleği yapmak istediklerini, meslekler hakkında ne kadar bilgi sahibi olduklarını, okuyacakları okulların bunlarla ne kadar ilişkili olduğundan bahsettim." (Ö11)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenlerin mesleki rehberlik çalışmalarında eksiklikler ve resmi rehberlik faaliyetleriyle ilgili zorlukları ifade eder. Öğretmenler, mesleki rehberlik çalışmalarının yetersiz olduğunu ve resmi

rehberlik sistemlerinin eksikliklerinden bahsetmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesleki rehberlik kapsamında resmi olarak veya kağıt üzerinde herhangi bir çalışma yapmıyoruz..." (Ö2)

"Türkçe'nin çok önemli olduğunu bildiğim için mutlaka bir paragraf her gün ya da her hafta... Sözel arkadaşlarımızın da gerçekten LGS sınavında daha etkili olduklarını görüyoruz." (Ö4)

4.4.2. Yaş ve Gelişim Düzeyine Göre Meslek Yönlendirmesi

Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilere hangi yaş ve gelişim dönemlerinde daha çok yönlendirme yaptıklarının ortaya çıkarılması amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Derslerinizi göz önüne aldığınızda genel olarak meslekler hakkında bilgilendirmeler ve bu mesleklere ulaşmak adına gidilebilecek okul türleri hakkında öğrencilerinize yaptığınız bilgilendirmeleri en çok hangi sınıf düzeyinde ve konularda yapmaktasınız?" soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.16'de sunulmuştur.

Tablo 4.16 Yaş ve Gelişim Düzeyine Göre Meslek Yönlendirmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 15	"Derslerinizi göz önüne aldığınızda genel olarak meslekler hakkında bilgilendirmeler ve bu mesleklere ulaşmak adına gidilebilecek okul türleri hakkında öğrencilerinize yaptığınız bilgilendirmeleri en çok hangi sınıf düzeyinde ve konularda yapmaktasınız?"		f
Tema 15	Yaş ve Gelişim Düzeyine Göre Meslek Yönlendirmesi		
Kodlar	Genel Meslek Bilgilendirmesi ve İlgi Gelişimi	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö8, Ö12	6
	Yoğun Yönlendirme ve Karar Süreci	Ö2, Ö4, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö15	8
	Bilim, Tıp ve Mühendislik Yönlendirmeleri	Ö3, Ö4, Ö6, Ö12	4
	Sanat ve Teknik Meslekler	Ö5, Ö7, Ö10, Ö14	5
	Ergenlik ve Karar Verme Süreci	Ö9, Ö11, Ö13	3
	Erken Dönem Kararsızlık ve İlgi Gelişimi	Ö4, Ö5, Ö12	3
	Öğrencilerin Kendini Keşfetmesi ve Geleceğe Hazırlık	Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö10	5
	Lise ve Üniversite Seçimleri ile Meslek İlişkisi	Ö2, Ö6, Ö9, Ö10	4

Tablo 4.16 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Yoğun Yönlendirme ve Karar Süreci(8), Genel Meslek Bilgilendirmesi ve İlgi

Gelişimi(6), Sanat ve Teknik Meslekler 5), Öğrencilerin Kendini Keşfetmesi ve Geleceğe Hazırlık (5) olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, daha erken sınıflarda öğrencilerle meslekler hakkında sohbetler eder, ancak bu konuşmalar genellikle yüzeysel olur. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Biz genelde yedinci sınıftan başlıyoruz. Tabi alt kademelerde de bu soruları sorup yüzeysel olarak dinleyebiliyoruz." (Ö1)

"Beşte daha çok çocukları tanıma yönünde gidiyor. İlgi alanları doğrultusunda fenemi ağırlıklı işte sözel mi ağırlıklı ya da ne bileyim... Beşten itibaren gözlemlemeye başlıyoruz." (Ö5)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; özellikle 8. sınıf öğrencilerin meslek seçimlerine yönelik ciddi yönlendirmelerin yapıldığı dönemi temsil eder. Öğrenciler, bu dönemde gelecekteki eğitim ve kariyer yolculukları hakkında daha bilinçli kararlar almaya başlarlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Sekizinci sınıf çok kritik. Öğrencinin kendini tanıması çok önemli... Sekizinci sınıfta hem olgunlaştığı için hem de yol ayrımına geldiğini hissettiği için daha çabuk kavrayabiliyor." (Ö2)

"Sekizinci sınıf aslında mezun olacaklar ve bir sonraki eğitim aşamasına geçecekler. Bundan dolayı biraz daha meslek liselerine gitme yönünde telkin veriyorum." (Ö10)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen ve sağlık alanlarına dair meslek yönlendirmeleri, genellikle 6. ve 7. sınıflarda öğrencilerle yapılan derinlemesine tartışmalarda yer bulur. Öğrenciler, bilimsel ve teknik kariyer yolları hakkında daha fazla bilgi edinmeye başlarlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesela 6.sınıfta sitemler konusunda işlerken, mesela bir endokrinoloji doktoru diyoruz işte doktorların da kendi arasında uzmanlaşabileceğini..." (Ö3)

"Çocuklar biz böyle devamlı konuştuğumuz için bir süre sonra gelip öğretmenim işte benim böbreğim ağrıyor. Sizce neden gibi... okulun doktoru fen bilgisi öğretmenidir." (Ö12)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin yaratıcı ve teknik alanlarda meslek seçimlerine yönelik yönlendirmeler daha çok 7. ve 8. sınıflarda yapılır. Öğrencilerin sanat, tasarım ve mühendislik gibi alanlardaki potansiyelleri

hakkında farkındalık kazandırılmaya çalışılır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Yedinci sınıfta bayağı bir şekilleniyor. Sekizde artık yönlendirmeler başlıyor... Eğer çocuk sayısal ağırlıklıysa fen ağırlıklıysa daha çok akademik yönde onu yönlendirmeye çalışıyoruz." (Ö5)

"Mesela bir direk doktorluk değilde doktorların da alt bilim dallarının olduğunun vurgusunu bile yapabiliyoruz." (Ö3)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin ergenlik dönemi, meslek seçimi konusunda daha bilinçli hale gelmeye başladıkları ancak hala kararsız olabildikleri bir dönemdir. Bu dönemde yapılan yönlendirmeler, öğrencilerin kendi ilgi alanlarını keşfetmelerine yardımcı olur. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Sekizinci sınıf biraz daha meslek seçiminde daha etkili oluyor çünkü soyut düşünceye biraz daha idrak ettikleri için." (Ö4)

"Ergenlik ve kararsızlık dönemi, öğrencilerin meslek seçiminde daha fazla rehberlik alması gerektiği bir dönemdir." (Ö13)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin geleceğe dair ne yapmak istediklerini keşfetmeleri ve bu süreçte yönlendirilmelerinde öğretmenler önemli bir rol oynar. Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanıma, daha sonra meslek alanları hakkında karar verme sürecinde onlara yardımcı olma amacını güder. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Sekizinci sınıfta daha fazla oluyor... öğrencilerin ilgi ve yetenekleri neyi gerektiyorsa o konuda bazı mesleki yönelimlerde telkinlerde bulunabiliyoruz." (Ö1)

"Yedinci ve 8. sınıflarda genellikle meslekler hakkında daha fazla bilgi verilmektedir." (Ö6)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin lise ve üniversite seçimlerinin meslekle ilişkisi üzerinde yapılan yönlendirmeler genellikle sekizinci sınıfta yoğunlaşır. Bu dönemde öğrenciler, lise eğitiminin ardından hangi alanda eğitim alacaklarına karar verirler. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Sekizinci sınıfta öğrenciler aslında bir yol ayrımında, meslek lisesine mi gidecek yoksa akademik olarak devam mı edecek?" (Ö2)

"Sekizinci sınıfta daha çok yönlendiriyorum... çünkü o meslek lisesine veya akademik okullara yönlendirme daha önemli." (Ö10)

4.4.3. Öğretmenlerin Mesleki Rehberlik Yaklaşımları

Öğretmenlerin mesleki rehberlik yaklaşımlarının otaya çıkarılması amacıyla araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine, "Derslerinizi planlarken konuya özgü bir mesleki rehberlik kapsamında hazırlığınız oluyor mu? Nasıl bir hazırlık yapıyorsunuz?" soruları yöneltilmiş ve görüşleri kaydedilmiştir. Katılımcılardan, yanıtlarını nedenleriyle birlikte örnekler sunarak açıklamaları istenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilerek kodlar oluşturulmuş ve ilgili kodlar Tablo 4.17'de sunulmuştur.

Tablo 4.17 Öğretmenlerin Mesleki Rehberlik Yaklaşımlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 16	"Derslerinizi planlarken konuya özgü bir mesleki rehberlik kapsamında hazırlığınız oluyor mu? Nasıl bir hazırlık yapıyorsunuz?"		f
Tema 16	Öğretmenlerin Mesleki Rehberlik Yaklaşımları		
Kodlar	Spontane Meslek Tanıtımları	Ö3, Ö5, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12, Ö15	7
	Konu İçeriğine Dayalı Planlı Meslek Tanıtımları	Ö2, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9	5
	Önceden Planlı Hazırlık ve Araştırmalar	Ö2, Ö6, Ö8	3
	Spontane ve Anlık Meslek Tanıtımları	Ö3, Ö10, Ö12	3
	Öğrencilerin Mesleklerle İlgili Soruları ve İlgi Alanları	Ö3, Ö5, Ö9, Ö13	4
	Gerçek Hayattan Örneklerle Meslek Tanıtımı	Ö4, Ö9, Ö15	3
	Meslek Sahiplerini Okula Davet Etme ve Etkileşim	Ö15	1
	Meslekle İlgili Gerçek Dünya Etkileşimleri (Geziler vb.)	Ö15	1

Tablo 4.17 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Spontane Meslek Tanıtımları(7), Konu İçeriğine Dayalı Planlı Meslek Tanıtımları (5), Öğrencilerin Mesleklerle İlgili Soruları ve İlgi Alanları (4), olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler ders sırasında anlamlık olarak meslekleri gündeme getirmeleriyle ilgilidir. Bu yaklaşımda öğretmenler, öğrencilere meslekler hakkında bilgi verirken, dersin içeriğine bağlı olarak spontane bir şekilde bu bilgileri sunmaktadırlar. Öğretmenler, dersin akışına göre öğrencilere meslekler hakkında bilgi veriyor, bazen bu tanıtımlar öğrenci soruları veya dersin konusuyla ilişkili olarak ortaya çıkabiliyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Ben artık mesleğimde 29. yılımı çalışıyor olduğum için... bazen ders öğrencilerin sorularına göre de yönlenebiliyor." (Ö3)

"Mesela bir öğrencime proje ödevi olarak vermiştim. Bu proje ödevi hakkında onun onunla ilgili bilgiler vererek bütün sınıfı bilgilendiriyorsunuz." (Ö5)

"Çocuklar Beyin fırtınası yapıyorlar... ve yerinde hiç spontane durup dururken ya lastikçide aslında basınç konusunda işlerken işte o lastik şişiren ustanın aslında bu işin uzmanı olduğunun farkında bile olmasa da..." (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler dersin konularına göre planlı olarak meslekleri tanıtır. Öğretmenler, belirli bir konu kapsamında öğrencilerin ilgisini çekebilecek meslekleri bilerek ve önceden planlayarak tanıtılmaktadır. Öğretmenler, ders müfredatındaki konuları işlerken, konuya uygun meslekleri öğretim planına dahil ederler. Bu yaklaşım, dersin içeriğiyle doğrudan bağlantılıdır ve öğrencilerin ilerideki kariyer seçimlerine rehberlik eder. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Örneğin, kimya endüstrisi konusunda kimya mühendisliği, kimya teknikerliği, kimya öğretmenliği gibi ders kitabında müfredatta yer alan yerler de var. O zaman da onlardan bahsedebiliyoruz." (Ö2)

"Mesela elektrik ünitesiydi... bunları çocuk yaparak yaşayarak öğrendiği için çok dikkatini çektiğinden... 'aaa evet nasıl bulunduğunu şimdi daha iyi anlıyorum' gibi söyleyebiliyor." (Ö5)

"Evet, ders planlarında her konuya özgü meslekler hakkında bilgi veriliyor. Örneğin, kimya dersinde kimyagerliği, biyoloji dersinde doktorluğu veya ekoloji alanındaki meslekleri tanıtmak gib." (Ö8)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler ders öncesi mesleklerle ilgili araştırmalar yaparak derslerini planlamaktadır. Bu, öğretmenin mesleklerle ilgili belirli bilgileri öğrencilerine sunabilmek için önceden hazırlık yapmalarını içerir. Öğretmenler, özellikle dersin konusuna uygun meslekleri tanıtmadan

önce araştırmalar yaparak daha ayrıntılı ve doğru bilgiler vermeye özen gösterirler. Bu hazırlık, öğrencilere daha kapsamlı bir mesleki rehberlik sağlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bu kesinlikle oluyor aslında en azından kafanızda tasarlıyorsunuz. Örneğın, sıvı basıncını anlatırken bir yandan da iş makinaların çalışmasını..." (Ö2)

"Evet, konuyla ilgili uygun meslekler hakkında halihazırda araştırma yapıyorum. Mesela kimya konuları işlerken kimyagerlik, biyoloji konuları sırasında biyoteknoloji veya tıp gibi mesleklerle ilgili bilgiler verilmektedir." (Ö6)

"Kimya ve biyoloji derslerinde başarılı olan bir öğrenciye, tıp, biyoteknoloji veya kimya mühendisliği gibi alanlarda kariyer yapabilmesi için hangi adım atması gerektiği hakkında bilgi veriyorum." (Ö14)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler ders sırasında spontane olarak mesleklerle ilgili bilgiler sunmaktadır. Bu yaklaşımda öğretmenler, meslekleri anlatırken hazırlıksız bir şekilde, derse uygun anlarda öğrencilerin ilgisini çekerler. Öğretmenler, bazen dersin doğal akışında, öğrenci sorularına ya da konuya dair yapılan bağlantılara göre meslek tanıtımlarını spontane bir şekilde gerçekleştirirler. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Eşim ürolog, bunu örnek vereyim, örnek veriyorum, aynen evet, meslekle alakalı boşaltım sistemi sağlığından bahsederken işte kullanılan işte böbrek taşı düşürme işte." (Ö11)

"Çevremde ve arkadaşlarımla gördüğüm, sahip oldukları meslek gruplarını ve onların şu anki yaşantılarına ekonomik güçlerini anlatırken kullanıyorum." (Ö12)

"Çocuklar Beyin fırtınası yapıyorlar, zaten sorularla başlıyor bizim dersimiz." (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrenciler ders sırasında mesleklerle ilgili sorular sorması ve öğretmenin bu sorulara yanıt çok sık rastlanan bir durumdur. Öğrencilerin ilgi alanları ve meslekler hakkında daha fazla bilgi edinme isteğı, öğretmenin meslek tanıtımını etkilemektedir. Öğrencilerin ilgisi, öğretmenlerin meslek tanıtımını daha etkili hale getirir. Öğrenciler bazen meslek seçimlerine dair sorular sorarak, öğretmenden rehberlik almak isterler. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Zaman zaman oluyor konu deyince aklıma gelmedi ama bazıları... özellikle kız çocuklarında cilt bakımıyla ilgili." (Ö13)

"Çocuklar Beyin fırtınası yapıyorlar ve yerinde hiç spontane durup dururken ya lastikçide aslında basınç konusunda işlerken işte o lastik şişiren ustanın aslında bu işin uzmanı olduğunun farkında bile olmasa da..." (Ö9)

"Çocuklar mesela gördüğünüz zaman bunların farklı bir iş yaptığını fakat etkilenen öğrencilerimizde oluyor." (Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, meslekleri gündelik yaşam örnekleriyle tanıtmaktadır. Öğretmenler, meslekleri yalnızca teoriyle değil, gerçek hayattan somut örneklerle öğrencilerine aktarırlar. Öğretmenler, öğrencilere meslekleri anlatırken, konuyu gündelik yaşamla ilişkilendirerek öğrencilerin meslekleri daha iyi anlamalarını sağlarlar. Bu, öğrencilerin mesleki hayata dair daha net bir fikir edinmelerine yardımcı olur. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Yani ben bir konuyu işlerken zaten gündelik hayatla ilişkilendirmezsem... Yani hani matematiğin de çocukların gözünde neyse soyut kalıyor." (Ö4)

"Mesela, çocuklar diyelim ki diyaliz makinesini anlatıyoruz, diyorsunuz ki lastikçi; lastikçi için basit bir şey lastik şişirme." (Ö9)

"Kapadokya'ya ilk gezdim... şurada üzüm sıkıyorlardı... orada öğrendiğim bilgiler kafama o kadar yer etti ki..." (Ö15)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenler, meslek sahiplerini okula davet ederek, öğrencilerin doğrudan etkileşime geçmesini sağlamaktadır. Öğretmenler, meslekleri daha somut bir şekilde tanıtmak için, okul dışından gelen uzman kişilerle öğrencilerinin meslek hakkında bilgi edinmesini sağlarlar. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesela doktor çağırdığım oldu... Bu meslekleri tanıtmak için çok etkili olabiliyor." (Ö15)

4.4.4. Öğretmenlerin Meslek Tanıtımındaki Deneyimleri ve Karşılaştıkları Engeller

Görüşlerine başvuru fen bilimleri öğretmenlerine, "Ders içeriklerinizde mesleki tanıtlar ile ilgili daha önce sınıfınıza konu içeriğinize de uygun meslek sahibi

kişileri davet ettiniz mi? Ettiniz ise örneklendirebilir misiniz ” sorusu yöneltmiştir ve görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerden yanıtlarının nedenlerini örneklerle açıklamaları istenmiştir. Elde edilen kodlar Tablo 4.18’da verilmiştir.

Tablo 4.18 Öğretmenlerin Meslek Tanıtımındaki Deneyimleri ve Karşılaştıkları Engellere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Alt Problem 17	“Ders içeriklerinizde mesleki tanıtımlar ile ilgili daha önce sınıfınıza konu içeriğinize de uygun meslek sahibi kişileri davet ettiniz mi? Ettiniz ise örneklendirebilir misiniz?”	f	
Tema 17	Öğretmenlerin Meslek Tanıtımındaki Deneyimleri ve Karşılaştıkları Engeller		
Kodlar	Doktor, asker, avukat, hakim	Ö1, Ö2, Ö5, Ö15	4
	Veteriner, mühendis, akademisyen, polis	Ö2, Ö5, Ö8, Ö15	4
	Öğrencilerin meslekle ilgisi artmış	Ö1, Ö8, Ö14, Ö5, Ö15	5
	İlham verici etkiler	Ö1, Ö14, Ö8, Ö5	4
	Öğrenciler karar verme ve yönlendirme almış	Ö1, Ö9, Ö14	3
	Hiç davet edilmemiş	Ö3	1
	Henüz yapılmamış, gerekli görülüyor	Ö6, Ö7, Ö10	3
	Meslek sahiplerinden örnekler verilmiş	Ö12	1
	İdare onayı alınamamış	Ö10	1
	Sınav odaklı eğitim nedeniyle yapılmamış	Ö13	1
	Kariyer seçimlerine ilham verilmesi	Ö14, Ö7, Ö9	3
	Çevre mühendisi, doğa koruma uzmanı, elektrikçi	Ö15, Ö7	2
	Genetik uzmanları, biyolojiyle ilgili uzmanlar	Ö14, Ö15	2
	Fen bilimleri öğretmenlerinin etkisi	Ö9	1

Tablo 4.18 incelendiğinde frekans sayılarına göre kodlar ve bu kodların hangi öğretmenlerce ifade edildiği gösterilmiştir. En fazla frekans değerine sahip olan kodlar sırasıyla Öğrencilerin meslekle ilgisi artmış (5), Doktor, asker, avukat, hakim(4), Veteriner, mühendis, akademisyen, polis (4), İlham verici etkiler (4) olarak adlandırılan kodlardır.

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenin sınıfına farklı mesleklerden gelen uzmanları davet ettiğini ve öğrencilerin bu meslekleri doğrudan birinci ağızdan dinleme fırsatı bulduğunu gösteriyor. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin

meslek seçimleriyle ilgili daha fazla bilgi edinmelerine yardımcı olabilir ve onlara ilham verebilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesela doktor mesleği, askeri bir personel subay gelmişti, avukat gelmişti, başka şehirde çalıştığım dönemde hakim gelmişti."(Ö1)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrenciler için farklı sektörlerdeki profesyonellerin deneyimlerini dinlemek oldukça değerli olabilir. Sağlık, mühendislik ve veterinerlik gibi mesleklerin davet edilmesi, öğrencilerin hangi alanlara yönelebileceği konusunda farklı bakış açıları kazanmalarını sağlar. Bu tür tanıtımlar, öğrenciler için kariyer seçimlerini etkileyici bir şekilde yönlendirebilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Veteriner veliğimizi davet ediyorduk, makine mühendisi verilmesi davet ediyorduk, doktor velimizi davet ediyorduk."(Ö2, Ö5)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin meslek tanıtımlarında öğrendikleri bilgileri doğrudan meslek sahiplerinden duyduğunda daha fazla ilgilendiklerini gösteriyor. Öğrenciler, meslek sahiplerinden gelen gerçekçi bilgilerle, mesleklerin ne kadar tatmin edici ve uygun olduğuna dair daha somut fikirler geliştirebilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Çocuklar birebir sorularına ilgili olan kişi sordukları zaman meslekle ilgili merak ettiklerini birinci ağızdan bizzat kendileri duymuş..." (Ö1)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin meslek tanıtımlarından ilham alarak, mesleklerin gerçekte nasıl işlediğini öğrenmeleri, onların kariyer seçimlerini daha bilinçli yapmalarını sağlayabilir. Burada, mesleklerin öğrenilmesinin öğrencilerin motivasyonunu artırdığına dair bir etki görülmektedir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Öğrenciler meslek hakkında daha fazla bilgi edinerek ilham almışlar."(Ö8)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrenciler, meslek tanıtımlarından etkilendiklerinde, gelecekte hangi meslekleri yapmak istediklerine karar verirken daha fazla bilgi sahibi olabilirler. Bu etkileşim, öğrencilerin kariyer hedeflerini

şekillendirebilir ve onlara daha net bir yön verebilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Mesleğe yönelik buna ilgi duyan öğrenciler birebir duyduğu için ama ben bu işi ileride yaparım diyip..."(Ö1)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; fen öğretmenlerinin, fen bilimleri derslerinin doğası gereği hayatla iç içe olduğu ve günlük hayatta karşılaşılan problemleri ele aldığı için öğrencilerin mesleki yönlendirilmesinde daha etkili olabileceği ifade edilmektedir. Bu tür derslerde mesleklerle ilgili yönlendirmeler, öğrencilerin meslek seçimlerine dair kararlarını etkileyecek derecede güçlü olabilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Fen öğretmenlerinin mesleğe yönlendirmesi diğer öğretmenlere göre daha yüksek."(Ö9)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğretmenin meslek tanıtımlarını yapmayı henüz gerçekleştirmediğini, ancak bu tür etkinliklerin önemli olduğunu düşündüğünü ifade etmektedir. Burada, öğretmenin bu tür etkinliklere olan inancı ve potansiyel faydaları vurgulanmıştır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Henüz etmedim, ama davet edilmesi gerektiğini düşünüyorum." (Ö6)

Görüşlerine başvuru alan öğretmenlerden birisi meslek sahiplerini davet edememiş olsa da, yine de öğrencilere meslekler hakkında bilgi vermek için arkadaşlarının deneyimlerini aktarmıştır. Bu durum, meslek tanıtımlarının resmi olarak yapılmasa da öğrenciler için faydalı olabileceğini gösteriyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Meslek sahibi kimseyi davet etmedim ama meslek sahibi arkadaşlarımı anlattım."(Ö12)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; okul yönetiminin meslek tanıtımlarını onaylamadığını ve bu nedenle etkinliklerin gerçekleştirilemediğini gösteriyor. Burada, idarenin onayı olmadan meslek tanıtımları yapılması zor hale gelebilir, bu da öğretmenlerin etkinlikleri uygulamalarında karşılaştıkları engellerden biridir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"İdare kabul etmedi."(Ö10)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilerin sınavlara hazırlık odaklı bir eğitim alması, öğretmenlerin ders dışı etkinlikler ve meslek tanıtımlarını gerçekleştirmelerini zorlaştırmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin meslek tanıtımlarına yeterince vakit ayıramamalarına yol açmaktadır. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Dersin normal akışını yapamadığımız için sınav odaklı sistem meslek tanıtımlarını zorlaştırıyor."(Ö13)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; öğrencilere teorik bilgilerin yanı sıra, bu bilgilerin gerçek dünyadaki uygulamaları hakkında bilgi verilmesi, onların meslekleri daha somut bir şekilde görmelerini sağlar. Gerçek hayattaki deneyimlerin paylaşılması, öğrencilerin daha fazla ilham almasına ve meslek seçimlerinde daha bilinçli kararlar vermesine yardımcı olur. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Bu tür etkinliklerde sadece teorik bilgi değil, aynı zamanda bu bilgilerin gerçek hayatta nasıl kaldıklarını görmelerine de yardımcı oluyorlar."(Ö14)

Araştırmaya katılan öğretmenlerden birisi meslek tanıtımlarının öğrenciler için faydalı olacağını ve bu etkinliklerin gelecekte mutlaka yapılması gerektiğini savunuyor. Bu görüş, öğretmenlerin meslek tanıtımlarına yönelik genel bir pozitif tutum sergilediğini gösteriyor. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Meslek sahibi kişiler sınıfıma davet edilmesi gerektiğini düşünüyorum, öğrenciler için faydalı olur."(Ö7)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; çevre mühendisliği ve doğa koruma gibi alanlar, öğrencilerin çevresel sorunlara duyarlı hale gelmesini sağlamak ve onlara bu alanlarda kariyer yapma imkânı sunmak için önemli mesleklerdir. Bu tür mesleklerin davet edilmesi, öğrencilerin gelecekteki kariyerlerinde bilinçli kararlar almasına yardımcı olabilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Çevre mühendisleri, doğa koruma uzmanları gibi meslekler davet edilebilir."(Ö15)

Araştırmaya katılan fen bilimleri öğretmenlerine göre; genetik ve biyoloji gibi bilimsel alanlar, öğrencilerin bilimsel meraklarını ve kariyer ilgilerini besleyebilecek önemli alanlardır. Bu tür mesleklerin tanıtımı, öğrencilerin bu alanda bir kariyer yapmayı düşünmelerine katkı sağlayabilir. Bu görüşü destekleyen doğrudan öğretmen ifadeleri aşağıdaki şekildedir.

"Genetik uzmanları ve biyolojiyle ilgili uzmanlar davet edilmelidir."(Ö14)

5. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde fen bilimleri öğretmenlerinin lise türüne ve meslek seçimine yönelik rehberlik rollerine ilişkin görüşlerine ait bulgular alan yazın ile karşılaştırılarak tartışılmış ve yorumlanmıştır. Son olarak, çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacı ve uygulayıcılar için önerilerde bulunulmuştur. Sonuçlar araştırma bulguları doğrultusunda üç alt başlık altında ele alınmıştır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Meslek Seçiminde Aile, Toplum ve Öğretmen Rehberliğinin Etkisi

Araştırma bulguları, meslek seçiminin bireylerin yaşamında kritik bir dönüm noktası olduğunu ve bu sürecin çeşitli içsel ve dışsal faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Aile, toplum, sosyal medya, ekonomik kaygılar ve eğitim gibi unsurlar, bireylerin meslek seçiminde belirleyici roller üstlenmektedir. Bu bulgular, alan yazındaki çalışmalarla da örtüşmektedir. Örneğin, Aytekin (2005), sosyoekonomik faktörlerin öğrencilerin meslek seçiminde önemli bir etkisi olduğunu vurgulamış ve ailelerin bu süreçteki yönlendirici rollerini ayrıntılı olarak ele almıştır. Araştırmamız, öğretmenlerin meslek seçimindeki rehberlik rollerini irdeleyerek alan yazına katkı sağlamaktadır.

Araştırma bulgularına göre, ailelerin özellikle meslek seçimindeki yönlendirici rolü dikkat çekmektedir. Anne ve babalar, genellikle çocuklarının ekonomik güvence sunan ve prestijli olarak kabul edilen meslekleri tercih etmelerini beklemektedir. Lafçı (2018) bu durumun, öğrencilerin bireysel ilgi ve yetenekleriyle uyumsuz meslek seçimlerine neden olabileceğini belirtmektedir. Özellikle ekonomik kaygılar ve toplumsal normlar, öğrencilerin meslek seçimlerinde güçlü bir etki yaratmaktadır. Bu bulgular, Atli ve Gür (2019)'un ekonomik kaygıların meslek tercihlerindeki rolüne ilişkin bulgularını desteklemektedir. Öğrenciler, toplumda prestijli olarak görülen tıp, mühendislik ve hukuk gibi meslekleri tercih ederek bu baskılara yanıt vermektedir.

Bulgular, sosyal medyanın, öğrencilerin meslek seçimlerini etkileyen önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Öcalan & Altun (2024), sosyal medyanın, popüler ve prestijli mesleklerin cazibesini artırarak öğrencilerin kariyer kararlarını şekillendirdiğini belirtmektedir. Sosyal medya platformlarının, meslekleri idealize ederek öğrenciler

üzerinde bir rol model etkisi yarattığı görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin meslek seçimlerinde bireysel yeteneklerden ziyade toplumsal algıları önceliklendirmesine neden olabilmektedir.

Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek seçimindeki etkisi, araştırmanın temel bulgularından biridir. Fen bilimleri dersleri, biyoloji, kimya ve fizik gibi çeşitli alanlarla tanışma fırsatı sunarak öğrencilerin mesleki farkındalıklarını artırmaktadır. Sontay & Karamustafaoğlu (2023), fen bilimleri öğretmenlerinin meslek tanıtımındaki rehberlik rollerini vurgulamış ve bu öğretmenlerin, öğrencilerin bilinçli kariyer kararları almalarına katkı sağlayabileceğini belirtmiştir. Ancak araştırma, ailevi ve toplumsal baskıların öğretmen rehberliğini sınırlayabildiğini de ortaya koymaktadır.

Araştırma, öğretmenlerin branşlar arası işbirliği ile meslek rehberliğinde daha etkili olabileceğini öne sürmektedir. Çakır (2007), branşlar arası işbirliğinin öğretmenlerin rehberlik üzerindeki etkisini artırabileceğini ifade etmektedir. Ancak öğretmenlerin zaman yetersizliği ve yoğun programları gibi faktörler, bu işbirliklerini kısıtlayabilmektedir. Rehberlik süreçlerini daha etkin hale getirebilmek için öğretmenlerin mesleki gelişmelerinin desteklenmesi önem arz etmektedir.

Sonuç olarak, araştırma bulguları, meslek seçiminin bireylerin yaşamında yalnızca bireysel ilgi ve becerilerden değil, aynı zamanda aile, toplum, ekonomik kaygılar ve sosyal medya gibi çeşitli dışsal faktörlerden yoğun şekilde etkilendiğini ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin meslek rehberliğinde oynadığı önemli role rağmen, özellikle ailelerin ekonomik güvence ve toplumsal prestij odaklı beklentilerinin öğrencilerin karar süreçlerinde daha belirgin olduğu görülmüştür. Bu durum, bireylerin meslek seçiminde içsel çatışmalar yaşamalarına neden olabilmektedir. Sosyal medyanın, popüler mesleklerin cazibesini artırarak öğrenciler üzerindeki rol model etkisini güçlendirdiği ve ekonomik kaygılarla birleşerek prestijli mesleklere yönelimi teşvik ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca, fen bilimleri öğretmenlerinin meslek tanıtımındaki rehberlik rolleri, öğrencilerin meslek seçiminde daha bilinçli kararlar almasını desteklerken, branşlar arası işbirliği ve öğretmenlerin rehberlik becerilerinin güçlendirilmesi gerekliliği de dikkat çekmektedir. Alan yazında yer alan bulgularla uyumlu olarak, aile, toplum, ekonomik kaygılar ve eğitim faktörlerinin bireylerin meslek seçim süreçlerinde ne denli belirleyici olduğunu

açıkça ortaya koyan bu araştırma, mesleki rehberlik süreçlerinin geliştirilmesi için önemli bir temel sunmaktadır.

5.1.2. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Okul Türü Tercihlerindeki Etkisi

Araştırma bulguları, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin okul türü seçim süreçlerinde rehberlik rolünün eğitim sistemindeki kritik önemini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin yalnızca akademik başarıları değil, aynı zamanda öğrencilerin kişisel ilgi ve becerilerini de dikkate alarak uygun okul türüne yönlendirmeleri, öğrencilerin eğitim hayatlarını şekillendiren önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Fen bilimleri dersinin, sadece akademik gelişim değil, aynı zamanda öğrencilerin kişisel ilgi ve mesleki becerilerinin de göz önünde bulundurulması gerektiği literatürde sıkça vurgulanan bir yaklaşımdır (Tok, 2008). Bu araştırmanın bulguları ile literatürdeki bu yaklaşım arasında belirgin bir uyum görülmektedir. Öğrencilerin bireysel eğilimleri ve becerileri, okul türü tercihlerinde akademik ve sosyal başarılarını doğrudan etkileyebilecek temel unsurlar arasında yer almaktadır. Fen bilimleri öğretmenlerinin, rehberlik süreçlerinde öğrencilerin uzun vadeli kişisel ve akademik gelişimlerini bütüncül bir şekilde ele alması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Bununla birlikte, meslek liselerinin eğitimdeki rolüne dair toplumsal algının genellikle düşük olduğu ve bunun, öğrencilerin bu okullara ilgisini azalttığı belirlenmiştir (Turan, & Kayıkçı, 2019). Fen bilimleri öğretmenlerinin bu algıyı dönüştürme noktasında önemli bir role sahip olduğu, meslek liselerinin sunduğu fırsatlar ve iş dünyasına katkılarını öğrencilere aktararak bu okulların değerini yükseltebileceği vurgulanmıştır (Olgun vd., 2024). Ayrıca, öğretmenlerin rehberlik süreçlerinde karşılaştıkları bilgi eksikliklerinin, öğrencilerin doğru yönlendirilmesini engellediği ve bu eksikliklerin, öğretmenlerin yerleştirme sistemleri, puanlama yöntemleri gibi konularda daha fazla eğitim almasıyla giderilebileceği belirtilmiştir (Torun, & Akpınar, 2021). Eğitim politikalarının bu tür eğitim programlarını teşvik etmesi, öğretmenlerin rehberlik rollerini daha etkin bir şekilde yerine getirmelerine katkı sağlayacaktır.

Sonuç olarak, bu araştırma, fen bilimleri öğretmenlerinin öğrencilerin okul tercihlerindeki rehberlik rollerinin, yalnızca akademik başarıyı değil, kişisel gelişim odaklı rehberlik sunmanın da önemli olduğunu göstermektedir. Meslek liselerinin eğitim sisteminde daha görünür kılınması gerektiği ve öğretmenlerin, bu okulların sunduğu

olanakları doğru bir şekilde aktararak öğrencilerin daha bilinçli kararlar almalarını sağlayabileceği ortaya çıkmıştır. Eğitim politikaları, öğretmenlerin bilgi eksikliklerini giderecek sürekli eğitim programları ve toplumda meslek liselerine yönelik algıyı dönüştürecek farkındalık kampanyaları ile daha adil ve etkili bir eğitim yapısı inşa edilmelidir. Bu yaklaşım, öğrencilerin hem akademik hem de mesleki başarılarını artırarak eğitim sisteminin genel verimliliğini artıracaktır.

5.1.3. Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Mesleki Rehberlik Rolü ve Öğrencilerin Meslek Seçimlerine Etkisi

Araştırma bulguları, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik süreçlerinin öğrencilerin meslek tercihlerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin, derslerinde uyguladıkları deneysel ve uygulamalı yöntemlerin, öğrencilerin bilimsel alanlara olan ilgilerini artırmada etkili olduğunu göstermektedir (Taşkoyan, 2008). Bu bulgular, öğretmen rehberliği ile öğrencilerin mühendislik, biyoteknoloji ve sağlık bilimleri gibi alanlara olan ilgilerinin pekiştiğini ortaya koymaktadır. Literatürde de benzer şekilde, öğretmenlerin öğrencilerin kariyer seçimlerinde rehberlik yapmalarının, özellikle bilimsel alanlardaki ilgi ve tercihleri şekillendirmede kritik bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır (İrkıçatal, 2016).

Araştırmada, bireysel rehberlik faaliyetlerinin, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini anlamalarına yardımcı olduğu, dolayısıyla daha bilinçli ve öznel meslek seçimlerine olanak tanıdığı görülmüştür. Bu bulgular, grup dinamiklerine dayalı toplu rehberlik yöntemlerinin ise sınırlı etkiler yarattığını göstermektedir. Bu tespit, Atıcı vd., (2011) tarafından da vurgulanan bireysel rehberlik yöntemlerinin etkinliğini desteklemektedir. Ayrıca, meslek tanıtım etkinliklerinin öğrencilerin kariyer bilincini artırmada önemli bir araç olduğu ifade edilmiştir. Özellikle ortaokul düzeyinde yapılan meslek tanıtımlarının, 7. ve 8. sınıflarda daha ayrıntılı hale gelerek öğrencilerin kariyer seçimlerine sağlam bir temel oluşturduğu belirtilmiştir. Bu bulgular, erken yaşlardan itibaren rehberlik faaliyetlerinin önemini pekiştirmektedir (Öztürk vd., 2020).

Ailelerin ve çevrenin, öğrencilerin meslek tercihlerindeki etkisi de araştırmanın önemli bulgularından biridir. Ailelerin sosyoekonomik durumları ve kültürel beklentilerinin, öğrencilerin meslek seçimlerine büyük oranda yön verdiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, Aytekin (2005), tarafından yapılan çalışmalarla örtüşmektedir.

Ayrıca, öğretmenlerin, ailelerle iş birliği yaparak daha bütüncül bir rehberlik perspektifi sunabileceği belirtilmiştir. Bu durum, öğretmenlerin sadece akademik başarıya odaklanmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin bireysel ve çevresel faktörlerini de göz önünde bulundurarak daha kapsamlı bir rehberlik yaklaşımı geliştirmelerini gerektirmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma, fen bilimleri öğretmenlerinin rehberlik süreçlerinin öğrencilerin kariyer seçimleri üzerindeki etkisini ortaya koymuştur. Öğretmenlerin, bireysel rehberlik faaliyetleri ile öğrencilere daha derinlemesine rehberlik etmeleri, meslek tanıtımlarının kapsamını erken yaşlardan itibaren genişletmeleri ve ailelerle iş birliği yaparak daha bütüncül bir rehberlik yaklaşımı benimsemeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Araştırma, öğretmenlerin meslek seçimi rehberliğinde yalnızca akademik değil, aynı zamanda bireysel ve çevresel faktörleri dikkate alan bir yaklaşım geliştirmelerinin, öğrencilerin kariyer bilincini artırmada önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde “araştırmacılara yönelik öneriler” ve “eğitimcilere yönelik öneriler” olmak üzere iki başlık altında 10 adet öneri ortaya konmuştur.

5.2.1. Araştırmacılara yönelik öneriler

1. Fen bilimleri öğretmenlerinin meslek rehberliği rolü üzerine daha derinlemesine araştırmalar yapılmalıdır.

2. Sosyoekonomik faktörlerin öğrencilerin meslek seçimindeki etkisi daha geniş örneklerle incelenmelidir.

3. Sosyal medyanın öğrencilerin meslek tercihleri üzerindeki rolü, dijital etkileşimler bağlamında araştırılmalıdır.

4. Meslek liselerinin eğitim sistemindeki yerini güçlendirmek için öğretmen rehberliklerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

5. Branşlar arası işbirliğinin artırılması ve öğretmenlerin sürekli mesleki gelişim programlarına dahil edilmesi önerilmektedir.

5.2.2. Eğitimcilere yönelik öneriler

1. Fen bilimleri ve diğer öğretmenler, grup rehberliğinden ziyade bireysel rehberlik yöntemlerine odaklanarak öğrencilerin kariyer kararlarını bilinçli bir şekilde almalarına yardımcı olabilir.

2. Öğretmenler, öğrencilere kariyer bilinci kazandırmak için meslek tanıtımlarını erken yaşlardan itibaren ayrıntılı hale getirebilir ve öğrencilerin gelecekteki meslek seçimleri için sağlam bir temel oluşturabilir.

3. Eğitimciler, öğrencilerin meslek tercihlerinde ailelerin etkisini göz önünde bulundurmalı ve ailelerle sürekli iletişim kurarak daha kapsamlı rehberlik sunmalıdır.

4. Eğitimcilerin rehberlik alanındaki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak için sürekli mesleki gelişim fırsatları sağlanmalı, branşlar arası işbirliği ve rehberlik stratejileri üzerine eğitimler düzenlenmelidir.

5. Eğitimciler, meslek liselerinin sunduğu fırsatlar hakkında öğrencilere bilgi vererek, bu okulların prestijini artırabilir ve öğrencilere farklı eğitim seçenekleri sunabilirler.

KAYNAKÇA

- Abazaoğlu, I. (2014). Dünyada öğretmen yetiştirme programları ve öğretmenlere yönelik mesleki gelişim uygulamaları. *Electronic Turkish Studies*, 9(5).
- Akdağ, M., Şahan-Yılmaz, B., Özhan, U., & İsmail, Ş. A. N. (2014). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İnönü Üniversitesi örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- Antwi, S. K., & Hamza, K. (2015). Qualitative and quantitative research paradigms in business research: A philosophical reflection. *European Journal of Business and Management*, 7(3), 217-225.
- Arslan, M. (2022). *Nitel araştırma yöntemleri ve uygulamaları*. Eğitim Yayıncılığı.
- Ataman, O., & Adıgüzel, A. (2019). Yüksek öğretimde kalite algısı: Düzce Üniversitesi örneği. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(15), 39-56.
- Atıcı, M., Sanberk, İ., & Ortakale, M. Y. (2011). Mesleki ve kişisel gelişim açısından pdr üçüncü sınıf öğrencilerinin grup rehberliği etkinliklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 459-474.
- Atli, A., & Gür, S. H. (2019). Lise öğrencilerinin meslek tercihleri ve bu tercihlerine etki eden faktörler. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 32-53.
- Aydın, G., Saka, M., & Guzey, S. (2017). 4-8. Sınıf öğrencilerinin fen, teknoloji, mühendislik, matematik (STEM= FETEMM) tutumlarının incelenmesi. *Mersin University Journal of the Faculty of Education/Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2).
- Aytaç, T. (2020). Türkiye'de meslek liselerine yönelik toplumsal algılar ve kariyer yönlendirme çalışmaları. *Eğitim ve Toplum Dergisi*, 28(3), 45-59.
- Aytekin, A. (2005). *Meslek seçimini etkileyen sosyo-ekonomik ve kültürel faktörler Isparta örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Bacanak, A., & Kaya, M. (2013). Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının düşünceleri: Fen okuryazarı birey yetiştirmede öğretmenin yeri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (21), 209-228.
- Bakırcı, H., & Kutlu, E. (2018). Fen bilimleri öğretmenlerinin FeTeMM yaklaşımı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 9(2), 367-389.

- Balidede, F. (2012). *Türkiye, İrlanda ve Kanada eğitim sistemlerinde okul yönetim yapılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. İstanbul Üniversitesi.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bandura, A. (1977). *Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change*. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Başkale, H. (2016). *Nitel araştırmalarda analiz teknikleri*. Gazi Kitabevi.
- Berberoğlu, G., & Kalender, İ. (2005). Öğrenci başarısının yıllara, okul türlerine, bölgelere göre incelenmesi: Öss ve Pisa analizi. *Journal of Educational Sciences & Practices*, 4(7).
- Bozgedik, A. (2017). *Eğitimde yeni bir model olan temel lise öğrencilerinin üniversite ve meslek seçimini etkileyen faktörler*. Selçuk Üniversitesi
- Cansız, M., Ozbaylanlı, B., & Çolakoğlu, M. H. (2019). Okul türünün öğrenci başarısı üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 44(197).
- Cihangir Tabak, Ü. (2019). *Türkiye ve İngilterede ilkokullarda değerler eğitimi uygulamalarının incelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi .
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Coşkun, Y. D., & Demirel, M. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 108-120.
- Çakır, A. (2007). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri ve okul kültürü algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi
- Çam, B. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin görsel okuma düzeyleri ile okuduğunu anlama, eleştirel okuma ve Türkçe dersi akademik başarıları arasındaki ilişki*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Çapulcuoğlu, U., & Gündüz, B. (2013). Öğrenci tükenmişliğini yordamada stresle başa çıkma, sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 201-218.
- Çelik vd., H., Baykal, N. B., & Memur, H. N. K. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406.

- Çetin, N. G., & Beceren, E. (2007). Lider Kişilik: Gandhi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 111-132.
- Demirtaş, Z. (2010). Okul kültürü ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 35(158).
- Durmaz, A. (2014). Farklı kariyer evrelerinde olan öğretmenlerin öğrencilerin kariyer gelişimlerine ilişkin görüşleri. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(1), 11-20.
- Durmaz, B., & Altun, M. (2014). Ortaokul öğrencilerinin problem çözme stratejilerini kullanma düzeyleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(30), 73-94.
- Ekmekçi, A. ve Serrano, DM (2022). Öğretmen kalitesinin öğrenci motivasyonu, başarısı ve bilim ve matematikte devamlılığı üzerindeki etkisi. *Eğitim Bilimleri*, 12 (10), 649.
- Eryılmaz, B., & Zengin, B. (2014). Butik otel işletmelerinin sosyal medya kullanımına yönelik bir inceleme: Facebook örneği. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 42-59.
- Genç, G., Kaya, A., & Genç, M. (2007). İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(13), 49-63.
- Gezen, T., & Köroğlu, Ö. (2014). Turizm eğitimi alan öğrencilerin kariyer seçimine etki eden kariyer çapalarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 213-234.
- Gök, A. A., & Derin, N. (2014). Pazarlama bölümü öğrencilerinin meslek imajı algıları ve meslek imajını oluşturan faktörlerin belirlenmesine dair bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 28(2), 133-156.
- Gökcan, M., & Kavas, A. B. (2018). Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 48-67.
- Gülbahçe, A., & Özkurt, S. (2016). Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programını tercih edecek olan öğrencilerin empatik eğilim ve empatik becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 1-15.
- Gündüz, H. Ç., & Tarhan, S. (2017). İlkokul öğrencilerinin meslek seçimlerine yönelik tutumlarında toplumsal cinsiyetin etkisi. *İlköğretim Online*, 16(3), 1287-1300.

- Gür, S. H., Bakırcı, Ö., Karabaş, B. N., Bayoğlu, F., &Atli, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının akademik erteleme davranışları üzerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 68-77.
- Haşimoğlu, A.,&Aslandoğan, A. (2018). Lise öğrencilerinin ergenlik dönemi sorunları ve duygu düzenleme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *AcademicReview of HumanitiesandSocialSciences*, 1(2), 71-83.
- Hepkul, A. (2014). Meslek lisesi tercihi sürecinin keşifsel olarak incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 41-52.
- İrkıçatal, Z. (2016). *Fen, teknoloji, mühendislik ve matematik (FeTeMM) içerikli okul sonrası etkinliklerin öğrencilerin başarılarına ve FeTeMM algıları üzerine etkisi*. Akdeniz Üniversitesi.
- İpekşen, S.,& Zorlu, Y. (2022). Fen bilimleri öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerileri ile öğrenme biçimleri, öğrenme stilleri ve çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, (17), 97-112.
- İşçioğlu, E. (2020). *Lise öğrencilerinin cinsiyet, okul türü ve bilişsel esneklik düzeylerine göre sosyal becerilerinin incelenmesi*. Çağ Üniversitesi.
- Karaca, A., Açıkgöz, F., & Akkuş, D. (2013). Eğitim ile empatik beceri ve empatik eğilim geliştirilebilir mi?: Bir sağlık yüksekokulu örneği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (3), 118-122.
- Karataş, H. (2015). *Nitel araştırmalarda güvenilirlik ve geçerlik*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Kıran, B.,& Taşkiran, E. (2015). Ege Üniversitesi eczacılık fakültesi 1. sınıf öğrencilerinin meslek tercihine etki eden faktörler. *Marmara PharmaceuticalJournal*, 19(2), 159-167.
- Kozikoğlu, İ. (2016). *Öğretimin ilk yılı: Mesleğin ilk yılındaki öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükler, hizmet öncesi eğitim yeterlikleri ve mesleğe adanmışlıkları*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi
- Kozikoğlu, İ.,& Özcanlı, N. (2020). Öğretmenlerin 21. yüzyıl öğrenen becerileri ile mesleğe adanmışlıkları arasındaki ilişki. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(1), 270-290.

- Kurtuldu, K.,& Şahin, E. (2018). Göçün kadın yaşamı ve sağlığı üzerine etkileri. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 37-46.
- Kuş, E. (2007). Sosyal bilim metodolojisinde paradigma dönüşümü ve psikolojide nitel araştırma. *Türk Psikoloji Yazıları*, 10(20), 19-41.
- Kuuk, Ö. (2023). *Evensel tasarıma dayalı öğrenme ilkeleri ile desteklenmiş proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin motivasyon ve 21. yüzyıl becerilerine etkisi*. Bartın Üniversitesi.
- Kuzgun, İ. (2009). Türkiye’de özürüllülerin ücret karşılığı istihdamını belirleyen değişkenler ve öneriler. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 4(15), 2451-2466.
- Lafçi, K. T. (2018). Gençlerin meslek seçiminde karşılaştıkları güçlükler üzerine bir değerlendirme. *USE Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*, (1), 97-120.
- MEB. (2005). İlköğretim Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2024). Maarif modeli fen bilimleri dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul).
- Memiş, E. K.,& Akkaş, B. N. Ç. (2016). Okulöncesi eğitiminde araştırma-sorgulama temelli uygulama: Yoğunluk konusu örneği. *Online ScienceEducationJournal*, 1(1), 17-29.
- Okur, M.,& Azar, A. (2011). Fen ve teknoloji dersinde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kastamonu EducationJournal*, 19(2), 387-400.
- Olgaç, S.,& Yılmaz, V. (2020). Sosyal medya kullanımının tatil yeri seçimine etkisi: Bir yapısal model önerisi. *Journal of TourismTheoryandResearch*, 6(2), 103-114.
- Olgun, R., Özdemir, A., Doğan, E., Çıtak, N., & Akgül, H. (2024). Meslek Liselerini Daha Yetenekli Öğrencilerin Tercih Etmesi İçin Yapılabilecek Çalışmalar. *ISPEC International Journal of SocialSciences&Humanities*, 8(1), 1-19.
- Öcalan, D.,&Altun, S. N. (2024). Lise Öğrencilerinin Meslek Seçimi ve Ebelik Mesleğini Seçimine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *TOGÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 92-107.
- Ömerustaoğlu, A. (2004). Felsefe grubu öğretmenliği ve diğer anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerin demokratik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (7), 193-204.
- Ören, K.,& Yüksel, H. (2012). Geçmişten günümüze çalışma hayatı. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 1(1), 48-56.

- Özen, Y.,&Gülaçtı, F. (2006). Genel lise ve imam hatip lisesi son sınıf öğrencilerinin meslekleri prestij yönünden algılamaları ve algılamalarını etkileyen bazı faktörler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 49-68.
- Özeldi, M.,& Kılıç, E. (2019). Meslek seçiminde ailenin etkisi. In *Proceedings of the International Congress on Business and Marketing* (pp. 453-466).
- Özmantar, M. F.,& Aslan, B. (2017). Matematiksel etkinliklerin uygulanması sırasında ortaya çıkan öğretmen ve öğrenci rolleri. *International Journal of SocialScienceResearch*, 6(1), 1-23.
- Öztürk, B., Esen, E., &Siyez, D. (2020). Sınıf rehber öğretmenlerinin ve 8. Sınıf öğrencilerinin rehberlik ve kariyer planlama dersine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 492-512.
- Poyraz, M. (2007). *Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi.
- Razon, N. (1983). Meslek seçimi ve mesleğe yöneltme. *Eğitim ve Bilim*, 8(43).
- Sezek vd., (2015). İlköğretim bölümü öğrencilerinin ilgi alanlarının tespiti ve bu ilgileri etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 13-24.
- Saçmalioğlu, M. G. (2019). *Beden eğitimi öğretmen adaylarının, mesleki öğrenme topluluğu aracılığıyla 21. yüzyıl becerilerini ortaya çıkarma süreçlerinin keşfedilmesi*. Ankara Üniversitesi.
- Sarıgül, M.,& Çınar, S. (2021). Mühendislik Tasarım Odaklı Fen Bilimleri Eğitiminde Öğrencilerin Meslek Tercih ve Algılarındaki Değişim. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 888-908.
- Sarıkaya, T.,&Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423.
- Savaş, E., Taş, S., & Duru, A. (2010). Matematikte öğrenci başarısını etkileyen faktörler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 113-132.
- Sontay, G.,& Karamustafaoğlu, O. (2023). Fen Bilimleri Son Sınıf Öğretmen Adaylarının Gerçek Okul Deneyimlerine Dayalı Mesleğe Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Premium e-Journal of SocialSciences (PEJOSS)*, 7(33), 844-854.
- Sümer vd., N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.

- Taşkoyan, S. N. (2008). *Fen ve teknoloji öğretiminde sorgulayıcı öğrenme stratejilerinin öğrencilerin sorgulayıcı öğrenme becerileri, akademik başarıları ve tutumları üzerindeki etkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Tok, Ş. (2008). Fen bilgisi dersinde yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına ve fen bilgisi dersine yönelik tutumlarına etkisi. *İlköğretim online*, 7(3), 557-568.
- Torun, E.,& Akpınar, M. (2021). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin TÜBİTAK 4006 proje deneyimlerinden yansımalar: sorunlar ve çözüm önerileri. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 717-741.
- Turan, Ü.,& Kayıkçı, K. (2019). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Meslek Seçiminde Okul Rehberlik Hizmetlerinin Rolü. *E-International Journal of Educational Research*, 10(1).
- Tüysüz, H., Yiğit, S., & Kamak, Z. (2023). İmam-Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin Lise Tercih Yönelimlerini Etkileyen Faktörler (Kartal İlçesi Örneği). *Mevzu-Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 157-180.
- Vurucu, F. (2010). *Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler*. Yeditepe Üniversitesi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K.,& Şahin, T. (2016). Eğitim fakültelerindeki araştırma görevlilerinin mesleki deneyimlerinin incelenmesi: araştırma görevlisi olmanın anlamına ilişkin fenomenolojik bir çalışma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 44(44), 143-168.
- Yurtsever, N. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile doğayla ilişki ve çevre bilinci arasındaki ilişkide özgeciliğin aracı rolü*. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi.

EKLER

EK: 1 Görüşme Soruları

GÖRÜŞME SORULARI

Görüşme Formu

Adı:

Soyadı:

Tarih:/...../

Saat:/.....

Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Liselere Geçiş Sistemine (LGS) Yönelik Rehberlik Çalışmalarının Değerlendirilmesi amacıyla bir çalışma yapmaktayım. Görüşme süresince söyleyeceğiniz bilgiler gizlidir. Araştırma sonuçlarını yazarken, görüşme yaptığım bireylerin gerçek isimleri kesinlikle rapora yansımayacaktır. Görüşmenin yaklaşık 20 dakika süreceğini tahmin ediyorum. Verileri daha güvenli analiz edebilmek için izin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Anlamadığınız bir soru olursa lütfen söyleyin. Başlamadan önce söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Bilal ŞAHİN

Fen Bilimleri Öğretmeni

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Ders Anlatımı ve Mesleki Yönelim Bilgisi

1-Fen bilimleri derslerinizde öğrenciler hangi ders içeriklerinde ve etkinliklerinde olmak istedikleri mesleki karakterlerden bahsetmektedirler.

2-Derslerde öğrenciler hangi meslek dallarına daha çok ilgi göstermektedirler. Bu meslek dallarına ilgi göstermelerinin altında yatan neden sizce nedir?

3-Fen bilimleri derslerinizin etkisi ile geçmiş yıllarda fen bilimleri öğretmenliği dışında meslek seçimi yapan öğrenciniz varsa anlatabilir misiniz?

4-Fen bilimleri derslerinin işlenişinde mesleki rehberlik kapsamında yaptığımız çalışmalar nelerdir?

5-Derslerinizi göz önüne aldığımızda genel olarak meslekler hakkında bilgilendirmeler ve bu mesleklere ulaşmak adına gidilebilecek okul türleri hakkında öğrencilerinize yaptığımız bilgilendirmeleri en çok hangi sınıf düzeyinde ve konularda yapmaktasınız.

6-Derslerinizi planlarken konuya özgü bir mesleki rehberlik kapsamında hazırlığınız oluyor mu? Nasıl bir hazırlık yapıyorsunuz?

Mesleki Yönelime Etki Eden Faktörler Bilgisi

7. Öğrencilerin mesleki yönelimine etki eden faktörleri sıralamanızı istesem aşağıdaki faktörleri öncelik sırasına göre nasıl sıralardınız?

Sosyal medya(TV-İnternet) // Anne baba //Gelir kaygısı // Toplumsal yönlendirme//Akademik özgüven //Öğretmenin rolü // Diğer...

Okul Türleri ve Mesleki Rehberlik Bilgisi

8. Ders içeriklerinizde öğrencilerinizde en çok hangi okul türlerine yönlendiriyorsunuz?

9. Öğrencilerin bu okul türlerini tercih etmelerinde fen bilimleri dersinin etkisi sizce nedir?

10. Öğrencilerinizin bir üst eğitim kurumu olan liseler hakkında bilgi sahibi olmaları sizce neden önemlidir. Bu önemin öğrenciler sizce ne kadar farkındalar.

11. Fen bilimleri derslerinde öğrencilerini daha çok meslek liselerine yönlendiren öğretmen rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

12. Okulunuzdan mezun olan öğrencilerin geçmiş son 3 yılda ağırlıklı olarak hangi okullara gittiği hakkında bir tahminde bulunsanız;

Fen Lisesi // Proje Anadolu lisesi //Proje İmam hatip lisesi // Proje Sosyal bilimler lisesi Normal Anadolu lisesi // Güzel sanatlar lisesi // Spor lisesi // Meslek lisesi

Nasıl bir sıralama yapardınız?

13. LGS sonrasında bir üst eğitim kurumunun seçimi (Tercih sistemi) hakkına bilgi verebilir misiniz? Bu tercihlerin nasıl ve hangi aşamalarda gerçekleştiğine dair fen bilimleri öğretmenlerinin bilgi sahibi olması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Okul Dışı ve Okul Paydaşlarından Alınan Destek Bilgisi

14. Ders içeriklerinizde mesleki tanıtımlar ile ilgili daha önce sınıfınıza konu içeriğinize de uygun meslek sahibi kişileri davet ettiniz mi? Ettiniz ise örneklendirebilir misiniz?

15. Diğer öğretmenlerden fen derslerinde mesleki rehberlik kapsamında yardım alıyor musunuz? Örneklendirebilir misiniz

16. Fen bilimleri öğretmenlerinin öğrenci üzerinde mesleğe yönelimde diğer branş öğretmenlerine göre etkisini karşılaştırabilir misiniz?

Bir üst Eğitim Kurumları ve Meslekler Bilgisi

17. Öğrencilerinizin bir üst eğitim kurumları ve meslekler ile ilgili yönelimlerini nasıl öğreniyorsunuz? Bu tespitleri yapmanıza;

Sınıfta yapılan spontane konuşmalar // Bireysel görüşmelerde ki sorular ve cevaplar, Toplu (sınıf geneline) görüşmelerdeki soru-cevaplar // Okulda yapılan anketler // Diğer teknikler, olarak sıralasanız nasıl bir öncelik sırasına koyardınız?

EK: 2.1 Araştırma izni (Enstitü)

Evrak Tarih ve Sayısı: 22.01.2024-165976

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-32368283-100-165976
Konu : Araştırma İzni (Bilal ŞAHİN)

22.01.2024

ENS. MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
BAŞKANLIĞINA

İlgi : 19.01.2024 tarihli, 72610418-605-E.165564 sayılı yazı.

Anabilim Dalınız Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı 215416015 numaralı öğrencisi Bilal ŞAHİN'in araştırma izni ile ilgili Öğrenci İşleri Daire Başkanlığından alınan ilgi yazı Ek'te sunulmuştur.
Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mustafa YILMAZ
Müdür

Ek:Araştırma İzni (Bilal ŞAHİN) (6 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSE4BPFTB3 Pin Kodu :56562

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/alaadin-keykubat-uni-ebys>

Alanya Alaaddin Keykubat University
T.C. ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü
E-Posta: ul@alaadinkeykubatuni.edu.tr Web Sayfasi: www.alaadinkeykubatuni.edu.tr
Eğilim: www.alaadinkeykubatuni.edu.tr

Bilgi için: ul@alaadinkeykubatuni.edu.tr
Unvanı: Memur

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

EK: 2.2 Araştırma izni (Üniversite)

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.01.2024-165564

T.C.
ALANYA ALAADDIN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-72610418-605-165564
Konu : Araştırma İzni (Bilal ŞAHİN)

19.01.2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : a) 02.01.2024 tarih ve 32368283-605-E.161850 sayılı yazısı.
b) Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğünün 17.01.2024 tarih ve E-98057890-605.01-94591247 sayılı yazısı.

İlgi (a) yazımız gereği Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğünün ilgi (b) yazısı ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet KURU
Rektör Yardımcısı

Ek:
1- İlgi (b) Yazı
2- Onay ve Ekleri (3 Sayfa)
3- Dilekçe Örneği (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS44BRV593 Pin Kodu :70642

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/alaadin-keykubat-uni-ebys>

Bilgi için:
Unvanı: İşçi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

EK: 2.3 Araştırma izni (Rektörlük)

Alkü Evrak Tarih ve Sayısı: 18.01.2024-165515

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-98057890-605.01-94591247
Konu : Araştırma Uygulama İzni
Bilal ŞAHİN

Ek-1
17.01.2024

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 04/01/2024 tarih ve 162106 sayılı yazımız.

Üniversiteniz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bilal ŞAHİN'in "Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Liselere Geçiş Sistemine(LGS) Yönelik Rehberlik Çalışmalarının Değerlendirilmesi" isimli araştırmasını İlimiz Alanya İlçesi resmi-özel ortaokul öğretmenlerine yönelik uygulama isteği ile ilgili yazınız Müdürlüğümüz ARGE Birimi Değerlendirme ve İnceleme Komisyonunca incelenmiş; "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama 2020/2 Genelgesi" gereğince uygun görülmüş olup, Müdürlüğümüzün 15/01/2024 tarih ve 94388047 sayılı onayı ve uygulanacak veri toplama araçları onaylanarak ekte gönderilmiştir.

İlgili genelgenin 28. Maddesi gereğince, sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında (başvuru sahibinin ekte örneği bulunan dilekçe ile) Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi hususunda; Gereğini arz ederim.

Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EKLER:

- 1- Onay ve ekleri (3 sayfa)
- 2- Dilekçe Örneği (1 sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-cbys>

Adres: Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Mühür No: 10000000000000000000
E-Posta Adresi: meb@meb.gov.tr
Telefon: 0312 299 99 99

Adres: Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Mühür No: 10000000000000000000
E-Posta Adresi: meb@meb.gov.tr
Telefon: 0312 299 99 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ffd- b489- 3a86- 881a- a399 kodu ile teyit edilebilir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

EK: 2.4 Araştırma izni (İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Ek-2

Sayı : E-98057890-20-94388047
Konu : Araştırma Uygulama İzni
Bilal ŞAHİN

15.01.2024

İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi.

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Fen Bilgisi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bilal ŞAHİN'in "Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Liselere Geçiş Sistemine(LGS) Yönelik Rehberlik Çalışmalarının Değerlendirilmesi" isimli araştırmasını İlimiz Alanya İlçesi resmi-özel ortaokul öğretmenlerine yönelik uygulama isteği ile ilgili Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesinin 04/01/2024 tarih ve 162106 sayılı yazısı Müdürlüğümüz Ar-Ge Birimi Değerlendirme ve İnceleme Komisyonunca incelenmiş olup;

Adı geçenin ilgi Genelge kapsamında 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı içerisinde olmak üzere, İlimiz Alanya İlçesi resmi-özel ortaokul öğretmenlerine yönelik araştırmasını, Okul Müdürlüğünün sorumluluğunda Eğitim Öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 25/08/2020 tarih ve 2491 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 665f-5442-3505-97d2-b235 kodu ile teyit edilebilir.
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

EK: 3 Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 18.12.2023-158263

T.C.

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sosyal ve Beşeri Bilimler Alanı Bilimsel Araştırma Etiği Kurul Kararı

TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI	KARAR TARİHİ
10	12	11.12.2023

Karar Numarası: 2023/03

Prof. Dr. Kadir BİLEN'in Danışmanlığını yaptığı yüksek lisans öğrencisi Bilal ŞAHİN'in Araştırmanın yürütücüsü olduğu 07.11.2023 tarihli ve 152573 E. No'lu "**Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Liselere Geçiş Sistemine (LGS) Yönelik Rehberlik Çalışmalarının Değerlendirilmesi**" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına ait etik kurul başvurusunun görüşülmesi istemi.

Prof. Dr. Kadir BİLEN'in Danışmanlığını yaptığı yüksek lisans öğrencisi Bilal ŞAHİN'in Araştırmanın yürütücüsü olduğu 07.11.2023 tarihli ve 152573 E. No'lu "**Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Liselere Geçiş Sistemine (LGS) Yönelik Rehberlik Çalışmalarının Değerlendirilmesi**" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına ait etik kurul başvurusunun fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucuya ait olmak üzere araştırma süresince uygulanmasının **etik olarak uygun olduğuna** oybirliği ile karar verildi.**11.12.2023**

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır..

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı: Bilal ŞAHİN

Eğitim Geçmişi: Marmara Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği (2002-2006)

Milli Eğitim Bakanlığı Fen Bilimleri Öğretmeni (2010-2024...)

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Matematik ve Fen Bilimleri Enstitüsü

(Yüksek Lisans Öğrencisi) (2022)

Yabancı Dil Bilgisi: B1 seviyesi